

ARGIA

**JOSE LUIS
URIZ**

«ETA ez balego,
PSN, IU, eta HBren
arteko elkar ulertzea
erazatzeko litzateke»

NORMALKUNTZAINDIA

Euskararen
normalizazioa
behurramitzeko
programa

**PANTXO
EGOZKUE**

«Orain bost urte
amestezina zen
Europako
txapelaketa izango
nintzenik»

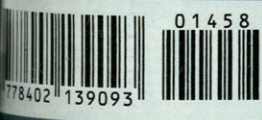
BERTSOLARITZA

Bertsolari
Txapelketa
Nagusiaren
jarraipena

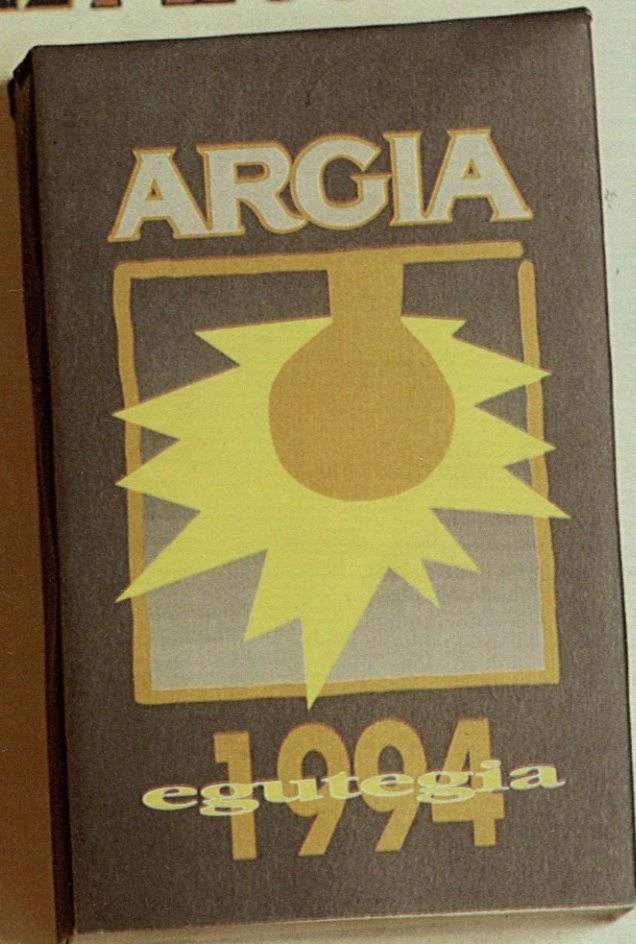

EAE-KO FUNTZIONARIEN SOLDATAK

17.000 MILIOI IZOZGAILUAN

 ARGIA

1994
egutegia

SALGA

Liburudenda
kiosko, elkarte
tabernetan
aurkituko du
Aurten ez duzu ARGIA

Askatasuna, praktikan

ASKATASUNAZ ezagutu ditudan ideia ugarien artean, «zure askatasuna besteena hasten den lekuan bukatzen da» dioen hura da gezurtiena, eta politena berriz banderarik beltzena eta odolik gorriena zuten haiek erakusten zuten.

Zure askatasuna, praktikan, beste baten indarrak hala ezartzen duen lekuan bukatzen da. Eta laxo urdinaren zuen kasua ez da askatasuna aldarrikatzekoa, beste zer-bait baizik: oiloen gisa kokoriko jardutea askatasunari muga hori ezartzen dion indarraren aurka... indar hori gustagarria ez delako.

Administrazioaren indarrak hiru pertsona errugaberi hamaika urtez askatasuna kendu dielako bularrean laxo urdin bat josita kaleratzen zutela pentsatzea masaren eskizofrenia batean pentsatzea litzateke. Hau lortzeko modu bakarra zuek txotxongilatzen zaituzten medio eta indar guztien biltzea litzateke, eta horrek nerretzat ezer gutxi esan nahiko luke.

Bizi zareten herriaren barruko frontera batean zuen pasabidea tipo uniformedun batek oztopatuz zuen mugimendu askatasuna eragozten dizuenean, orduan zuen sentsibilitateak alatzairuzko koraza duela dirudi.

Abioian zoazela eta behera begirata, lurreko zati guztien muga muga guztiak ikusten dira. Maurok hala dio orduan: «Begira zenbat lur, eta pentsa, dena harrapatuta... Niretzako puska bakar bat ere ez». Gura duzuen lekutik mugitzeko zuen askatasunari jabego pribatuaren asmakizunbak noizbait muturreko bat behintzat emango

diola pentsatzea, gure haurrentzako utzia dut jadanik.

Fabrikuatu dizueten zuen askatasun horrek ikurra konpasez marraztua du aurpegia, bere prezioa regateatu egin dute, ordain epeak ez betetzea egin dute promesa eta Administrazioak uen kutxen bizkarretik hiruzpalau kredituren bidez amortizatuko du. Nire askatasunaren ikurra gainean eta neketan daramatzat gaztetandik, lurra edo kolpeek desitxuratutako aurpegia dute eta ez dut uste bizi osoan amortizatu ahal izango ditudanik. Gure haurrentzako heredentzia bat gehiago izanen dira.

Denetan ezados egotea ezinezkoa denez, esan ohi den legez elkarguneak bilatuz, hitz batez, zuekiko negoziaketa hipotetiko batean abiatzeko puntu amankomun bat edukitzeko, zera ipini nahi dut mahai gainean: *Ikusin bezala, soberan dugun kilo laurdena artekoa, gure etxean ere zakurrei botatzen diegula.*

**Nora
Donostia**

H I R U G A R R E N B E G I A

Gutun bat idatzi nahi eta

ARTRITISAK, *parkinsonak* eta parkinsonondoak ere jota gabiltza, eta lerro hauen tajutzea ere lagun bati eskatu behar izan diogu, zorabio eta oreka galtzeen artean topatutako unetxo batean. Saiatuko gara azaltzen, eta ea guri gertatutakoa jazotzen ez zaituen. Joan den astean hasi zen dena, arratsalde goibel samar batean, zeregin handirik ez eta ilunabarraren malenkoniak bere baitan bilduta eskutitz batzuk idaztea erabaki genuen. Adiskideei, amodiozkoak edo. Horretarako propio erositako koloretako marrazkidun gutunazalak genituen, ederrak inondik ere, baina txiki sama-

rrak aukeran.

Luma eragiteari jarriak, ezagutzen gaituzue, ezin bukatuan genbiltzan tel-tel-tel orri zuriak bete eta bete. Ohi bezala, atzenerako orri gehiegi *zikindu* eta oharu ginen ez zitzaizkigula gutunazalean sartzen. Ordea, laino arteko printza xume modura etorri zitzaigun burura irakurria genuela horretaz, eta sator moduan (Bilboko metroa bezalaxe) urperatu ginen azkenaldian irakurritako orri zelaietara. Hantxe zegoen, txiki baina distirant, azkenengo ARGIA aleko amaiera aldeko orrialdeetan. Tituluak berak erakutsi zigun ekaitzaren ondorengo portura iritsiak ginel:

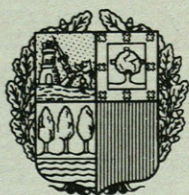
«Kartazalak molda itzazu zure eskutitzetara». Milaka ordu ikerketan eman eta aurkikuntzaren premiaz azken minutua laburtu nahi duen zientzialariaren moduan, ezin arinagoan joan zitzaizkigun begiak, hirurak, eta berehala gure tunelari argia zekarkion zatia topatu. Hantxe genuen orri asko eta kartazal txikien laberintoan sartzen direnentzako Ariadanaren haria: «*Kartazal bat hartu, bidali nabi duzuna barruan sartu, eta azaletik kanpo geratzen den zatia beste kartazal batean sartu, aurrekoaren kontrako aldera jarrita. Ondoren, baten alde itsaskorra bestea itsatsi behar denaren aldean*

itsatsi eta alderantziz».

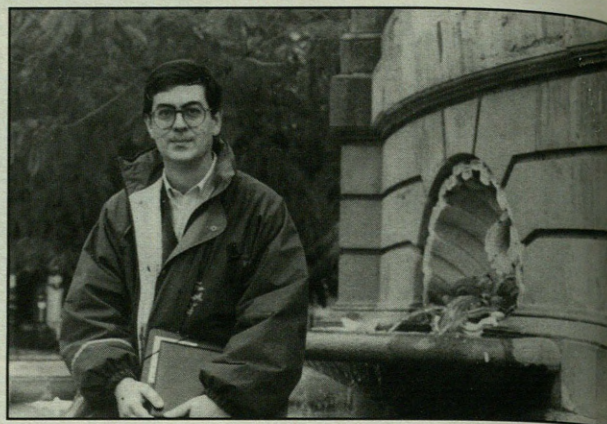
Argibidea hartu eta hortxe aritu gara, jo eta su, lau, sei, hamaika aldiz. Ezin. Kartazalak hautsi, txistua orrieti eman, alde itsaskorrak eta itsatsi behar direnak, eta zakurraren tiranteak eta zer gara, nondik gatzoz, nora goaz. Gordias izeneko haren korapiloa broma gurearen aldean. Zorabiatuta, begiak gorri-gorri, mihia espartzua bezain lehor eta hatzak itsatsita, larrialditakoek emandako Transiliumak eta esne beroa ari zaizkigu gure onera ekartzen. Eta gainera lagunak deitu didate ez diedala inoiz kartarik idazten kexu.

MIKEL ELORZA

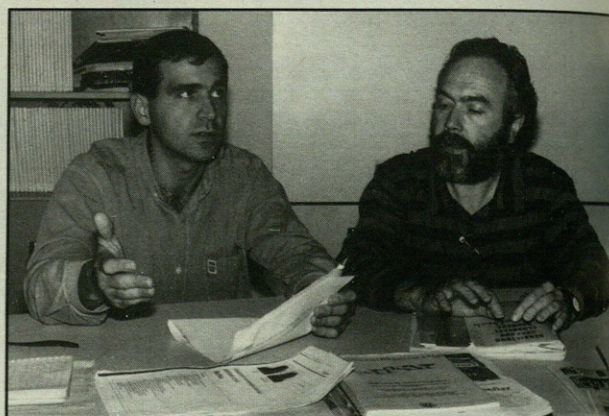
7. Politika kronika. AITZIBER YARZA.
8. Jose Luis Uriz, PSN-PSOeko foru parlamentaria.
«ETA ez balego, PSN, IU eta HBren elkar ulertzea gauzatuko litzateke». AITZIBER YARZA
12. Nazioarte kronika. LUKAS MARTINEZ.
14. Jerusalem palestinar zein israeldarren desio.
Hiriburu santua bakearen oztopo. XABIER LETONA.
18. Ipar Euskal Herrian lan ordutegiaren murrizketari
ekingo zaio. Derrigorrezko atsedena. MYRIAM GARTZIA.
20. 17.000 milioi pezeta balio dituen izozketa.
AMAGOIA IBAN.
24. Euskararen estatusa zainduko lukeen erakundea
sortzea proposatu dute: Arantzazu berriaren bila.
ALBERTO IRAZU.
28. Amatasunaren dei berantiarra. MYRIAM GARTZIA.
31. Pantxo Egozkue: «Orain bost urte amestezina zen
Europako txapelduna izango nintzenik». ALBERTO IRAZU.
36. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
38. Abenduaren 4ean egingo du azken kantaldia Txomin
Artolak Amaia Zubiriarekin. «Bakoitzak bere proiektuak
lantzeko utzi diogu elkarrekin kantatzeari».
JOXI GOIKOETXEA.
40. Bertsoaren haziaz, fruitu heldua Gipuzkoan.
PATXI GAZTELUMENDI.
44. Lubaki Bandak bere lehen aldizkaria plazaratuko du
Susaren eskutik. Luebaketako kultur mendekua.
J.J. PETRIKORENA.
48. Rosa Montero, idazlea eta kazetaria.
«Idazleoi ikuspegi zabalagoa izaten uzten digute».
MYRIAM GARTZIA.
52. Kultura Agenda.
54. Argitalpenak.
58. Aukeran.
64. Denborapasa.
66. Seaska: eskola estatutu baterantz?
ESTEBE EYHERABIDE.

Eusko Jaurilaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

JOSE LUIS URIZ: Datorren urtean PSOE alderdiak burutuko duen 33. kongresurako gauzak nahasi xamar dabilta estatu mailan. Nafarroan ere zuzendaritzarekiko kritiko azaldu denik izan da. 24 afiliatuk manifestu bat atera dute alderdiari autokritika eginez eta hartu beharreko bide berrirako eztabaida piztu nahian. Kritiko hauen artean dago foru parlamentaria den Jose Luis Uriz, beste zenbait gaitan ere kritika gogorrak jaurti ohi dituenen./8

EUSKALGINTZA: Oihartzun handikoak izan dira AEDK antolaturiko jardunaldiak. Han aztertutako gaietatik, hala ere, euskararen estatusa zainduko lukeen Normailkuntzaindiaren proposamena izan da denetan sonatuena. Euskalgintzaren alor guztietan elkarlanaren beharra gero eta ozenago aldarrikatzen den honetan, proposamen berriak zeresan handia emango du hurrengo hilabeteotan./24

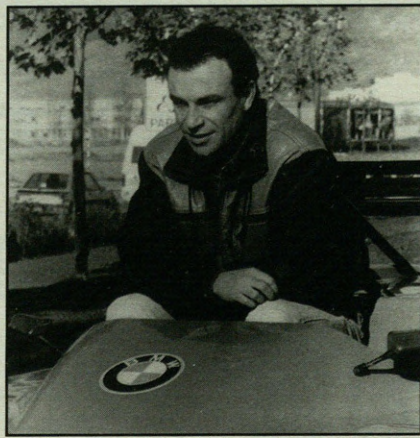
Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Turismo Departamenduak

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

FUNTZIONARIAK: EAEko funtzionarioen soldatak izoztu egingo direla iragarraren iragarri zuen duela hilabete Jose Luis Larrea Finantza kontseilariak. Aurrekontuak murriztu beharra. Aurrekontuaren diru eza. Funtzionarioek ez duten izozketa aurrezpen neurri egokitzat hartu. Greba deialdia eta mobilizazio anitz ere iragarri dituzte./20

PANTXO EGOZKUE: Europako Mendiko automobilismo txapelketa irabazi berria, urtetan eskuetatik ihes egin dion garaipenaren ezia gozatzen ari da egunotan Pantxo Egozkue nafarra. Hainbat komunikabideren arabera Andres Vilariñoren etsai nagusia, prestatzen hasia da dagoeneko hurrengo urteko munduko kopa txapelketarako. /31

DATORREN ASTEKO ALEAN ARGIAK NEGU GIROAN DAUDEN AUKERAK
ESKaintzen dizkizu 16 orrialdeko gehigarri batean.
EZ EZAZUE GALDU NEKAZALTURISMOAREN SUTONDOA DAZTATZEKO,
RUSKAL BAILARAK EZAGUTZEKO ALA ESKIAK JARTZEKO AUKERA HAU

«LUBAKI BANDA»:

Literatura munduari astindua emateko asmoz sortu direla diote, gazteek esatekorik eta egitekorik badutela, luebakietako giro itogarria askatzeko garaia dela... aldizkaria plazaratuko dute datozen egunetan Susaren eskutik, eta bertan, hainbat poema eta narrazio, soldadu baten gertaerak eta pasadizoak kontatzera jarri dituzte. Manifestua erantsi diote lanari, aurretik aipaturiko kezketan euren atzazalen arrastoa uzteko./44

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Garbiñe Ubeda.
GERENTZIA: Joxe Mari Irazusta.
ADMINISTRAZIOA: Aitor Aznar.
PUBLIZITATEA: Josu Martikorena, Pello Zubiria.
PROMOZIOA: Jose Luis Olaziregi.
HARPIDETZAK: Olatz Korta.
BIDALKETA: Koldo Azkue, Pedro Benitez -Zapa-.

ERREDAKZIOA

LASARTE: Joxi Goikoetxea, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Juan Jose Petrikorena, Aitziber Yarzua.
BILBO: Myriam Gartzia, Xabier Letona.
IRUÑA: Patxi Larrión.
URRUÑA: Isabel Etxeberria.

ERREDAKZIO LAGUNTZAILEAK

LASARTE: Ritxi Lizartza, Bego Montorio, Jon Odriozola, Joxemi Saizar, Patxi Sarriegi.
BILBO: Maite Artola, Monika Belastegi, Patxi Gaztelumendi, Mikel Lizaso, Nere Portillo, Lierni Uribarren, Arritxu Zelaia, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogoitia.
GASTEIZ: Jaione Guridi, Olatz Irizar, Leire Lopez de Aberasturi, Vanessa Sanchez.
IRUÑA: Iñigo Herce, Ixiar Rozas, Ander Usabiaga, Miren Valverde.

KOLABORATZAILEAK

Iñaki Agirresarobe, Joxerra Aizpurua, Gurutz Ansoa, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaitz, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Patxi Azpillaga, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Iñaki Barcena, Itxaro Borda, Pablo Cabeza, Sergio G. Cruzado, Jean Louis Davant, Joxan Elozegi, Ramon Etxezarreta, Luis Fernandez, Julian Florez, Ander Gillenea, Garikoitz Garaialde, Joxan Goia, Andres Gostin, Joxe Anjel Iturbe, Joxemari Iturralde, Joxe Lacalle, Josu Landa, Karmelo Landa, Juan Jose Lapitz, Jon Larrañaga, Xabier Lekuona, Emilio Lopez Adan, Iñaki Martiarena «Mattin», Xabier Mendiguren Elizegi, Imanol Murua Uribe, Iñaki Murua, Bea Narbaiza, Ihintza Ostolaza, Jaione Ogiza, Joxe Mari Ostolaza, Jesus M. Rodriguez Ibabe, Juanjo San Miguel, Jon Sarasua, Eulogio Talavera «Tala», Arantza Tapia, Txillardegi, Iñaki Uribe, Iñaki Uriarte, Fernando Villar, Iñaki Zarata, Patxi Zubizarreta.

HIZKUNTZ ARDURADUNA: Mikel Elorza.
ARGAZKILARIA: Leire Arzuaga.
DISEINUA, INFOGRAFIA ETA MUNTAKETA: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria.
 Tlf: 37 15 45. Faxe: 36 10 48.
BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48002 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxe: 410 37 15.
NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.
 Tlf: 17 80 78. Faxe: 17 80 77.
IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña. Fax-Tlf: 47 17 10

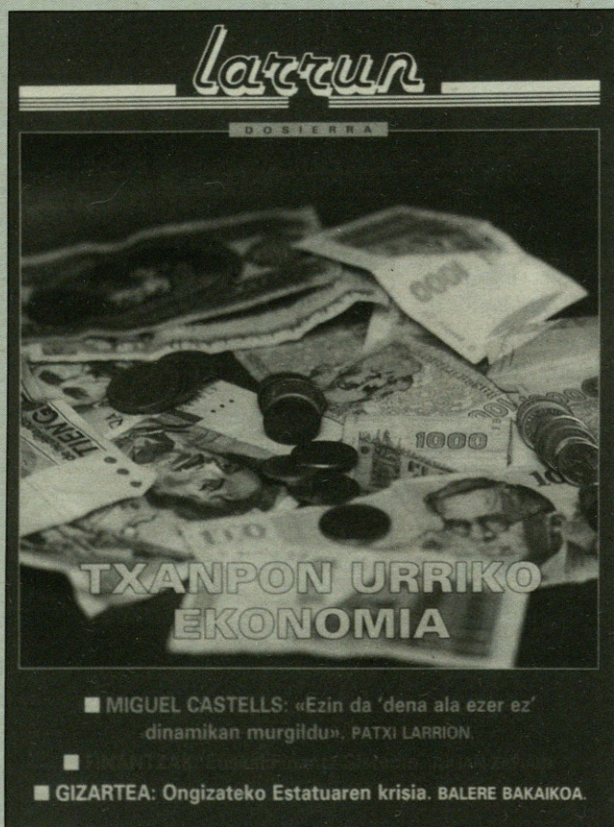
LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
ISSN: 0213-909X.
BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA: Antza, S.A.L.

18 garren zenbakia
KALEAN

Larrun

18

MIGUEL CASTELLS

«Ezin da dena 'ala ezer ez' dinamikan murgildu»

EKONOMIA DOSIERRA

- Euskal Finantz sistema
- Ongizateko Estatuaren krisia
- Ipar-Hegoa izeneko ekonomia.
- II. Ekonomia berri batetarat.

Mugarik gabeko pentsamendua

Jaso ezazu LARRUN etxean

IZEN-ABIZENAK

HELBIDEA

..... Tel.:

HERRIA

HERRIALDEA K.P.

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

SUKURTSALAREN ZENBAKIA

KONTUAREN ZENBKIA

(Urtean lau ale. Hego euskal Herria: 3.000 pezeta. Ipar Euskal Herria: 182 libera)

LARRUN, 20160 Lasarte-Oria, 142 p.k. Gipuzkoa

Politikarien oroimen eskasa

ASKOTAN aipatu izan da politika-riak ez dutela oro har jendearen aurrean itxura onik ematen, eta gizarteak begirunea galdu diela, noizbait izan badie, behintzat. Hau dela eta, harritu egiten da hainbat politikari, eta arrazoia zein den ulertzen ez dutela ere entzun izan da. Baina azken asteotako gertakariak ikusita alde-rantzizkoa gertatzea izango litzateke harriagarria. Ramon Jauregiren hitze-kin hasi zen ikuskizuna, nazionalis-moa erabat zaharkitua dagoela eta herri honen garapenerako oztopo besterik ez dela esanez. Ramon Jau-regiriri ahaztu egin zaio bat-batean

urte ugari daramatzala EAJrekin ba-tera Eusko Jaurlaritzan agintzen, eta herri honek bizi duen egoeran PSE-EEk ere zerikusirik baduela.

Ondoren, Arabako Batzar Nagu-siek Euskal Banku Publikoari ostika-da ederra eman zioten. Hemen ere, PP, UA eta PSE-EEri ahortzi egin zaie Banku Publikoaren proiektua Eusko Legebiltzarrean erabaki beharreko gaia dela, eta ez Batzar Nagusietan. Beraien jarrera defendatzeko argudio gisa proiektu honen bideragarritasu-na aipatu dute. Proiektu hau bidera-garria dela ikusten ez den bitartean Arabako Batzar Nagusiak bere horre-

tan mantenduko omen dira. Hemen ere oroimen eskasa dutela pentsatu beharko dugu, Eusko Jaurlaritzak Euskal Banku Publikoaren bidera-garritasunaren berri jakin ahal izateko dirutza izugarria balio zuen ikerketa bat burutzea eskatu baizuen bere ga-raian. Bideragarritasunaren berri, beraz, badute Arabako Batzar Nagu-sietan, edo eduki beharko lukete, behintzat. Beste aitzakiren bat bila-tzen hasi beharko dira.

EAJ eta PSE-EEren arteko liskarrean bakoitza harrikada handiena bota-tzen saiatzen da. Baina harrikada tar-tean, behin eta berriro errepikatzen dute koalizio gobernua ez dagoela zalantzan. Beraiek ere, Ardanzak ka-su honetan, onartu dute hauteskunde kanpaina sartzen hasiak garela di-rudiela. Noizbehinka PSE-EE eta EAJren artean ezberdintasunak ba-daudela azaltzeko duten beharra ez zaie ahortzi.

Joan den astean entzundako guz-tiaren ondoren zaila gerta daiteke po-litikarietan sinestea, baina Ardanzak torturaren inguruan egindako adie-razpenak entzun ondoren, are zaila-goia agian. Tortura eta tratu txarren aurrean jendeak azaltzen duen ardu-ragabekeriaren errua ETArene omen da. Errez konpontzen ditu azken al-dian Ardanzak bere gobernuak di-tuen arazoak. Krisi ekonomikoa, lan-gabezia, tratu txarrak... guztia ETAre-n errua. Lehendakari batek hori baino maila altuagoa eman beharko luke eta lehenengo etxe barruko arazoak konpontzen ikasi beharko luke. Ba-rrura begiratzea ere ahaztu zaio, an-tza.

Sabin Intxaurre EAKo Bizkaiako lehendakari berri gisa aukeratua izan zen botoen % 82rekin. Baina botoen gehiengo garbia lortu badu ere, ez zen sorpresarik falta izan, azken unean, Maria Luisa Larrañaga ere aurkeztu baitzen. Hainbat zurrumurruk aurkezpen hau Inaxio Oliverik bultzatu duela diote, Intxaurreak hau ukatu bazuen ere. Hemendik aurrera sektore ezberdinen arteko harremanak nolako bilakaera duen ikusi beharko da, Intxaurrearen ideiak eta Gipuzkoako sektore baten ideiak, jakina denez, hainbat gaitan ezberdinak baitira. (Argazkia: Simal)

Aitziber Yarza

Jose Luis Uriz, PSN-PSOeko foru parlamentaria

«ETA ez balego, PSN, IU eta HBren elkar ulertzea gauzatuko litzateke»

PSOEk datorren urtean burutuko duen kongresurako PSN-PSOeko zenbait kidek manifestu bat burutu dute. Bertan, zuzendaritzaren jarrera autoritarioa azaltzeaz gain, alderdiaren bide berriak zein izan beharko lukeen ere badiote. Agiri honetan azaltzen dena estatu mailarako pentsatua dagoen arren, Nafarroan ere aplikagarria dela azaldu digu. Manifestuaz gain beste gaiak ere jorratu ditugu jarrera kritikoa azaltzeko beldurrik ez duen foru parlamentari honekin.

ARGIA. Nola sortu zen manifestua eta zein helbururekin?

JOSE LUIS URIZ.

Duela sei hilabete sortu zen. Orain dela urtebete edo bi talde bat biltzen hasi ginen, baina batez ere Nafarroari buruzko gai konkretuak ukitzeko. Ekaineko hauteskunde ondoan, Felipe Gonzalezek «aldaketaren aldaketa» esaldi famatua bota zuenean, hori jasoz Nafarroan agiri bat egiten hasia pentsatu genuen. Guztiontzat izan zitekeen dokumentu bat lortzea zen helburua, ez zen gutxiengoaren inpirituaz jaio.

Manifestuaren planteamentuak alderdi sozialistarentzat baliagarriak dira, baina baita beste ezkerreko

alderdietzat ere. Orokorean ezkerreko mugimenduetan ematen ari den eztabaidan oso galduta dago jendea, eta gu adoretu azaldu gara autokritika egiten duen dokumentu bat ateratzen. Baina ideia positiboak ere eskaintzen ditu dokumentuak, etorkizunean

■ **«Alderdiaren zuzendaritzan gero eta liberatu gutxiago egon behar da, gizartetik hurbilago egoteko» ●**

nean PSOE bezala ezkerrekoa izango den alderdi batek nolako lerro ideologikoa behar duen azaltzeko eta baita alderdi eredia aurkezteko ere. Beste eredu batzuk

bilatu behar baitira.

A. Nolakoa izango litzateke aldaketa hori?

J.L.U. Askotan salaketa bat egiten digute, alegia, gizartetik oso urruti bizi gara, eta uste dut arrazoi dutela. Etena dago aldarrikapen sozial eta ekintza poli-

luke. Horretarako gardentasun gehiago, barne demokrazia handiagoa eta gizartearekiko lotura bultzatu behar da. Ez dugu bateratasun osoan sinesten, desberdintasunak nonnahi daudenez, gutxiengoaren errespetatuz, alderdiak demokratikoago bihurtu behar dira. Gizartearekiko lotura bultzatzeko, berriz, liberatu kopurua gutxienekeko jaitasi beharra dago. Liberatu asko baldin badaude, normalean zuzendaritzakoak direnak, honek gizartetik urruntzen ditu. Lan egiten baduzu, zure ordu librearen politikan erabiliz horrek gizartearekiko lotura asko areagotzen du. Egitura burokratiko gutxienekeoa egongo da, baina hori, gutxienekeoa. Alderdiaren zuzendaritzan gero eta liberatu gutxiago egon behar da.

A. Nola baloratzen duzu PSNren zuzendaritzak manifestu hau zabaltzea ukatzen izana?

J.L.U. Zaila zaio alderdi baten zuzendaritzari eske-mak apurtzen dituzten ekimenak onartzea; hori edo-

zein alderditan gertatzen da. Beti eraso modura ulertzen baitira eta baztertu egiten dira. Eztabaida aurrera doan heinean ikusiko da ideiak besterik ez direla eta ez doazela inoren aurka.

A. Aurrerantzean agirian ateratzen diren ideien araberak jokatu duzuela diozue, baina eztabaidaren ondoren, beste bide bat hartzea erabakitzen bada, zein jarrera hartuko zenukete?

J.L.U. Bakoitzak bere erara baloratuko du. Nik neuk 25 urte daramatzat politikari, PCEn sartu nintzen 1969an eta denetarik ikusi dut; horregatik argi dut ez dudala inoiz politika utziko. Zer gertatuko den ez dakit, baina ez dut PSOE uzteko asmorik. Behin IU utzi nuen, baina orduan guda asko galdu ondoren utzi nuen. Orain, txantxetan esan ohi dugun bezala, galduz galduz tirabazteraino joatea espero dut. 33. kongresua guda garrantzitsua da, baina ez azkenena. Kontuan hartu behar da boterean zaudenean, zoritxarrez, alaketak zailagoak direla. Ezkerrak agiri horretan azaltzen den bideetik joan behar du, bestela, ez da ezkerria deitu ahal izango.

A. Zuek non kokatzen zarete estatu mailan ematen ari den berritzaile eta gerristen arteko tirabiran?

J.L.U. Dokumentuan Alfonso Guerrak eskaintzen dituen hainbat ardatz azaltzen dira. Guerraren irudia lur jota uzteko saiakera gogorra egin du horretan interes handia zuen prentsa batek. Espainiako botere faktikoek etsairik gogorrena ikusten dute beregan. Botere faktikoek horrelako kanpaina burutzen badute, zer dela eta egiten duten planteatu beharko genuke. Ideologikoki Alfonso Gue-

rraren lerroko ideiak ikusiko dira; alderdiaren ereduari, berriz, era desegokian berritzaile bezala ezagutzen direnen hainbat ideia daukagu.

«Ezkerrak agirian azaltzen den bideetik joan behar du, bestela, ez da ezkerria deitu ahal izango» ●

«Zaila zaio alderdi baten zuzendaritzari eskemak apurtzen dituzten ekimenak onartzea; hori edozein alderditan gertatzen da. Beti eraso bezala ulertzen baitira eta baztertu egiten dira».

A. Nafarroako parlamentari gisa, zein alderditik egon beharko litzateke burbilen PSN?

J.L.U. Harremana k zehazteko orduan, hemen elementu berezi bat dago: ETA. Honek HBrekiko izan dezakegun harremana aldatzen du. Bi kritika egin beharko genizkieke. Batek, ziur naiz HBn ikuspegi ezberdinak egon badaudela; IUn eta PSOEn kaleratzen diren bezala HBn ere zuzendaritzarekiko kritika eta alternatibak kaleratu beharko

lirateke. HBn eztabaida ez da kaleratzen eta hori alderdi estalinistetan normala da, baina gaur egungo alderdi batean ez. Bestetik, Nafarroan Alli lehendakari bada, HBri esker da. Oso tristea da. ETA herri honetako ezkerrentzat da kaltegarria. ETA ez balego, PSN, IU eta HBren arteko elkar ulertzea gauzatuko litzateke. Era honetan gobernu aurrerakoi bat izango genuke, eta ez gaur egun daukaguna.

Aitziber Yarza

E Z P A L A K

■ ERTZAINZA FORU
POLIZIAREN IRAKASLE

EAE-KO eta Nafarroako gobernuen artean sinatutako akordio baten arabera, Ertzaintzak Foru Poliziaren formakuntza lanetan parte hartuko du. Akordioan ez da erabat zehazten noraino iritsiko den kolaborazioa, baina zenbait neurri zehazten dira. Horrela, Ertzaintzako hainbat irakasle Nafarroan arituko dira eta bestetik, foruzainak ere Arkautera joango dira bertan ikasketa jakin batzuk jaso ahal izateko.

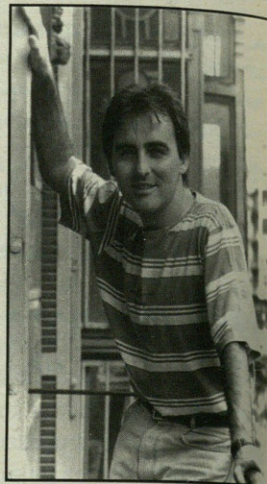
Akordio hau orain sinatu bada ere, lehenago ere egon da Ertzaintza eta Foru Poliziaren arteko elkar laguntzarik. Ertzaintza, martxan jarri berri den Foru Poliziaren argiketa taldearen prestakuntzan aritu da. Talde hau martxan jartzeak hainbat arazo piztu ditu Madrileko Gobernu eta Nafarroakoaren artean, eskumenak direla eta. Hala ere, arazo gehiago sor daitezkeela ere ikusten da, Alliren gobernuaren asmoa Foru Poliziak trafiko lanetan Goardia Zibila erabat ordezkatzea baita.

■ EUROPARAKO EA, ERC
ETA BNG-REN ARTEKO
KOALIZIOA ZALANTZAN

I989-KO Europako hauteskundeetan EA, ERC eta PNG (Alderdi Nazionalista Galiziarra) taldeak elkarrekin aurkeztu ziren eta diputatu bat lortu zuten. Baina datorren urteko ekainean burutuko diren hauteskundeetara ez dago argi koalizioak jarraituko ote duen. PNG alderdia egun Xose Manuel Beiras buru duen BNG (Bloke Nazionalista Galiziarra) alderdiaren barruan dago. Azken Europako hauteskundeetan BNGk ez zuen europarlamentaririk lortu. Hala ere, urriaren 17an Galizian burutu ziren hauteskundeetan izan zuen igoera ikusgarriak errepikatuz gero lor dezake.

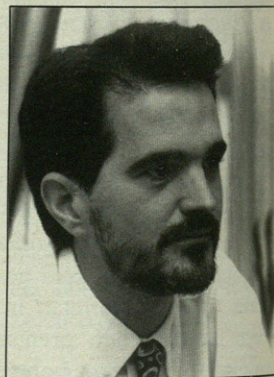
Besteak beste, guzti honetaz aritzeko elkarriketa bat burutu zuten EA, ERC eta BNGko ordezkariak. Bilera honetan BNGk bakarrik aurkezteko duen asmoa azaldu zuen, jarrera hori aldatzeko bideak itxi ez bazituen ere.

Bestetik, ia ziurra da EA eta ERC elkarrekin aurkeztuko direla.

«Oso erraza da autodeterminazioa urruneko herrietzat defenditzea, eta oso erraza da beste estatu batzuei giza eskubideak errespetatu ditzatela eskatzea. Baina hipokresi butsa bihurtzen da hori Euskal Herriari autodeterminazioa ukatu eta sistema zalantzan jarritzen dutenen giza eskubideak bortxatzen dituen Estatu bateko buruak esaten duenean».

**Floren Aoz, HBko bozeramailea.
Egunkaria, 93-XI-11**

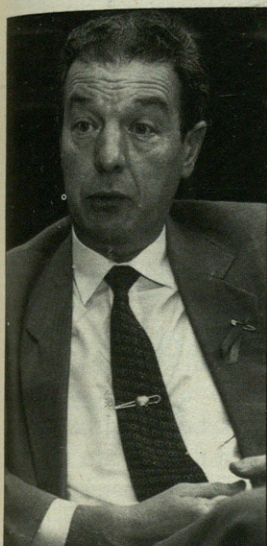

«Gaur egun, ETarekin amaitzeko dagoen era bakarria bide poliziala erabiltzea da».

**Carlos Iturgaitz, EAEko PPko idazkari nagusia.
El Correo Español, 93-XI-7**

«Oraindik ere aurkitu gabe dagoen Frantziako toki batean ETak lebergailuak egiten jarraitzen du».

Pedro Ruiz de Alegria,
Gobernuaren ordezkaria
Nafarroan.
El Mundo, 93-XI-8

«Estatuaren aurrean delitua da ETari dirua ordaintzea, baina kontzientziaren aurrean lehenengo gauza bere bizitza salbatzea da. Leuspegi moraletik babil-saria ordaintzea ulertzen dut».

Jose Maria Zirarda, Iruñea
eta Tuterako artzapezpiku
ohia.
El Mundo, 93-XI-7

«Euskal terroristek defenditzen duten garbitasunaren ideia Espainiako falangistek defenditzen dutenaren antzekoa da».

Robert Lafont, idazle
okzitaniarra.
Deia, 93-XI-8

«EAJk politikaren monopolioa duela uste du».

Jesus Egiguren,
Gipuzkoako PSE-EEko
idazkari nagusia.
El Mundo, 93-XI-11

G O R D E T Z E K O A K

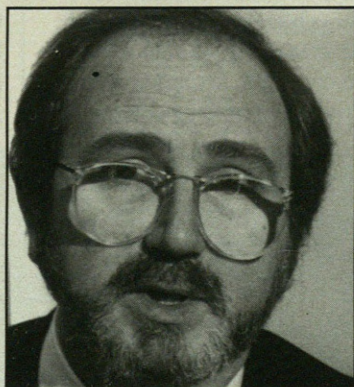
GALINDO ETA CORCUERAREN ARTEKO HASERREAK

RODRIGUEZ Galindo teniente koronelak ETari lehegailuak ematen zizkion taldea kontrolpean zuela azaldu zion Corcuera Espainiako Barne ministroari duela hilabete batzuk. Baina Polizia Nazionalak buruturiko ekintzaren ondoren, hainbat pertsonaren atxiloteta ekarri zuena, argi geratu zen Galindok ez zuela talde hori kontrolpean. Horrek Corcuera ministroaren haserreka ekarri zuen. Galindok, dena den, oso bestela ikusten du gertatutakoa; koronelak dioenez, ez zuen parte hartu bere helburua Madrid eta Bartzelona komandoetara iristea zelako.

K A R T A J O K O A N

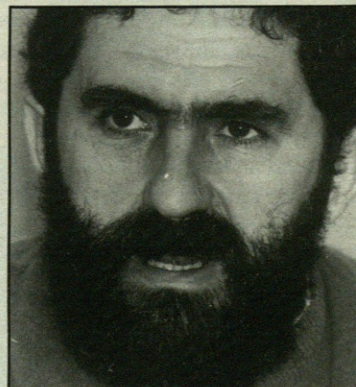
enbido...

...ordago!

JOSE MARIA GURRUTXAGA

Gobernuaren ordezkariekin gertatu ohi den bezala, Jose Maria Gurrutxaga Gipuzkoako gobernadore zibilak ere tortura kasu baten salaketaren berri izaten duenean, hau iker-tzera jo baino lehen torturak salatu dituenaren aurka kereila aurkeztea nahiago du. «Joxe Lasartek adierazi dituen gauzak ez datoz errealitatearekin bat. Atxilotua egon zen bitartean oso tratu egokia jaso zuen Lasarte jaunak. Epailearen aurrean salatzea nahi-ko nuke, horrela guk bere aurka kereila aurkeztu ahal izango genuke salaketa fal-tsua egiteagatik» ●

JOXE LASARTE

Ez zuen inolako zalantzarik izan Joxe Lasartek komunikabideen aurrean salatu zue-na epaitegian ere salatzeke. Jose Maria Gurrutxagak bere hitzak esan eta 24 ordu oraindik pasatu ez zirela Carmen Galdeano abokatuarekin azaldu zen Donostiako Au-zitegian Joxe Lasarte. Aurkeztu zuen salake-tan, jasandako torturak banan-banan aipatu zituen. Lasartek azaldu zuenez, elektrodoak jasan zituen, plastikozko boltsa buruan jarri zioten, kolpeak gorputz osoan eta bere fa-miliarekiko mehatxuak. Jose Maria Gurrutxagak zer egingo duen ikusteke dago ●

Katalanak aurrera

KATALANAREN normalizazioak urrats garrantzitsuak eman ditu azken hamar urteotan, eta 1993ko katalanaren normalizaziorako legeak bultzada ezinbestekoa eskaini dio prozesu horri. Gaur egun, Kataluniako biztanleriaren % 93 katalana ulertzeko gai da eta % 68k berba egiten du. Datuen inguruko gerratan jausi barik, garbi dago Katalunian hizkuntz normalizaziorako oinarriak jarriak daudela. Oinarri horiek garatu eta zabaltzeko Generalitatearen borondate politikoa ere nabarmena da. Horren erakusle Generalitateak 1983ko legea berritzeko egindako proposamena. Finen, Miquel Reniu Kataluniako Hiz-

kuntz Politikarako Zuzendariak ARGIari adierazi zion modura, hizkuntzaren 'gera' irabazi egin behar da eta bide horretan ez dago lokartzerik. Ageriko frogak da ekimen berri hau.

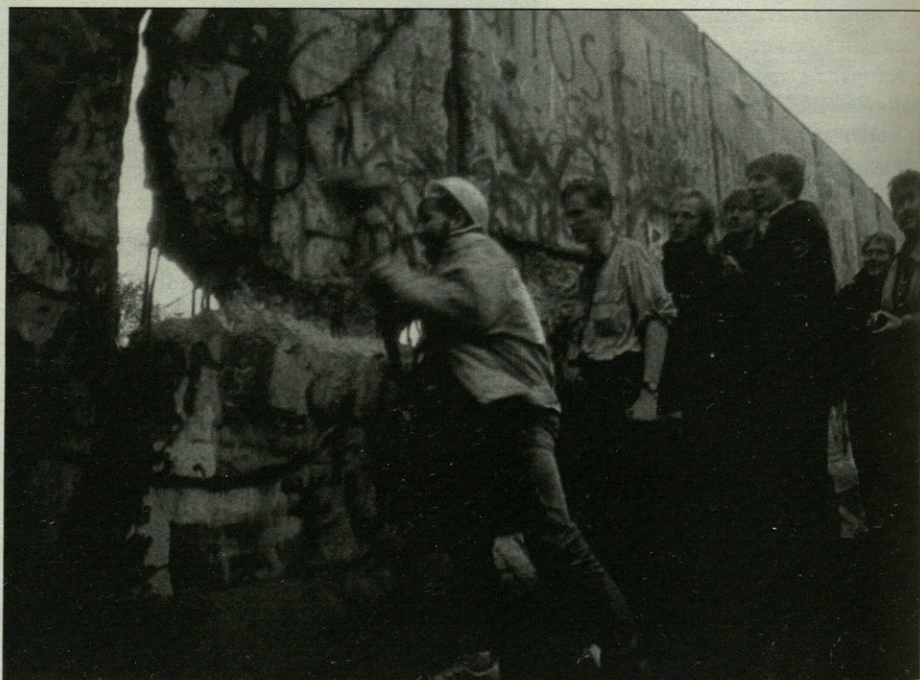
Zinema, komunikabideak, estatuko administrazioa, irakaskuntza eta, oro har, kultur eremu guztia ukitzen du legearen proposamenak. Aipatu eremu guztietan —arlotan pribatura zuzenduta batipat— katalanaren presentzia segurtatuko da erabilera portzentaia zehatzak medio. Momentuz, berrikuntzek alderdien arteko kontsentsua saiaturiko dute, PS-Crena batez ere, nahiz eta PPrena ere ez den gutxiesten. Alabaina, azken

alderdi honetako buruzagiek nahiko jarrera kritikoak hartu dituzte. Katalanaren beldur direnak mobilizaziorako prest daude oraingoan, izan ere, «ABC» egunkari espainiarrak eta beste komunikabide batzuk aspalditik ari baitira «espainiera Katalunian jasaten ari den eraso» salatzen.

GOBERNU espainiarraren jarrera ere esanguratsua izango da, orain arte katalanaren hizkuntz normalizazioraren jarrerari nagusiki oztupoak besterik ez baitizkio jarri. Ikusi besterik ez Auzitegi Konstituzionalaren aurrean jarritako errekurtsoak edota Generalitateak behin eta berriro salatu izan duen Kataluniako administrazio zentralak katalanarekiko agertu duen ardura eza. Konstituzioak babesten ei duen Espainiako errealitate nazioanizduna errealitate horren defenditzaileen ere ez dute sines-

Pasatu den astean Berlineko Harresia bota eta Alemania biek bat egin zuteneko laugarren urteurrena bete zen. Batasunak mamuen azaleratzea ekarri zuen European eta mamu horiek ezin esan gaur egun erabat desagertuta daudenik. Arrazakeria eta xenofobia Europa osoan indartu dira, baina Alemanian inon baino agerpen

bortitzagoa egin dute. Eskuin muturreko talde zein alderdiek ere gorakada nabarmena ezagutu dute eta inkestek, esaterako, Bavieran % 20 eskaintzen diote Republikaner alderdi ultraeskuindarrari. Ez dira horiek, baina, adierazle esanguratsuenak; adierazgarriena Alemaniak EK eta Maastricheko akordioari dagokionez erakutsi duen jarrera da: Alemanian bertan Europako Batasun berriari buruz dauden desadostasun sakonak. Besterik erakutsi gura bada ere, Alemania bere zilborrari begira dago eta horrek sortzen du, hain zuzen, beldurra. Gaur egun, esaterako, sei milioi langabetu dauzka, 1932an Hitler boterera iritsi zen garaiko langabetu kopuru bera.

Krisiak

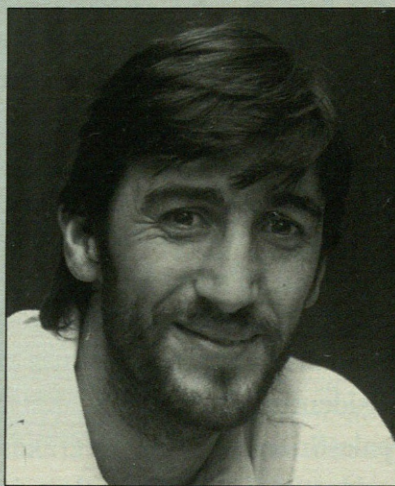
KRISIA zirrikito guztietatik sartu zaigu bat bateko astindua bail-tzan, ustekabeen sortzen diren zurrumbiloen gisa. Badirudi inork ez zuela aurrez antzeman, eta ekonomistek beren ohiturei jarraituz oso ondo esplikatu digute lehenago igartzeko gai izan ez direna.

Europako Elkartearen baitan kezka nagusitzen hasi da, horrenbeste jende langabe izatea benetako arriskua delako, eta beti bezala talde ahularengana jo dute adituek konponbideen bila: ez dira enpresarien irabaziak aipatzen, inondik ez dira agertzen politiko, ekonomista edo jerenteen erruak, inbertsio eza edo ajolagabekeria dirua barra-barra ibili genuen garaietan.

Dena den, krisi honek sako-nagoak izan daitezkeen kontuak utzi ditu agerian. Europako mendebaldean hainbeste aipatu diren eta saldu nahi izan ditugun demokrazia eta ongi izatearen hutsune beltzak.

Demokrazia, gehiengoaren behar eta helburuak asetu eta lortzeko bidea omen da, baina orain esaten zaigu politikoez ezin dutela ezer egin krisiaren aurrean, gertatzen ari dena za-balegia dela, mundu mailako arazoa, eta horren aurrean de-mokrazia honen zuzendari eta eragileek ezer gutxi ahal dutela. Nola deitu behar zaio orduan gizakiaren oinarri oinarritzko eskubide bat bete ezin dezakeen sistemari? Gizakiak, lotura eta menpekotasunik gabe, bera izateko, lanak ematen duen independentzia ezinbestekoa du, baina gero eta haundiagoa den talde bati hori ukatzen zaionean, non geratzen dira behin eta berriz aldarrikatu diren eskubide eta parte hartzeak?

Agian gehienok oker geunden. Agian politikak eta ekonomiak ez dute zer ikusirik. Agian merkatu librea eta demokrazia ez doaz uztarri berean, eta agian askatasun orokorrak paperetan bakarrik defini dai-tezke giza-banakoaren menpekotasun eza lortzen ez den bitartean.

JUANJO SAN MIGUEL

Euskadi Irratiko kazetaria

Edo errealitate nazioanizdunak paperetan idatziak egon daitezen di-rela pentsatuko dute seguruenik. Hizkuntza kontuan, badago zer ika-sirik Kataluniatik.

HIZKUNTZ normalizaziotik Ekial-de Erdiko erabateko normalizazio abaleginetara pasatuz, Jordaniak ira-gan astean izandako legebiltzarrerako hauteskundeak arreta handiz ja-

«ABC» egunkari

espainiarra buru, zenbait

komunikabide aspaldi ari

dira salatzen «Katalunian

espainierak jasaten duen

bazterketa» ●

raitu dira mundu osoan. Kontuan hartzekoa da, batetik, Jordaniak Is-raelekin bake akordioa lortzeko ira-gurria zuen asmoa. Bestetik, aipaga-ria da Jordaniako populazio gehien-suena jatorriz palestinarra dela eta, beraz, ikusi gura zen PAE eta Israelen arteko akordioak zer eragin zuen hau-tesleengan. Azkenik, hirugarren osagai garrantzitsu eta entzutetsu bat ere bazegoen jokoan: islamismoare-na.

Islamismoak atzerakada nabarme-na izan du, 1989an 32 eskainu lortu zituen (mugimendu islamista gerae-zina zela pentsaraziz) eta oraingoan 16 besterik ez ditu lortu. Hauteskunde legea Jordaniako Hussein erregearen aldeko taldeen aldekoa izanik ere, atzerakada handiegia islamistentzat. Bestetik, PAE eta Israelen arteko akordioa onetsi bide da eta beste ho-renbeste Jordaniak Israelekin aurki sinatuko duena.

Lukas Martinez

Jerusalem palestinar zein israeldarren desio

Hiriburu santua bakearen oztopo

Palestinaren Askapenerako Erakundeak eta Israeleko gobernu laboristak sinatutako bake akordioa, aurrikusten zen moduan, oztopo ugari ari da topatzen: Hamas eta PAEko talde disidenteak, kolono juduak, Israelek preso palestinarrak askatzeko erakusten duen geldotasuna... Eta Jerusalem, judu, kristau eta musulmanen hiri mitikoa.

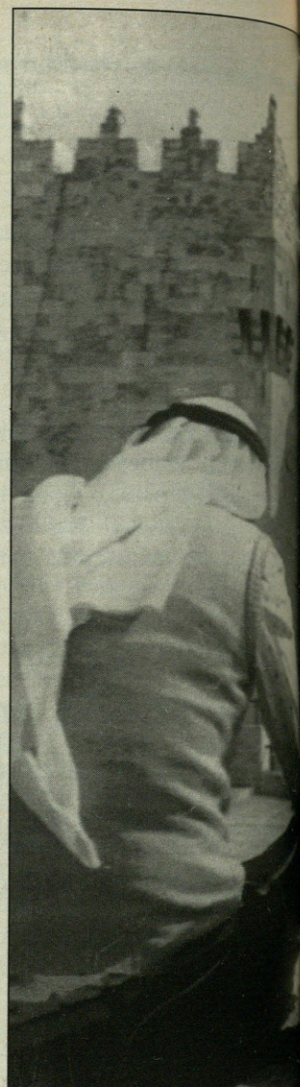
HILOBI SANTUA, Haitzaren Kupula eta Aie-neen Harresia, kristau, mu-

sulman eta juduen leku sakratuak hirurak. Hiri Santua hirurentzat, baina ju-

duen eskuetan gaur egun. *Yireh* (ikusmena) eta *Shalom* (bakea) izen juduetatik dator; Al Kuds esaten diote arabieraz. Hogeita hamasei gerra jasandako hiria, hamaika bider suntsitua eta beste hamaikatan eraikia, ez dirudi bere izendapen juduarekin oso bat datorrenik.

Baina izan zen Antioquia ere denboraldi txiki batez, edota Elia Capitolina Adriano enperadore erromatarren garaian. Babilonia-

rrak, pertsak, greziarrak, erromatarrak, turkiarrak... guztiak izan dira noizbait Jerusalemen jabe. Mundu guztitik etorritako ehun etnietako juduez osatutako komunitatea; aniztasunean

Israeldarren kolonizazioaren menpe

INGELESEN eskuetan egon zen 1917 eta 1948 artean. Israeleko estatuaren sorrera eta Palestinaren banaketarekin Jerusalem ere bi zatitan banatua geratu zen: alde zaharra, ekialdea, arabiarren esku; berria, mendebaldekoa, Israelen esku. 1967an Sei Egunetako gerraren ondoren, Israelek Jerusalemeko ekialdea bereganatu zuen armaz. Orduz geroztik, nazioarte mailan onartu ez bada ere, Israelek behin eta berriro aldarrikatu izan du Jerusalem bere benetako hi-

riburu gisa. NBEko ebazpenei eten gabe uko eginez, 1980an Israeleko gobernuak *Jerusalem Israel estatuko hiriburu bakar eta batua*, dela aldarrikatu zuen. Itxuraz behintzat, nazioarteko komunitateak atzera bota zuen izendapena eta bere enbaxadak Tel-Aviv ordura arteko hiriburuan kokatu zituen.

Israelek, lurralde okupatu guztietan kolonoen asentamendu politikarekin egin duen moduan, Jerusalemeko arabiarrei lurak kendu izan

dizkie apurka, komunitate arabiar osoak euren auzuneetatik egotzi eta kolonoak bidali, aldaketa demografikoak... Euren kasa moldatu izan dute Jerusalemeko populazioa. 1980an NBEk beste formulazio bat eman zion Jerusalemeko arazoari: *1967z geroztik okupatutako lurralde palestinar eta arabiarren, Jerusalem barne*. Ordura arte guztiak ziren *lurralde okupatuak*. Jerusalemi nazioarteko estatusaren irtenbidea emateko oinarriak jarri ziren orduan.

Hiru erlijio handienetakoen gune santua dugu Jerusalem.

urriago geratzen ez diren kristauak (armeniarak, koptoak, etiopiarak, maronitak, errusiarak, greziar-ortodoxoak, frantziskotar fraileak...), protestanteak eta arabiarak (palestinarrak, kristauak, beduinoak edo drusoak).

Israeldar eta palestinarren arteko harri bitxia, biek gura dute hiriburutzat. Palestinarrak —edo bere ordezkatzeko lanetan jardun izan duen PAEk, hobeto esanda—, 1988an, zeharka onartu zuten Jerusalem nazioarteko komunitatearen esku gera zitekeela. Israeldarrek oraindik ez dute horrelakorik onartu. Norvegiar PAE eta Israeleko gobernuak lortutako akordioetan, Jerusa-

lemeko arazoa Gaza eta Jerikoko administrazioak autonomikoki hiru urtez funtzionatu ondorengorako utzi zen. Putzu sakonena baztertu da, baina hemendik eta hiru urtera bake prozesuaren zuzendariak bertan

raeldar agintariak, Likudekoak zein laboristak izan. Desberdintasun bakarrarekin: PAEk eta Arafatek (ez Hamas eta PAEko talderen batzuk) Jerusalem bi estatutako hiriburutzat onartzen dute; Yitzhak Rabin

Jerusalemeko auzia palestinarren administrazioak hiru urteko abiada eraman ondoren ukituko da ●

ito daitezke, berau lehenago ito ez bada.

Iassir Arafatek behin eta berriro adierazi du Jerusalem gura duela etorkizuneko estatu palestinarraren hiriburu moduan. Berdin is-

Israeleko lehen ministroak ez. «Israeleko hiriburu bakar eta batua da». Konponbidearen zirrikitoa zabalik geratzen da, dena den, etorkizunaz itauntzean. «Ez dut inolako irtenbiderik baz-

tertzen», azpimarratu baitu Rabinek. Alabaina, palestinarrak dioten modura, «zein hiri batuaz ari dira, duela 25 urtetik hona alderdi bat besteari lurra kenduz zabaldu denean?».

Adostasunik lortu ezean, NBEren irtenbidea gauzatu beharko litzateke: Jerusalem gizateriaren hiri izendatzea eta bere agintepean jartzea.

Mito politikoa

Erlijioak egin du mito Jerusalem. Alabaina, gizakumeak erlijioa eta lurreko arazoak desberdintzen ikasi bide duenean, politika dugu mitoen sortzaile gogorraren. Helburu politikoen izenean urrundu izan da gero eta gehiago Eki-Jerusalem gainerako Zisjordaniatik, edo zona arabiarra gero eta *ghetto* handiagoa bihurtu. Ekialdeko arabiarrek argi ikusten dute: «*Teddy Kollek-en eredia ezin liteke akordioaren abiapuntu izan, alde bientzat baita onartezina*».

Proposamen ugari daude eta berdintasuna modu desberdinean gauza daiteke: bi hiriburu hiri bakar batean, bi autonomi kulturalako nazioarteko hiri bakarra, edo auzune autonomoz osatutako udalerri bakarra. Hiru urteko luzapena eskaini zaio arazoari, baina denborak ezer gutxi konponduko du eta norbaiten alde egitekoan israelarren alde egingo du. Konponbidea gaitza bazen lehen, areago orain, bake prozesua bideratu duten laboristek, Teddy Kollek ospetsuaren eskutik 28 urteko alkatetza izan ondoren, udala Likud koalizio kontserbadorearen agindupean utzi ondoren.

Xabier Letona

HISTORIA ETA GERO

■ LADY DY GIMNASIOAN

ERRESUMA BATUKO prentsak ez du aukerarik galtzen errege familiarekin sartzeko. Oraingoan berriro egokitu zaio Diana printzeari. Gimnasio batean ariketak egiten ari zela, Bryce Taylor bertako zuzendariak zenbait argazki egin zizkion ezkutuko kamera isil batekin. Epaileek neurriak hartuko bide dituzte era honetako jokaerekiko, eta klase politikoa ere biziki asaldu da prentsaren jarrerarekin. Bryce Taylor argazkien egileak, 20 milioi pezetan (850.000 bat libera) saldu zizkion argazkiak «Sunday Mirror» aldizkariari. Bere jokaeraz ez zela damutzen adierazi zuen Taylorrek, eta gainera argazkiekin «printzearen segurtasuna kolokan ageri dela» azpimarratu zuen.

■ BORTXAKETA ETA ZIKIRAKETAZ

ASPALDIKO eztabaida da bortxaketaren aurrean zer egin behar den. Batzuek espetxe zigorra proposatzen dute, beste batzuek deserriratzea eta badira baita zikiraketa proposatzen dutenak. Estatu Batuetan bortxaketa eta zikiraketa kasu berean ia batera eman izan zen iragan ekainean. Lorena Bobbitt, John Bobbitt bere senarrak bortxatu egin zuela salatu zuen. Honek bere aldetik, harreman sexualak bien borondatezkoak izan zirela adierazi zuen eta epaileak errugabetzat jo zuen. Lorenak, oster, berak salaturako bortxaketa eman eta gero sukaldeko labana hartu eta senarrari zakila moztu zion. Orain berà epaitzen ari dira egindako zikiraketagatik.

■ WALESAREN GURUTZEGRAMAK

POLONIAKO lehendakariak ez dauka arazo makalak bere herrian, are gutxiago hemendik aurrera bere lana ideologikoki aurkakoa den Nekazari Alderdiko (komunista ohiak) lehen ministro batekin elkar lanean jardun behar duenean. Eskerrak goizero gurtzegrama bat egiten duen, bestela auskalo nola bukatuko lukeen eguna. Lech Walesak Poloniako irrati publiko bati adierazi zionez, goizero heltzen dio gurtzegrama bati eta berau ondo amaitzen badu, «badakit egun horretan inor baino indartsuago izango naizela».

ELEMELE

«Errepublikako lehendakariak hauteskundeak deitzen ez baditu, Ligak Iparraldeko behin-behineko gobernu eratuko du».

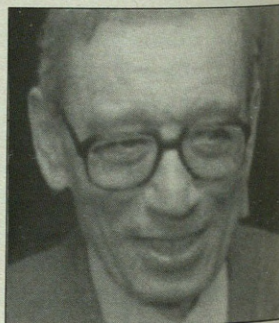
Umberto Bossi, Italiako Ipar Ligako buruzagia.

«Behin-behineko gobernuaren aldarrikapena arduragabekeria da, eta Errepublika eta instituzioen aurkako eraso bat da».

Achille Occhetto, PDSren buruzagia.

«Partehartzeetarako estatuen borondate politikorik ez badago, hobe dena bertan behera uzten badugu».

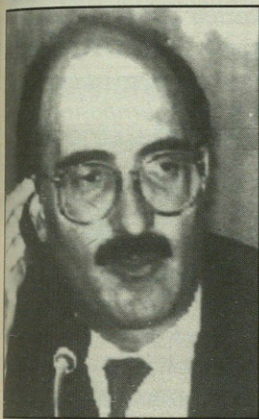
Butros Gali, NBEko Idazkari Nagusia.

IOI HARTZUNA K

BRITAINIARRAK IPAR IRLANDAREN INDEPENDENTZIAREN ALDE

JOAN den astean «The Guardian» egunkari britainiarrak egindako inkesta baten arabera, bost britainiarretik batek bakarrik uste du Ipar Irlandak Erresuma Batuan jarraitu behar duela. Halaber, inkestak adierazten duenez, britainiarrak ez dira laborismoak bultzatu izan duenaren aldeko, hots, Irlandaren batasunaren aldeko (% 17) eta nahiago dute Ipar Irlandaren erabateko independentzia (% 23). Inkestatuen % 18k Erresuma Batuari erabat lotua jarrai dezan aldekoa da, eta % 16k Dublin eta Londresen elkar subiranotasuna onartuko luke. Esanguratsua da halaber, inkestatuen % 67 Sinn Feinarekin negoziaketa zuzenak mantentzearen alde agertzen dela.

«Espainiako iritzi publikoa nekatzen ari da gure 'kasko urdinak' Bosnian mantentzeaz, bake akordiorik aurrikusten ez bada ezin dugu ban jarraitu».

Julian Garcia Vargas,
Espainiako Defentsa ministroa.

«Industri bondakinak direla eta, Mexikon badira burmuinik gabe jaiotzen diren haurrak. Gure animaliek bango langile askok baino tratu hobea jasotzen dute. Ezin gara jende horrekin aliatu».

Ross Perot, EEBBetako lehendakari gai izandakoa.

ALDAKETAK KATALANAREN NORMALIZAZIO LEGEAN

KATALUNIAKO Generalitateak aurrera jarraitzen du katalanaren normalizazio prozesuarekin eta indar berriak erantsi dizkio 1983ko Normalizazio legeari. Kultur Kontseilaritzak legea aldatzeko zenbait proposamen egin ditu eta orain alderdi desberdinekin berauei buruzko akordioa lortu guran ari da. Legearen berrikuntzen arabera, zinemek eskaintzen dituzten filmeen ehuneko zehatz batek katalanera bikoiztuak ala azpititulatuak izan beharko dute. Komunikabideen eremuan Generalitateak banatutako baimenak dituzten irratiak, katalanez igorri beharko dute ordu kopuru zehatz batez. Telebista kate pribatuek ere beste horrenbeste egin beharko dute. Orain arte normalizazio prozesu honetatik kanpo geratu diren Justizia saila eta administrazio zentralaren eremuan ere eragin gura du legeak. Herriarrak eremu hauetan ere, idatziz zein ahozko komunikazioa euskaraz izateko eskubidea arautuko da.

Ipar Euskal Herrian lan ordutegiaren murrizketari ekingo zaio

Derrigorrezko atsedena

Europako Elkarteko Lan ministroek hitz egin dute: batzuk lan ordutegiaren murrizketaren alde azaldu dira; beste batzuen ustez, ez da egokiena. Langabeziaren arazoa konpontzeko beste neurri batzuk behar direla, nolanahi ere, agerikoa da, nahiz eta lanaren banaketa elkartasunezko jarreratzat jo. Oraingoz, Frantziako Senatuak onartu du 32 lanorduko astea, laster Ipar Euskal Herrian indarrean izango dena.

ERANTZUN zaileneko galderara da: «*Emango al zenuke zure soldataren zati bat jai-egun bat gebiago eta enpleguaren sorreraren truke?*». Eztabaida pil pilean dago. Frantziako Senatuak 32 lanorduko astea onartu badu ere, eta oraindik martxan jarri ez den arren, sindikatu, enpresari, Administrazio eta lana banaketa honen zerikusia duten

hainbat talde lanean hasi dira. Iparraldeko Euskal Herriko Langileen Elkartek egindako txostenean argitzen duenez, «*lan orrenen murrizketaren alde aurkezten gara baina baldintzekin, batez ere soldaten murrizketari dagokionez, bereziki lanpostu latzendako*». Hala ere, Iparraldeko zein Hegoaldeko sindikatuek ez dute uste lan neurri berri hau langabeziak behar duen neurri premiazkoena denik. Kontratuen behin-behinekotasuna, lanpostuak sortzeko neurri eraginkorren eza, soldaten murrizketak edota soldaten arteko diferentziak eta kaleratze indiskriminatuak dira, besteak beste, langileek aldarrikatzen dituzten arazoak, artean irtenbiderik ez duten arazoak.

Zorioneko orenak

Batzuek diote ezinezkoa dela ordu gutxiago lan eginenez gehiago eta hobe produzitzea; beste batzuen ustez aspaldiko kontua da, baina egia da Vollswagenek lan ordutegia murrizteko

«Langabeziaren aurrean hartu beharko diren beste erabakien artean kokatuta egon beharko luke lan ordutegiaren murrizketak», LABen ustez.

erabakia hartu zuenetik ez-
tabaida plazaratu dela. Krisi-
garaien ondorioak dira guzti-
hauek, baina ez dira, sindi-
katuen aldetik behintzat,
ordu estren kontra entzuten
diren lehenbiziko oihuak.

ELA sindikatuko Ikerla-
merako idazkari nazionala
den Mikel Novalek esan di-
gunez, «ELA beti agertu izan
da lan banaketaren alde
eta ordu estren kontra. Gure
ustez, lan ordutegiaren
murrizketak eztabaida sa-
kon baten beharra du. Bai-
na bori sakonean dauden
beste bainbat arazo estal-
tzeko oihala deigarri bat
baino ez da. Adibidez, INE-
Mek azken urtean 150.000
kontratu berri bideratu di-

■ «Lan
ordutegiaren
murrizketarena,
beste arazo batzuk
estaltzeko besterik
ez da» ●

MIKEL NOVAL (ELA)

■ Confebasken ustez, «kasu zehatzetan soilik jar daiteke indarrean lan ordutegiaren murrizketa».

injustua litzateke langileen
soldata murriztea eta neu-
rri berri honen erantzuki-
zun osoa euren gain uztea».

Enpresarien ustez, aldiz,
beharrezkoa da kostuak
murriztea, soldaten bidez.
Hala ere, eta Confebask-eko
Enplegu arduraduna den
Jon Bilbaoren iritziz, «lan
ordutegiaren eztabaida ez
da garrantzitsua. Ez da
langabezia desagertazte-
ko erabiltzen den edabe
magikoa. Argi dago lan

merkatuak erreforma ba-
tzuk behar dituela. Kos-
tuan, lan erabileraren
araudian eta koalifika-
zioan datza enplegua sor-
tzeko estrategia. Horiek dira
besterik gabe. Eta bestetik,
lan ordutegiaren murriz-
keta hori enpresa zebatz
batean eta une zebatz ba-
tean hartutako erabakia
da; horrek ez du esan nahi
kasu guztietarako baliaga-
rria denik».

Denak bat datoz baieztat-

pen batean: lan merkatua-
ren arazo errealak estaltze-
ko sortu den estakuria dela.
«Madrileko gobernuak har-
tu dituen neurriak estaltze-
ko, esaterako —jarraitu du
ELAko Mikel Novalek—. Aurrekontuen bidez neurri
murriztatzaileak hartu di-
ra eta hauen aurrean ez du
baliorik lan ordutegiari
buruz eztabaidatzeak».

Myriam Gartzia

17.000 MILIOI PEZETA BALIO DITUEN IZOZKETA

Krisia Eusko Jaurlaritzara ere heldu da. 1994erako aurrekontuen aurkezpenean argi adierazi zuen Jose Luis Larrea Finantza kontseilariak. Dirurik ez omen dago. Eta nonbaitetik ateratzekotan, funtzionarien soldaten izozketa izan da aukeratutako neurrietako bat. Funtzionarioak ez dira batere ados azaldu. Mobilizazioak eta greba iragarri dituzte. Gizarteak, bitartean, aspaldidanik desitxuratua dagoen langile multzoaren aldeko jarrera nabarmenik ez du erakutsi.

AZKEN hilabeteotan egindako inkesta baten arabera, Hego Euskal Herriko biztanleen gehiengoaren ametsetakoa bat funtzionari gisa lanean aritzea zen. Bertako biztanleria aktiboaren % 15,78 langabezian dagoela jakinik —urriko

datuen arabera—, ez da arraroa funtzionari izatea soldata seguru baten sinomimo bihurtu izana.

«Ian finkoa duen pribilegiatuak baikinena erakutsi digute agintariek, lan finkoa izatea guztion eskubidea dela abantzaraziz. Krisialdi garaitan funtzionariak pribilegiatu biburturen dira beti, egoera ekonomiko oneko garaitan langile soilak direnean. Hori, ordea, ez da gure errua, krisialdia abalbidetzen dutenena baizik», diosku ELAko ordezkaria den German Kortabariak. Sindikatu hau, LABekin batera, nagusi da funtzionarien artean.

Funtzionari gisa ari diren langileen eskubideak dira, izan ere, zapaldu direnak sindikatuen ustez. Jose Luis Larrea Finantza kontseilariak duela hilabete eskas aurkeztu zituen 1994erako aurrekontuak izan dira giroari beroa eman ziotenak. Jaurilaritzaren irabaziak ez direla aurrikusitakoak bezain bestekoak izan argudiatuz, Larreak % 1,1eko igoera aurkeztu zuen aurrekontuetan, Jaurilaritzaren historian izan den txikiena. Iaz 624.884 milioi pezetakoa (27 miliar libera) zen aurrekontua, eta aurten 631.712koa izango da.

Murrizketarik garrantzitsuenak Ekonomia eta Hazienda Sailak jasango du, % 26,3ko gutxiagotzearekin. Komertzio, Kontsumo eta Turismo Sailak aurten baino % 9,6 diru gutxiago izango du 1994ean. Industria eta Energia Sailak ere % 8,9 diru gutxiago jasoko du. Garraio eta Herrilan Sailak, azkenik, % 7ko murrizketa ezagutuko du. Murrizketa hauek soldaten izozketak ezarritz gauzatuko dira. Hiru dira, aldiz, murrizketarik

Inor ez dadila harritu akordiorik ez bada

JOSE Luis Larreak 1994eko aurrekontuak aurkeztu baino egun bat lehenago jakin zuten sindikatuek funtzionarien soldata izozketaren berri ofizialki, negoziaketa foro bat ezarri baitzuen Gasteiz. Mahai horietan Administrazioaren aldetik hitza duenetako bat da Alberto Makazaga. Sindikatuek bota dizkieten hainbat salaketari erantzun digu Funtzio Publikoko kontseilariorde a den gizon honek: *«Ez da egia guk dirua aurreztearren langileei kendu diegunik. Ez da zehatza diru hori beste zerbaite-rako erabiliko dugunik. Jaurilaritzak garai batean aurrikusi baino 50.000 milioi pezeta gutxiago ditu. Hori dela eta, aurten ez du ordainduko ordaindu ezin duena. Egia da 17.000 milioi horiek aldeztu aurretik hitzartuta zezudela, baina ez dugu dirurik».*

Sail batzuen aurrekontuak murriztu eta beste batzuenak igotzearen arrazoiak oso garbi ditu

Makazagak: *«Egokitu egin behar izan dira hainbat gauza. Batzuek behar-rantz, besteak gorantz. Barne Sailean, batez ere, Gobernuak indar guztiak daude konprometituak, eta nire ustez gizartea ere bai, Ertzaintzaren zabal-kundea dela eta. Hortik dator plantila eta medioen bazkundea. Hez-kunta eta Osasuna ez di-ra hainbeste hazten, bai-na zailagoa da horiek murriztea».*

Arazoak elkarriketa-ren bitartez konpondu beharrean ezarketa erabili izanaren salaketaren aurrean hau izan da Makazagaren erantzuna: *«Negoziatzen jarraitzen dugu. Mahaiak irekita di-ran du egoera honi ir-tenbide hitzartu bat to-patu behar zaitola. Agian ez dugu ongi adierazi edota ez digute ongi uler-tu. Lehenik, ez dago erru-dunik. Bakoitzak dugu krisi honen erru zati bat. Baina ez dugu dirurik, eta zenbakiak eskuetan, ezin da igoerarik onartu».*

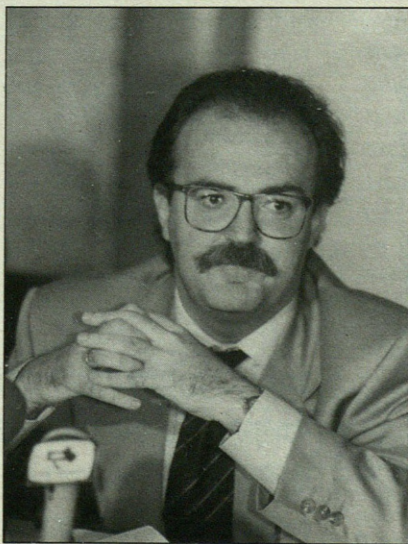
Hori ulertu egin behar da». Hau gogorra izan daiteke sindikatuentzat, Makazagaren ustez, baina konbenioen aniztasuna azpimarratzen du: *«Konbenioak ez dira akordio ekonomiko soilak. Asko kostatako bitzarmenak daude bertan. Uste dugu igoera ezin bada gauzatu nolabaiteko eskaintzak ere egin ditzakegula. Horregatik da beharrez-koa hitz egitea, akordioa erraza ez den arren. Inor ez dadila harritu, beraz, akordio hori lortzen ez bada».*

Langileak ez ote diren izango agintarien akatsak ordaintzen dituztenak aipatzean, bizkor ihardetsi du Makazagak: *«Politika-riek iaztik dituzte izoz-tuak euren soldatak. Egia da guztiz desitxuratua dagoela klase politikoa, baina gehiegizkoa irudi-tzen zait askotan. Gizar-teak eskubide osoa du kritikatzeko, baina poli-tikariak ez dira ez gutxia-go, ez gehiago. Bakoitza abalik eta ondoen lan egiten saiatzen da».*

izango ez duten sailak: Osa-kidetza, Hezkuntza eta Bar-ne sailak. Larreak esane-tan, 17.000 milioi pezeta gutxiago gastatzea ekarriko dio Jaurilaritzari izozketak.

Sindikatu- erantzuna

Kontseilariak hau iragarri ondoren, sindikatuek bizkor erantzun dute. Izozketa 15a baino lehenago atzera botako ez balitz, funtzionari-ek 17an greba egingo du-

Jose Luis Larreak aurkeztutako aurrekontuek iragartzen duten funtzionarien soldaten izozketa sindikalismoaren aurkako erasotzat hartzen dute sindikatuek. (Argazkia: Simal).

Zenbat biztanle, hainbat funtzionari

FUNTZIONARIAK edozein herrialdetako administrazioak erabiltzen dituen langileak dira. Batzuek besteek baino gutxiago, baina guztiek mantentzen dituzte funtzionariak. European, Danimarka da gehien dituenen, 154ekin 1.000 biztanleko. Gutxiene dituen Grezia da 25,34ekin. EAE tarte ho-

rretan dago, 38,8 funtzionariarekin 1.000 biztanleko.

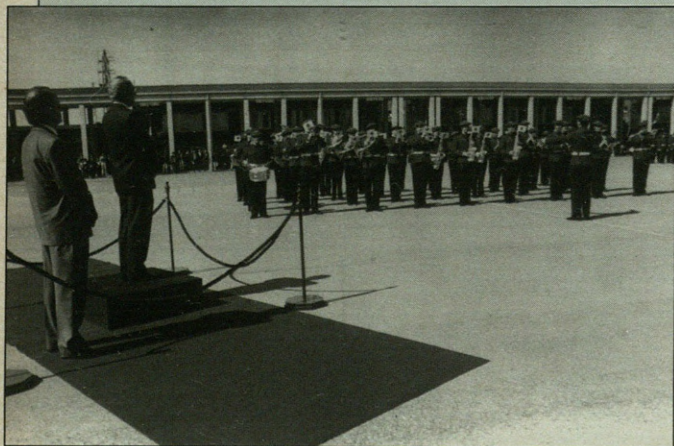
EAEen dauden 81.966 funtzionariak mantentzeko diru asko behar da. Aurrekontuen % 36, hain zuzen ere. Aurten igoko ez den portzentaia, aurrekontuak aurkeztu bezala onartzen badira behintzat. Funtzionari hauek administrazio desberdinentzat

egiten dute lan. Eusko Jaurlaritzak 50.500 bat langile ditu aurten. Gehiengo, 20.000 inguru, Osakidetzan daude. 20.000 funtzionari inguru aritzen dira erdibana diputazio zein udaletxeetan. Estatuko Administrazioako langileak 10.000raino ez dira heltzen.

Nafarroan ez da hainbeste funtzionari. Bertako Gobernuak dituen funtzionari guztiek 14.682ko multzoa osatzen dute. Horiei Madrileko Administrazioak dituen 2.200 gehituz gero, 30,7ko batez bestekoa ematen du 1.000

biztanleko. Beraiek jasotzen dute aurrekontuen % 25.

Ipar Euskal Herrian ez dago oraindik bertan lanean ari diren funtzionarien daturik, Akitaniako erregioan barne baitago eta estatistikak egiteko datuak eskuratzeko oso zaila baita. Adepab elkarteak ekin dio lan honi. Parisetik bideratzen dira funtzionariak lehenik, eta bertako datuak biltzen ari dira. Erregioako eta herriko etxeetako datuak ere osatzen dihardute, hemendik gutxira datu zehatzak ematearren.

Barne Sailarena da nabarmen igotzen den aurrekontu bakarra, Ertzaintzaren zabalkundea mantentzearen.

tela adierazi dute, eta ondoren mobilizazioekin jarraituko. ELA, LAB, CCOO, UGT, EILAS, SATSE eta ERNE sindikatuek bat egin dute aldarrikapenean. Ertzaintzaren sindikatuko idazkari nagusia den Iñaki Castroren esanetan: «Arazoa ez da izozketa soilik. Benetako arazoa da Jaurlaritzak ez duela sindikatuekin negoziatu nahi, langileen negoziazio kolektiborako eskubidea alboratuz. Izozketa ezarri egin du, eta gure sailak murrizketarik jasan ez duen arren, gu ere funtzionariak gara, eta gaur beste arloetako gertatu zaien guri ere gerta dakiguke burrengo bitzarmena negoziatzean. Elkartasuna

eta bateratasuna ezinbestekoak direla uste dugu arazo bonen aurrean».

Negoziazio ezaz mintzatzen direnean, duela urtebete funtzionaritzaren arlo desberdinetako sindikatu ordezkariak Lakuan sinutako konbenioez ari dira. Konbenio horiek, hain zuzen ere, urteroko KPIaren (Kontsumorako Prezioen Indizea) igoera gehi % 0,5-eko soldata igoera aurrikusuten zuten. Hiru urterako sinatu ziren konbenio gehie-

nak, Lakuakoen eraginez, sindikatuek urtebeterako nahi izan arren.

Jaurlaritzak aurrekontuak orekatu ahal izateko irtenbide bakartzat izozketa aurkeztu izan duen arren, sindikatuek beste bide batzuk proposatzen dituzte, LABeko Kontxa Lopetegik argitu digunez. «Era asko daude. Sarreren arloan iruzurra kontrolatuko balute, asko irabaziko lukete. Gastuen arloan, beste batzuk murriztu beharko lituzkete, gure murrizketarekin kolokan jartzen dutena zerbitzu publikoa baita, ez soziala bakarrik. Zor publikoak jaistea dute. Gutxikeriatzat hartzen dituzten iruzurrekin erraz osatuko lituzkete 17.000 milioi horiek».

Barne Saila aipatzen dute sindikatu guztiek igoera duen bakartzat, aurrekontuetan Osakidetza eta Hezkuntza sailetan ere igoerak aipatzen diren bitartean. SATSEko ordezkaria den Jose Ignacio de Lenizen esanetan, hori ez da egia zuzena: «Aurrekontuak bazi egin dira, baina kontua da gero nola gastatuko den diru hori. KPI igoera kontuan hartuta, iazkoa bezalakoa da aurrekontua, eta aurten, gainera, bere zati bändiena auto-konzertazioa joango da, ospitale eta enpresa pribatuena barne. Hau da, bertako funtzionari publikoek izozketa jasango dute, besteek bezalaxe».

Gizartearen erantzuna garrantzi handikotzat jotzen dute sindikatu desberdinetako ordezkariak: «Konbenio bat izenpetu ondoren, Administrazioak ez duela beteko adierazi du, gauza normala izango balitz bezala. Ezin da onartu. Sindikalismoaren aurka doa

■ **«Jaurlaritzan norbaitek dimititu al du kolpe hau aurrikusi ezean bere lana gaizki bete duela esanez?» ●**

GERMAN KORTABARRIA

Osakidetza da EAEn funtzionari gehien dituen erakunde publikoa, 20.000 bat langilerekin. (Argazkia: Aitor Bayo).

guztiz. Konbenioa alde bien arteko oreka da, eta guk langileen eskubideak defenditu behar ditugu. Gobernu batek hilabete batzuk lehenago izenpetutako a puskatzeko lotsarik ez duenean, nola onartu hori?».

Gizartearen isiltasuna

Hala ere, gizarteak ez du gehiegi jarraitu gaia. Aspal-didanik funtzionarioek duten ospe txarra da, sindikatuen ustez, honen arrazoia, Lenizen hitzek argi uzten duten bezala: «Kanpaina batean sartuta gaude. Duela biru edo lau urte hasi ziren Gasteiztik iragartzen bertako administrazioak ez zuela behar bezala funtzionatzen, eta azkenean langileak agertzen gara arduradun bezala, ez krisia-

renak soilik, baita funtzionamendu txar horrena ere. Eta ez dugu onartzen zeren eta, nortzuk dira Administrazioaren arduradunak? Azken urteotan gero eta ugariagoak dira goi mailako karguak, edozein konbeniotik kanpo soldata ikaragarriak kobratzen dituztenak.».

Hala ere, guztiek onartzen dute funtzionarioen artean badela zer kritikaturik. Badirela ezer egiten ez dutenak, eta ez dagoela hori kontrola dezakeen tresnari. Arduradunen axolagabekeriaren isla direla funtzionari batzuk. Burokraziaren gorakada nabarmenaz mintzo dira beraiek ere, «eta horregatik badakigu oso paper txarra dugula gizartearen aurrean».

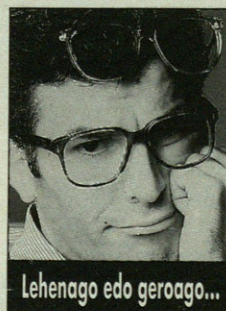
Amagoia |ban

VARILUXIK EZ BADUZU, EZ DAKIZU ZER GALTZEN DUZUN.

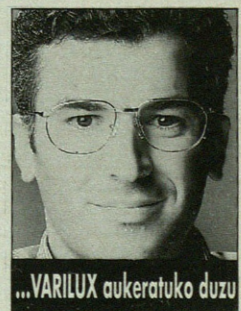
Varilux Comfort lente berria, MULTIOPTICASEK bermatutako egoitzapenarekin. Dagoen lenterik perfektuena distantzia luze, ertain eta laburren ikusmen naturala izateko.

VARILUX COMFORT LENTE BERRIA. IKUSMENIK ATSEGINENA

Naturala, duen ikuspen-eremu zabalagatik, hurbiletik urrunerako aldaketa leunagatik eta buruari eta begiei mugitzeko ematen dien askatasunagatik. Eta gainera, diseinu eksklusibo, moderno eta edergarria. Lehenago edo geroago Varilux aukeratuko duzu. Ikusiko duzu zein atsegina den.

Lehenago edo geroago...

...VARILUX aukeratuko duzu

ZINKUNEGI OPTIKA

MULTIOPTICAS

Hernani, 4 - DONOSTIA

Euskararen estatusa zainduko lukeen erakundea sortzea proposatu dute:

ARANTZAZU BERRIAREN BILA

AEDk antolaturiko jardunaldiak oihartzun handikoak izan direla gauza ukaezina da. Han aztertutako gaietatik, hala ere, euskararen estatusa zainduko lukeen Normalkuntzaindiaren proposamena izan da denetan sonatuena. Euskalgintzaren alor guztietan elkarlanaren premia aldarrikatzen den honetan, hurrengo hilabeteetan zeresan handia eman dezakeen gaia dugu honakoa. Guk ere euskalgintzako alor ezberdinetara jo dugu. Iritzi eske.

URRIAREN 31n, AEDk Arrasaten antolatu berri dituen jardunaldietan, Iñaki Arruti eta Fernando Muniozguren euskara teknikariek bertan bildutako lagunen arreta bereganatu zuen txostenaren berri eman zuten. Bertan, bi tek-

Arrasateko jardunaldietan egin zen balizko erakunde berria sortzeko proposamena. (Argazkia: Edurne Koch).

mikariok, euskararen estatusa zaintzea xede izango lukeen nazio mailako erakunde bat sortu beharraz mintzatu ziren. Euskararen corpus-az arduratzen den Euskaltzaindia erakundearen izenarekin analogismoa eginez, balizko erakunde berria Normalkuntzaindia izenez bataiatua izan zitekeela aipatu zuten txostenaren egileek. Izenarena, baina, bigarren mailako alderditzat jo zuten noski.

«Euskararen normalizazioarako entitateen arteko elkarlana» da aipatu txostenaren izena. «Jazten» aldizkariaren azken zenbakian argitaratua, atal ezberdinen sakonketan oinarriturik egiten dute Arruti eta Muniozgurennek beren proposamena. Honela, azken urte hauetan euskalgintzak o agenteen artean nozitutako elkarlan ezak ekarritako ondorioak aztertu ondoren, abiapuntu berria zein izan daitekeen aipatzen da.

Hizkuntz komunitatea giltzarri

Zentzu honetan, hizkuntz komunitateak hizkuntz normalizazioaren erantzunkizuna beregain hartu beharra oinarri harturik, euskalgintzan diharduten erakunde eta ahalegin mota ororen artikulazio bateratuaren premia aldarrikatzen da. Testuinguru honetan, aipatu txostenean, bai udal baita nazio mailan ere proposamena nola aplikatu ote daitekeen sakontzen da.

Txostenaren arabera beti ere, balizko erakunde berria sortzeko, pausokako prozesua burutu beharko litzateke. Lehen pausoa: inplikaturiko orori asmoaren berri emango liokeen bitar-

F. Muniozguren eta I. Arruti, «Normalkuntzaindia» proposamenaren egileak:

«Hizkuntz komunitateak hizkuntz normalizazioaren erantzukizuna hartu behar du»

ARGIA. Zein da Normalkuntzaindia proposamen berriaren oinarria?

IÑAKI ARRUTI.

Euskararen normalizazioaren abiapuntua maila sozialean garatzeko, euskal hizkuntz komunitateak hartu behar duela hizkuntz normalizazioaren erantzukizuna. Erantzukizuna bai erakunde bai pertsona aldetik uler-tuta. Erantzukizun hori artikulatu egin behar da, norabide berean jarri. Aurreko hamarkada honetan egin ez dena hain zuzen ere. Nola egin? Erakunde horren norantza markatzeko hizkuntza beraren behar izana oinarri hartu behar da. Hizkuntzare n egoera, baliabide eta erakundeak aztertu eta denak norabide berean jarri. Luxua litzateke euskararentzat orain arteko bide-tik jarraitzea.

A. Nazio mailakoa izatea da proposamenaren zutabetako bat.

FERNANDO

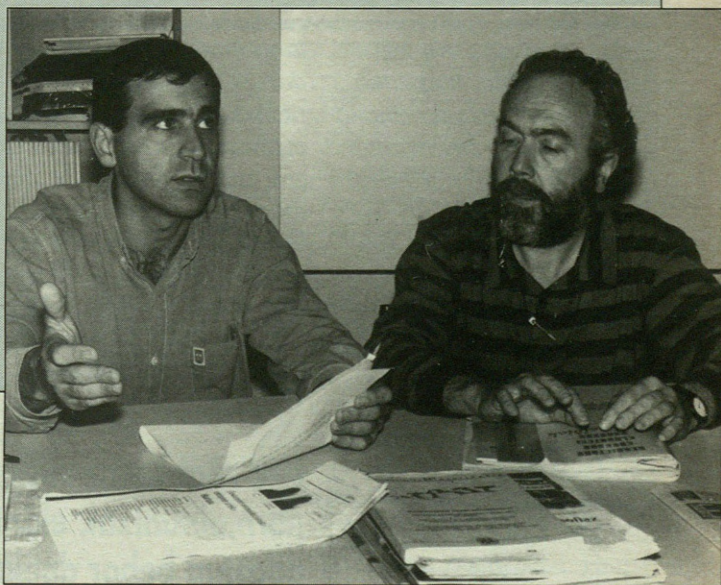
MUNIOZGUREN.

Ordua da euskararen estatus normalkuntzari begira, zazpi herrialdeak uz-tartu eta denetan euskararen normalkuntza gidatuko duen estamentu bat sortzeko. Jabetzen gara estatusa eta corpus-a ez direla gauza bera, estatusaren alorrean beste alderdi sozio-ekonomiko-politikoak sartzen direlako. Corpus-ean errazagoa da, kostu politiko energetiko txikiagoa baitu.

A. Egungo euskalgintzaren testuingurua egokia al da horrelako proposamena aurrera ateratzeko?

F.M. Une historikoa

aproposa da horrelako proposamen bat egiteko, hain zuzen ere Euskara Aholku Batzordearen esperientzia hor dagoelako. Bestalde, herrietako taldeen esperientzia oso garrantzitsua da, nazio mailan dauden dikotomiak herri mailan integratu direlako. Gure proposamena integrala da; herrietako esperientzia hori nazio mailara zabaltu daitekeela uste dugu. Egun, euskalgintzaren agenteen artean, elkarlanaren sentimendua oso barneratua dago. Zentzu horretan ere egokia deritzogu une honi.

Iñaki Arrieta eta Fernando Muniozguren, Arrasaten aurkeztu txostenaren egileak.
(Argazkia: Ander Gillenea).

tekari taldea osatzea. Aldi berean, Interbentzio Gune Partehartzaileen sistema baliatuz, euskal herritarrek arazoari zer irizten dioten jakin beharko litzateke. Hirugarren fasean, joera diskurtsibo ezberdinetako ordezkariak zein euskalgintzan ari den erakunde orori, etorkizunean euskararen normalkuntzarako finkatu beharreko lehentasunak zehazteko txostenak eskatuko litzazkieke. Azkenik, txosten guzti hauek forum

ireki batean aztertuta, balizko erakunde berria osatzeko akordioa bilatu beharko litzateke.

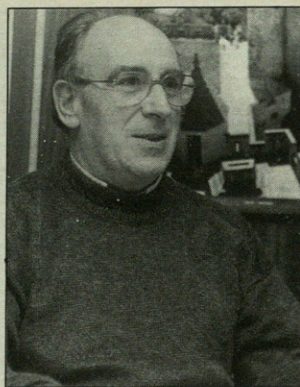
Arrasaten plazaratu proposamen berriak oihartzun handia izan du euskal munduan. Mari Jose Arrieta mintzatu zaigu, HAEeko euskalduntze zerbitzuko tekni-

XABIER KINTANA

Euskaltzaina

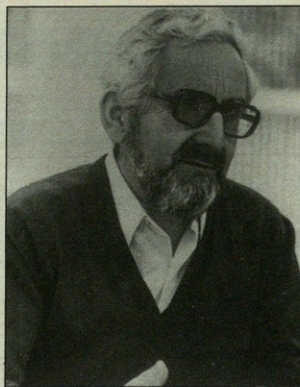
«Gaiatz oro har bakarrik hitz egin dezaket, ez bainaiz zehatz mehatz horako puntuak aztertzen aritu. Hala ere, proposamenari ondo deritzot, printzipioz positiboa delako halako herritar taldeak osatzea euskararen alde lan egiteko. Horrelako ekintzak oso ondo datoz guztiok hizkuntzarekin dugun erantzukizuna aurrera bultzatzeko»

MIKEL ATXAGA

Kazetaria

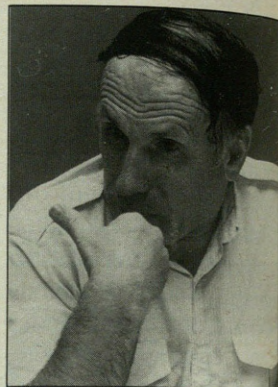
«Izena gutxienekoa da kasu honetan. Herri mailan euskara gizarteratzen diharduten taldeen lana oso beharrezkotzat jotzen dut, eta herrietan indarra hartu ahala, koordinazioa eta elkar laguntza mesedegarri lirateke. Arriskua dago, hala ere, goitik koordinazio bat jarri, eta behekoa ahaztuz, erakunde berri bat sortzeko».

DIONISIO AMUNDARAIN

Herri ardularitza erakundearen teknikaria

«Euskaltzaindiari buruz kontsentsu positiboa dago. Euskararen estatuari buruz, berriz, guztiak bateratuko litzatekeen zentro bat ez da lortu. Guztiz publikoa izango litzatekeen erakunde ez litzaidake egokia irudituko, eta pribatu izanik ere ez luke indar gehiegirik izango. Hori zehaztea da zailtasun handiena».

ERRAMUN BAXOK

Pizkundeako idazkaria

«Une honetan utopia da, baina arrunt beharrezkoa. Euskaltzaindiak euskararen corpus-a edertzen duen bezala, hor behar da erakunde bat euskararen erabilera eta estatusaren laguntzeko. Ideia hori esperientzian oinarritua dago, Arrasate, Bergara... eta beste hainbat herritan. Esperientzian oinarritutako ideia indartsua da».

karia: «Lan sakona egin dute, eta alde horretatik eztabaida merezi du. Baina nik ez dut batere argi ikusten. Euskaltzaindia euskararen corpus-az arduratzen den bezala, Normalkuntzaindiak estatusa zaindu beharko lukeela diote. Baina corpus-a eta estatusa ez dira gauza bera, eta batentzat ona dena ez du zergatik bestearentzat ona izan behar».

Juan Mari Mendizabal, AEK-ko Gipuzkoako arduraduna, baikorrango mintzatu zaigu. Bereak ere, dena den, ondo neurtutako hitzak izan dira: «Abiapuntu teorikoa zuzena dela iruditzen zait, aspalditik esaten ari garen gauzak azaltzen baitira hor. Alde batetik, hizkuntz komunitatea nazio mailan trinkotzearen ideia ondo ikusten dut. Horretarako gizarte zibilaren

lana onartu behar da, indar guztiak aprobetxatuz». Bere azalpenetan aurrera egin eta proposamen berria errealitatetik urrun ez ote dagoen kezkatzen du Mendizabal. Balizko erakunde osatzea ez ote den lan oso gaitza izango: «Eskema planifikazioa eta boterearekin osaturik dago, eta institutu-

Gaur egun, beraz, proposamen hori urrun samar geratuko litzateke». Zentzu honetan, bitartekari taldeak alderdi ezberdinetan egin dezakeen lana positibotzat jo digu AEK-ko Gipuzkoako arduradunak: «Lebentasu-na, gaur egun, instituzio eta herri mugimenduen arteko barreman ez normali-

horretan, hor aipatzen den bitartekari talde horren sorrera positiboa litzateke».

Imanol Agote, HPINeko teknikaria, luze mintzatu zaigu Arrasaten egindako proposamen berriaz: «Bat nator euskararen gizarte normalkuntzak ekintza plan eguneratua eta adostua behar duela esatean. Gauza bera adierazi berri du Euskararen Abolku Batzordeak 'Euskararen Politikarako Oinarrizko Irizpideak' izenburuaz argitaratu duen txostenean». Imanolek bigarren puntu bat jarri du mahai gainean: «Gizarte normalduetan erakunde publikoen zeregin nagusietako bat da plangintza tajutzea. Beraz, herri honetan hain kaltegarriak izan diren dikotomietan erori gabe, erakunde publikoen esparruan kokatu beharko litzateke

■ «Bat nator euskararen gizarte normalkuntzak ekintza plan eguneratu eta adostua behar duela esatean» ●

IMANOL AGOTE

zioen elkarlana ere aipatzen da. Baina gizartearen lana ez da onartzen gaur egun, eta hori ikusteko adibide asko daude. Hizkuntz politikaren abolkuak ere ez dute indar handiegirik.

zaturik aldatzea da. Koordinazioa eta planifikazioan aurreratu beharra dagoela ados gaude. Gizarte presioa bideratu beharko litzateke instituzioak elkarlan horretan aritzeko. Zentzu

...ipututako eginkizuna». Partehartze zabala, azkenik, ezbestekotzat jo du Imakolek: «Ekintza plan horren eztabaidan gizartearen partehartzea, eta bereziki euskalgintzan diharduten gizarte erakundeena, guztia beharrezkoa izango litzateke».

Paulo Agirrebaltzategi ere, EKBko lehendakaria, hori mintzatu zaigu gai honen inguruan: «Euskalgintza urrats berrien premian dago, eta horrelako proposamen mamitsuak poztekoak dira eta aztertzeak behar dira. EKBk berak azken urteetan egin dituen nazio alioazioaren eta euskalgintzarako konfederakundearen proposamenen izpiritua beretsuan ulertzen du. Normalkuntzaindiaren proposamena. Proposamena bere egileekin eztabailezko prest gaude». Eztabaida horretan euskalgintza

Balitzko erakundearen beharraz eztabailezko, pausoz pausoko prozesua proposatzen da.

tzako sektore guztiak kontuan hartu behar direla azpimarratu digu Paulo Agirrebaltzategik: «Bide horretan proposamenaren egileak animatu nahi ditugu iniziatiba hartzerantz eta

proposamena garatu eta zehaztera. Bereziki egin beharrezkoa iruditzen zaigu balantze sakon bat, izan ere, orain arteko esperientziak eta proiektuak ondo aztertu eta oso aintzat har-

tzekoak direla pentsatzen dugu, horrelako proiektu bati arrakastaz helduko bazaio».

Alberto I

EUSKAL KULTURAREN URTEKARIA

10. URTEURRENA

Euskal Kulturean gertatzen diren berri guztiak bildu eta ondoren ARGIA aldizkariak argitaratzen duen URTEKARIA da azken 10 urte hauetan erreferentzia unetan zalantza guztiak argitu dizkizuna.

10. zenbaki honetan, aurtun Euskal Kulturak eman dituen urrats eta gertakariez gain, azken hamar urteotan euskal gizartearen kultur arloan nabarmen eta erabakiorrak izan diren hainbat gertaera,

pertsonaia, lan eta mugierak topatuko dituzu: erreferentzial merroteka, gogoetak... Jakina, egunero lanean lagungarri izango zaizun agenda ere bertan izango duzu, gure kulturaren ezinbestekoak diren izen, telefono eta helbideez.

Aurtun ez duzu orain arte bezala kalean jarritako mahaletan topatuko, baina zuzenean etxean jaso dezakezu URTEKARIA, eta gainera sos gutxiagoren truke.

**ETXEAN
MERKEAGO**

HARPIDETZA SARIAK
Hego Euskal Herria
1.300 pzta / Ipar
Euskal Herria 71
libera / Espainia
1.300 pzta / Beste
Atzerriak 1.650 pzta/
Airez 3.300 pzta

SALPUNTUETAN
Hego Euskal Herria
1.700 pzta / Ipar
Euskal Herria 85
libera

**HARPIDETZA
TXARTELA**

Tel:

(943) 37 15 45

Faxa:

(943) 36 10 48

IZENA _____ 1. DEITURA _____
2. DEITURA _____ HELBIDEA _____
TFNOA _____ HERRIA _____
KODE POSTALA _____ HERRIALDEA _____
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____
SUKURTS. HELBIDEA _____ SUKURTS. ZKA. _____
KONTUAREN ZENBAKIA _____ HARPIDE ZKA. _____

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 1 eta 2 LASARTE-ORIA 20160

Lehenengo haurra izateko adina gero eta gehiago atzeratzen da

AMATASUNAREN DEI BERANTIARRA

Lehenengo haurraz erditzea 30 urte beteak dituztela hartzen dute erabakia. Heldutasunean, eta ongi mamitutako erabakian, amatasuna erabat barneratzen dute. Gizarte egiturak aldatuz doaz eta emakumearen bizimodua ez da lehengo bera. Gero eta gehiago, ama izateko erabakia atzeratu egiten dute hainbat emakumek; amatasunak, ordea, ez du indarrik galdu.

JOAN den larunbatean 45 urte bete zituen eta duela bi hilebete semea izan zuen, lehenengoa. Maria Jesus Gilsanzen ezin zuen bere amatasuna gehiago atzera-

tu. Fibroma bat izan zen erabaki hau hartzera bultzatu zuena. Fibroma honen erauzketak seme-alabak izateko ezintasuna zekarren eta hori izan zen une erabakiorra: seme-alaba bat izan ala ez izan, ama izan ala ez izan, ordura arteko bizimodua erabat aldatu ala ez. Erabakia ez zen erraza, baina aurrera egin zuen. Gaur egun, Muskizeko etxea erabat aldatu da: biberioiak nonnahi, zapiak, haur-ohialak txoko guztietan eta

etxe osoa hartzen duen ume usaina.

Marije ez doa lanera oraindik, bularra eman behar baitio Jontxuri, eta bere burua etorkizunean hartu beharko diren erabakien inguruan murgiltzen da. «*Nik uste dut emakumeok ez dugula inoiz gure amatasuna baztertzen, beti dago aukera hori, baina horretarako baldintza batzuk bete behar ditugu ama izan baino lehen. Eta noski, baldintza horiek gabe nik ez nukeen inoiz aukera hau egingo*». Ikasketak bukatzea, lana aurkitzea, helburu profesionalak betetzea edo sentimendu alorreko egonkortasuna dira ezinbesteko baldintza horiek. Hortik aurrera, eta gauzak ez badira okertzen, emakumeak bere amatasuna noizkorako utziko duen erabakitzeak ahalmena eta aukera du gaur egun. Horregatik, bere lorpenak dasatzeko aukera baztertu gabe, amatasuna gerorako uzten den kontua da.

Gero eta helduagoak, gero eta jaiotza gutxiago

NAFARROAKO Gobernuak Estatistika Sailak eta EAEko Eustatek emandako datuen arabera, 30 eta 39 urte bitartekoak ziren 1991n Bizkaian, Gipuzkoan eta Araban erditu ziren emakumeen % 49, hau da, 25 eta 29 urte bitartekoen ehunekotik 12 puntu gainera, hauek % 37 osatzen baitzuten. Nafarroan amatasun berantiar honen joera hain nabarmena ez bada ere, urteak pasatu ahala gero eta gehiago dira herrialde honetan lehenengo haurra izatea atzeratzen dutenak. 1990. urtean erditu ziren emakumeen portzentaia handiena 25 eta 29 urte bitartekoak izan ziren, erditzeen % 47 osatzen baitzuten. Hala ere, 30 urtetik gorakoak % 30,1 ziren. Hurrengo urtean, 1991n, amatasun berantiarren joera azpimarratu zen emakume nafarren artean,

eta 30. urtetik gorako emakumeek erditzeen % 35 osatu zuten, eta 25 eta 29 urte bitartekoek % 46.

Hala ere, Hego Euskal Herriko mendealde dugu joera honen eredu. 1992an erditu ziren emakumeen erdia baino gehixeago (%51) 30 eta 39 urte bitartekoak ziren; aldiz, 25 eta 29 urte bitartekoena % 36koa zen.

Ezkontza edota elkartzeko adina ere izugarri atzeratu da: 1992an Bizkaian, Gipuzkoan eta Araban ezkondu ziren emakumeen batez besteko adina 27 urtekoa zen. Honen ondorio dugu zuzena amatasun berantiarra. Salbuespenak salbu, jaiotze-tasak zaila izango du etorkizunean gora egitea, amatasun berantiarra dela eta, ez baita ohizkoa emakume hauek haur bat baino gehiago izatea.

Biko familiak

Marije ez da bakarra, gero eta gehiago baitira horrela jokatzeko duten emakumek,

Emakumeek ez dute amatasunaren apkera erabat baztertzen, eta helduak izanagatik ere aukera ez dute galtzen.

batzuek nahita eta beste batzuek halabeharrez —arloan ekonomikoari begiratuta, nahiko zaila da emakume askok bilatzen duten egoera egokia aurkitzea—. Hala ere, baditugu, Marijez gain, beste eredu batzuk, Elena Urkixorena, adibidez. 37 urte ditu eta haurdu dago. Badaki hemendik hiru hilabetera bere pisuan beste pertsonatxo bat biziko dela. Baina Elenaren kasua ez da beste gehientsuena bezalakoa. Bakarrik bizi da eta ez du bikoterik. Hainbeste borrokatu eta gero, diru aldetiko lasaitasuna eta sentimendu alorrekoa ere bazituela eta garaia heldu zela erabaki zuen. «Ez zait batere damutzen. Badakit nire bizimodua erabat aldatuko dela, baina asko hausnartu ondoren, erabakita dago eta gainera ez dut uste ara-

zo gehiegi izango dugunik, datorrena ere neska baita», azaldu digu Elenak barrez nahiz eta mutila izango baltz ere, ez lukeela arazorik izango aitortu.

Denborak emandako hel-dutasunarekin jotzen du-

delako», azaldu digu Elenak. Hala ere, euren burua arriskuan jarri ez dutelakoan daude. «Asko irakurri nuen borren alde; gaur egungo aurrerakuntza zientifikoe-kin ez dago beldurtzeko arrazoirik. Garrantzitsua

bizi izan nuen», gehitu du Marijek.

Haurdunaldi garaiaz, hain zuzen, Marijek une latz bakarra gogoratzen du, miozentesiaren unea: hau da, umekiak subnormalitate ezaugarriak gordetzen duen jakiteko egiten den froga medikoa, emakumearen adinaren arabera egiten dena. «Hori da beldurtzekoa den une bakarra, ez frogagatik baizik eta frogaren emaitzagatik». Biak harritzen dira norbaitek aldarte bereziz begiratzaren dienean. «Gure amatasuna beste emakume gazteek bezala bizi dugu eta, egia esan, oso atsegina da gure adinean bularrak oraindik ere esnea eman dezakeela konturatzea».

■ Sentimendu alorreko egonkortasuna eta ekonomikoa dira emakume gazteen lehentasunak; honen ondorioz, amatasun adina atzeratu egiten da ●

te eta biek onartu digute euren amatasuna beste batzuen bano ohartuagoa dela. «Nire amatasuna mamituagoa izan dela uste dut, pentsatuagoa. Horrexegatik, balio erantsia izan du, benetako unea heldu denean hartutako erabakia

da, bestalde, konfiantzazko mediku taldea izatea eta nirearengan konfiantza osoa zuen. Pentsatzen dut adina bazela arrisku faktorea, baina ginekologoak ez zidan inoiz horrelakorik adierazi eta horregatik haurdunaldia erabat lasai

Myriam Gartzia

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU

EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerretxe Ibilbidea
DEBAY

EKO EUOMAR
Nafarroa ibilbidea, 37
ZARAUZ

SUPER ANDONAEGUI; C.B.
Andonaegi Kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

EKO IRUN
Blas de Lezo, 22
IRUN

EKO LEZO
Avda. Jaizkibel, 1
LEZO

EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Elicegei kalea, 5
ERRETERIA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUZ

EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ARABARKA jaletxearen atzean)
HONDARRIBIA

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

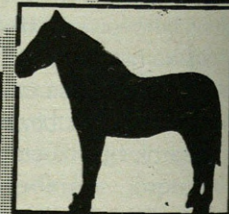
EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR

EKO AIETE
Etxaidi Saila
AIETE - DONOSTIA

BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

EKO

ZURE ETXE ONDOAN

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

«Orain bost urte amestezina zen Europako txapelduna izango nintzenik»

Europako mendiko automobilismo txapelketa irabazi berria, Pantxo Egozkue nafarra urtetan eskuetatik ihes egin dion garaipenaren ezia gozatzen ari da. Hargatik edo, sekula baina gogorrago, hasia da dagoeneko maiatzean abiatuko den denboraldi berria prestatzen. Aurtengoan, gainera, munduko kopan lehiatuko da lehen aldiz. Erronka latza Europako txapeldun berriarentzat. Andres Vilariño eta Pantxo Egozkueren desafio berria izango da.

ARGIA. *Mexikoko Ensenada herrian jaioa zara. Urteak dira, baina, Nafarroan bizi zarela.*

PANTXO EGOZKUE. Aita Mexikora lan bila joandako loizuarra genuen, eta ama, berriz, mexikarra. Hemen-dik abiatu zenetik, aita Me-

«Europako txapeldunak hemengoak garen arren, mendiko automobilismoa oso utzia dago hemen».

xikon bizi izan zen beti. Gaur egun bai ama baita beste senideak ere han bizi dira. 1967an lau anaiok Iruñera bidali gintuzten ikastera. Anaia batek eta biok lana aurkitu eta hemen geratzea erabaki genuen.

A. 1980an hasi zinen lehen lasterketak korritzen. Nola burbildu zinen automobilismo mundura?

P.E. Txikitandik gustatu izan zaizkit lasterketak; hemendik gertu, gainera, garai batean txapelketa bat izaten zen urtero, eta anaia eta biok beti joaten ginen hura ikustera. Aitak ez zuenez gu hemen geratzerik nahi, anaia eta biok larri ibiltzen ginen diru aldetik. Honela, urte batzuez esnezale jardun eta

diru pixka bat lortuta, materiala erosi eta hastea lortu nuen.

A. 1982tik aurrera, basieran Purroy etxearen laguntzaz, lehen lasterketa

«Andres Vilariño bere mailarik onenean dago, baita neu ere» ●

garrantzitsuak korritu zentituen.

P.E. 1984erako herrialde mailako txapelketa dexente nituen irabaziak, eta Purroytarrek Espainiako Txa-

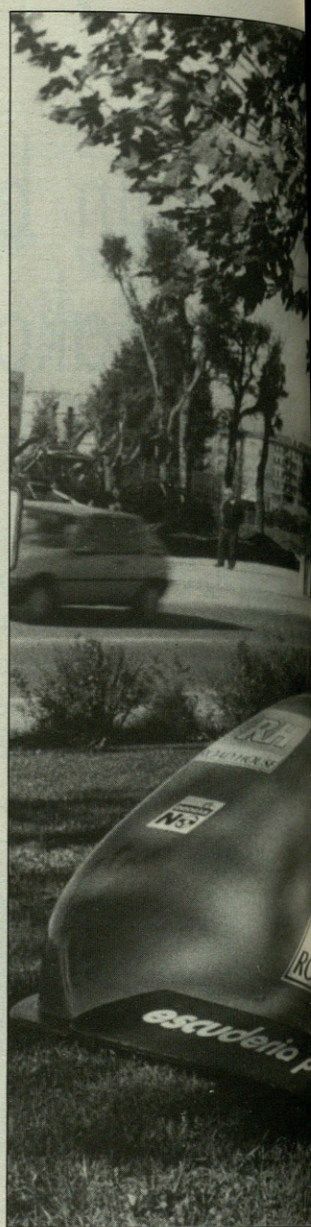
pelketara aurkez nedin nahi zuten. Honela, 1985-1989 bitarteko Espainiako txapelketak korritu nituen, eta baita, nahiz eta gero titulua Vilñesi eman zitzaion, 1986koa irabazi ere. 1990ean babeslerik gabe geratu nintzen lehen aldiz, eta nire patriatik aritu nintzen Europako mendiko txapelketan. Hurrengo urtea hobe joan zen arren, 1993an babeslerik gabe geratu naiz berriro. Hala ere, aurrera egitea erabaki dut, eta aurten Espainiako eta Europako mendi txapelketako garaipenak etorri dira.

A. Komunikabideetan beti Andres Vilariñoren atzetik ibilitako pilotutzat jo zaituzte.

P.E. Vilariñoren etsai nagusizat jo naute beti, baina hori ez da zuzena, azken hiru urteetan bakarrik aritu bainaiz bere kontra. Egia da 1985ean elkarren kontra aritu ginela eta berak irabazi egin zidala, baina ni orduan hasi berria nintzen. Azken hiru urte hauetan gure norgehiagoka areagotu egin da, ni beti bigarren geratu bainaiz.

A. Pixkanaka gailurreraino iritsi zara. Andres Vilariñok, berriaz, urte asko daramatza goren gorenean. Bere azken urteetan ikusten al duzu?

P.E. Nahiz eta zenbait komunikabidek hori esan duten, ez dut uste hori horrela denik. Vilariño bere mailarik onenean dago oraindik, ni neu bezala. Europako txapelketan ere azken lasterketara arte borrokatu zen. Mailaz jaisten ariko balitz, txapelketaren erdialdera joko kanpo zegokeen. Bien arteko adin tarteak lau urtekoa baino ez da. Mauro Nesti, 55 urterekin, txapeladuna zen oraindik. Andres

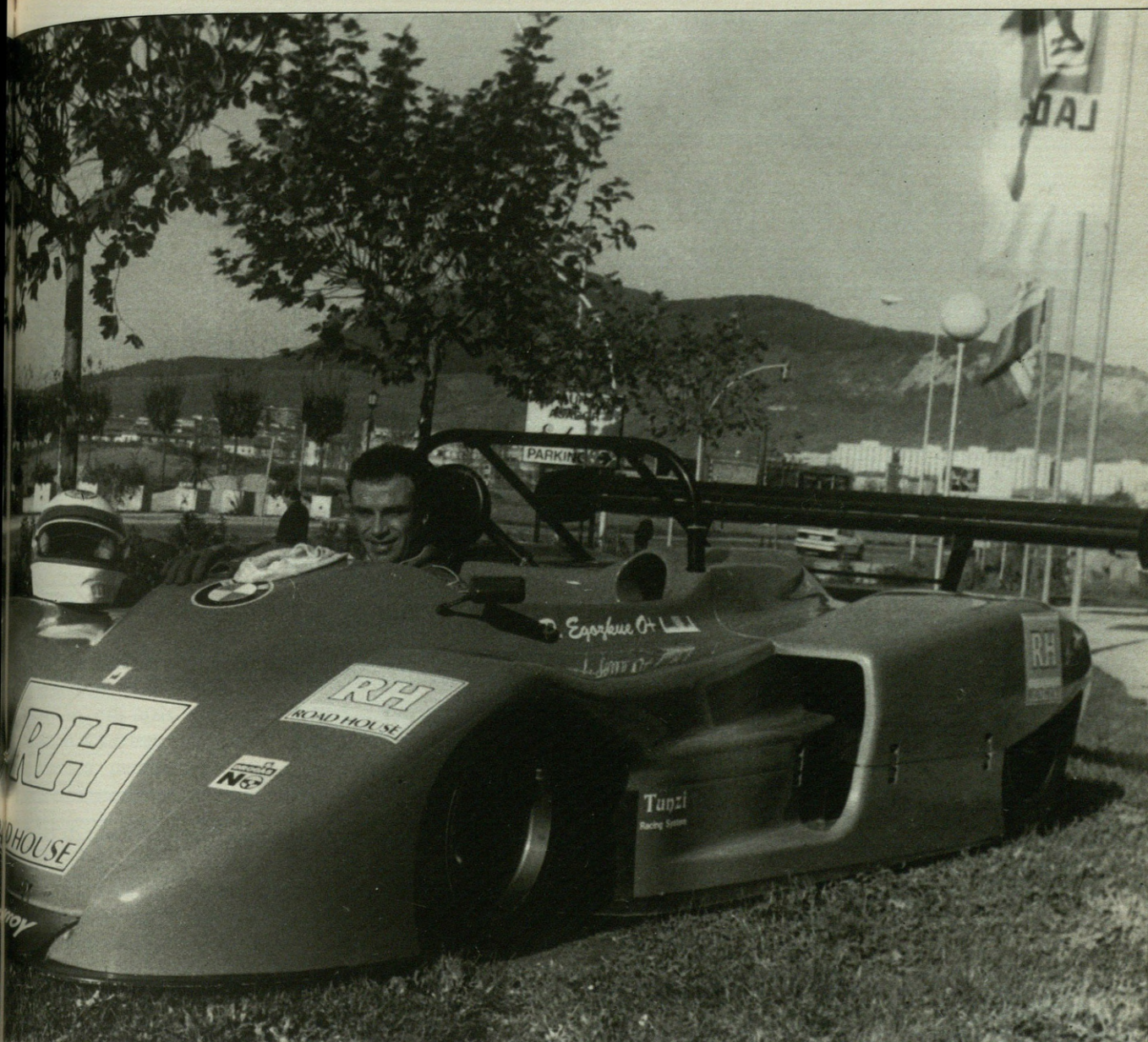
Vilariño asko zaintzen da, bere bizitza osoa lasterketak dira. Nik ez dut horrelako aukerarik.

A. Ukaezina dirudi, baina, zu eta Andres Vilariñoren arteko norgehiagoka asko barrotu dela. Urte osoan zehar kritika gogorak egin dizkiozue elkarri.

P.E. Ez dut eztabaida horietan sartu nahi. Eta horixe izan da, gainera, nire betiko jarrerara. Andres Vilariñok kategoria gutxiko gauza asko esan ditu niregatik. Nik ez nuen beragandik horrelakorik espero, pertsona

«Aurten, babeslerik gabe geratu banaiz ere, aurrera egitea erabaki dut. Eta etorri dira Espainia eta Europako txapelketako garaipenak».

mailan kategoria handiago-koa zela uste bainuen. Aurtengo Jaizkibelgo igoeran nik hari irabazi baino lehen, normal hitz egiten genuen elkarrekin. Han irabazi nio-netik akabo gure adiskidetasuna. Berak dioenez, nik egindako adierazpen batzuk izan dira haserrearen arrazoia. Adierazpen horiek behin eta berriro irakurrita, nik ez diet haserarazteko

moduko ezer aurkitzen.

A. *Adierazpen horietan Andres Vilariño bulegoetan ondo mugitzen dakien pilotua dela zenion.*

P.E. Niri kazetariak zera galdetu zidan: ia zergatik zuen Andres Vilariñok publizitatea eta nik ez. Berak harremanetarako nik baino erraztasun handiagoa zuela erantzun nion, ni oso txarra

bainaiz horretan. Berak hor beti irabazi izan dit. Andresek gaizki ulertu zituen adierazpenok, berak bulegoetan eta nik lasterketetan irabazten nituela ulertu zuen. Nik ez nuen horrelakorik esan nahi, baina.

Kontu guzti hau arraroa da. Orain arte beti joan izan gara elkarrekin sariak jasotzera, elkarrekin bazkaldu eta afaldu izan dugu... dena normal. Ni ez naiz Europako txapelketa irabazteagatik haserretu. Normalean, bi ume jolasean ari direnean, galtzen duena haserretzen da. Hau ere jokoa da, eta

«Orain hamabi urte ezagutzen dut Miguel Indurain; batzuetan, bera bizikletarekin entrenatzera aterea zela eta ni korrika egitera, elkarrekin topo egin izan dugu».

■ «Gaur egun dagoen krisiarekin, mendikoak automobilismoaren modalitate zabalduena izan beharko luke» ●

«Nik ez nuen esan Andres Vilarinho lasterketak bulegoetan irabazten zituenik».

haserretu egin da. Puxtarrietara galtzen duen umea bezala haserretu da. Jaizkibelen irabazi nionetik gertatzen ari da guzti hau, Andorrako hurrengo lasterketan jada ez zidan hitz egiten.

A. *Mendiko automobilismoari oso tarte txikia eskaintzen zaio hemengo ko-*

munikabideetan. Europako azken bi txapeldunak, hala ere, euskal herritarrek zaret. Zer dela eta hemengo pilotuen nagusitasuna?

P.E. Horrelako inguru menditsuan bizi garelako izango da. Hemen gainera, nahiz eta Katalunian askoz indar handiagoa eduki duen, kirol honekiko zale-

tasun handia egon da betidanik. Andres Vilarinho hor egoteak ere asko lagundu du, berak goren gorenera iristen ahalegintzen lagundu digu askori, ni neu tartean. Nik, hasieran, ez nuen herrialde mailako txapelketarik korritzea pentsatzen ere, ez bainuen horretarako aukera ekonomikorik. Orain bost urte amestezina zen Europako txapelduna izango nintzenik. Atarrabian bezala da, denek txirrindulari izan nahi dute orain.

A. *Aurtengoan ia babeslerik gabe aritu zara gainera. Diruz larri ibiliko zinen.*

P.E. Materiala besteez adinakoa eduki dut, horretan ezin naiz kexatu. Horrela aritzea maila pertsonalean esfortzu handia da, baina. Lehen lasterketetan nahiko etsita egon nintzen, ezin nintuen zorrak ordaindu eta. Ni

NORTASUN AGIRIA

Orain 38 urte jaio zen Mexikon ● 1,82 metro eta 77 kilo ● Eugi da gehien atsegin duen Nafarroako herria ● Formaltasuna da pertsonengan gehien estimatzen duena ●

Bi seme alaba ditu: Naiara eta izen azteka duen Tizok ● Tarteka ehizara joaten den arren, nahiago du plater tiroketa ● Ez du «Kojon prieto y los huajalotes» talde nafarraren berri ● Hiru anaia ditu, bi Mexikon bizi dira ● Egoskorra

zaletua naiz ia, ez dut beste batzuk bezala 50 milioiko aurrekonturik. Urteak dira etxeok ez gara nonbaitera oportetara joaten.

A. Aurtengoan, lehen aldiz, Munduko mendiko automobilismo kopa jokatu da. Aspaldiko eskaria duzue

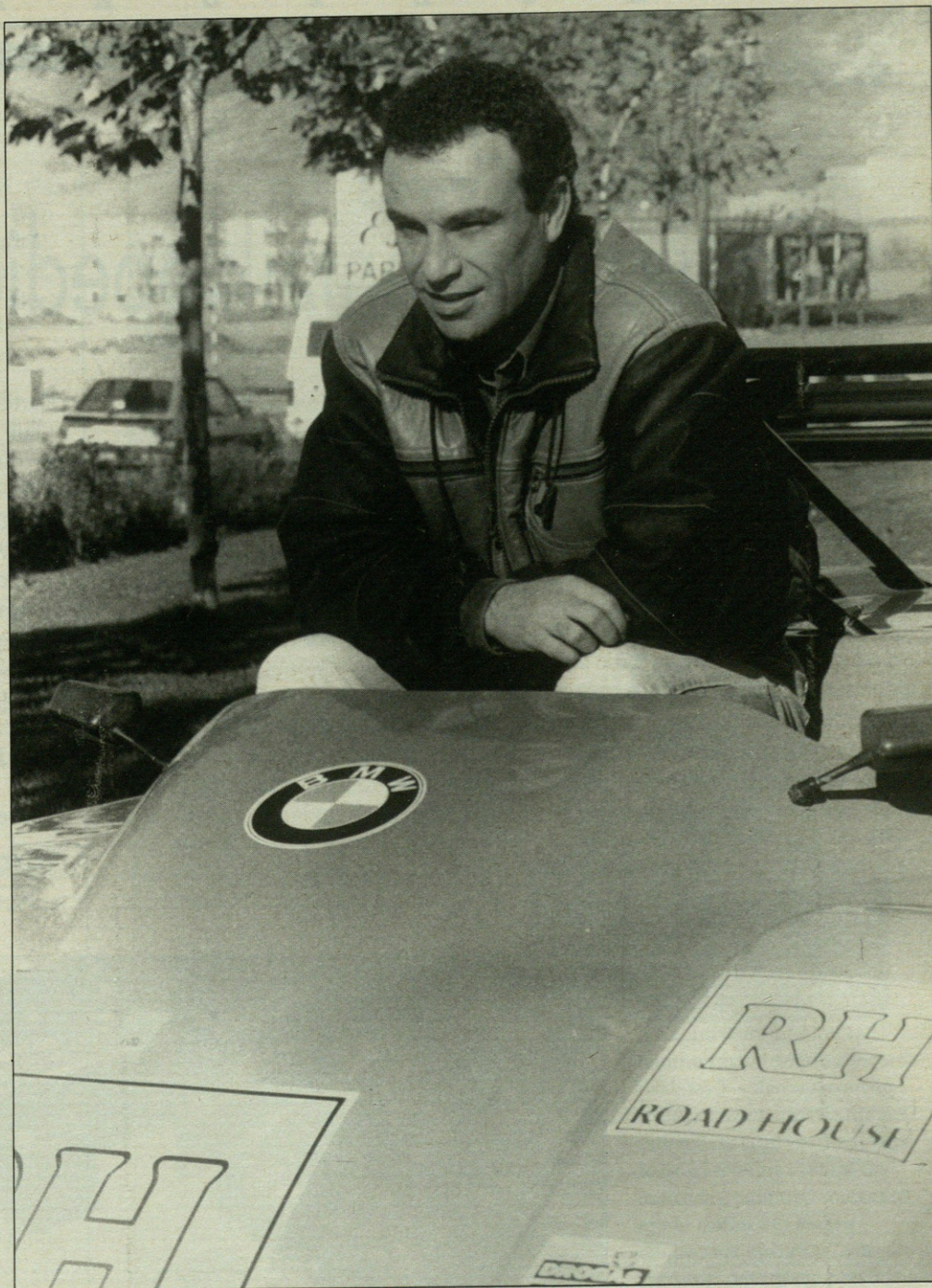
■ «Ni zaletua naiz ia, ez daukat beste batzuk bezala 50 milioi pezetako aurrekonturik» ●

munduko txapelketarena.

P.E. Munduko kopak asko lagunduko dio hemengo mendiko automobilismoari, txapeldunak hemen egonagatik ere, oso utzia baitago benetan. Gaur egun dagoen krisiarekin, mendikoak automobilismoaren modalitate zabalduena izan beharko luke. Alde horretatik laguntza handia izango da.

A. Miguel Indurain eta zu inguru berekoak zarete. Europako mendiko txapelketa lortuta, hala ere, ez duzu bark bezalako harrera jendetsurik izan.

P.E. gia da Indurainek itzala egin diola nire ibilbideari, baina ni zoriontsu naiz horrela, ospe handiegirik gabe. Aurtun, hala ere, nahiz eta berari egindakoa adina jendetsua ez izan noski, harrera polita egin zidaten Atarrabian Europako txapeldun geratu nintzenean. Atarrabiako festak ziren eta autotik atera ninduen jendeak. Orain hamabi urte ezagutzen dut Miguel, gure etxe aurrean bizi zen. Batzuetan, bera bizikletarekin entrenatzen atere zela eta ni berriz korrika egitera. Elkarren berri izaten saiatzen gara.

■ «Nafarroak bere berea duen euskararen beharra du».

A. Apirilean Mikel Saralegik 320 kiloko harria jaso zuen. Non egon daiteke muga?

P.E. Purroyko almagazenean harri horiek ikusi izan ditut, baita, alferrik, mugitzen saiatu ere. Sekulako astakeria iruditzen zait, harrigarria. 300 kilo jasotzea normaletik kanpo dago. Guk, Jaizkibelen, itzuli bakoitzeko segunduren bat urratu

diezaiokegu kronometroari, batzuetan ezta hori ere.

A. Kezkatzen al zaitu euskarak Nafarroan bizi duen egoera?

P.E. Euskaraz hitz egin behar dela uste dut; gure seme alabak ikastolara doaz, eta ondo mintzo dira. Nafarroak bere berea duen hizkuntza horren beharra du,

lurretik ateratako gauza naturala baita. Dena den, kirol honetan han hemenka ibiltzen naizenez, beste hizkuntza batzuk ikasteko beharra ere badut. Uste dut iritsiko dela euskaraz ikasteko tarte liberrik aterako dudana eguna.

Alberto Irazu

Sexua eta entziklopedigintza

SEXUA eta umorea hari berera ekartzen ditugu, maizegi, eta bata eta bestea josteko moduan huts egitea gertatzen zaigu, askotan. Gehiegi astintzen da buztana, berdekeria gehiegi isurtzen, hitzez eta irudiz. Baina, sexuarekin, Pisako dorrearekin legez, orekarik bilatzea ezinezkoa da ia; are, interbentzio gune parteartzaileen mundutik (otoi, sexuaz ari naiz) arras aldenduta daudenen (gaudenen) artean. Sexua eta umoreak aterbe hartu dute «Napartheid» komikiaren azken alean, *coitus interruptus* guztien gaineretik eta gaiari aurretik, atzetik, gaineretik eta azpitik helduz. Antton Olariaga marrazkilaria omendu da, gainera, erotismoaren ohean hainbate-

tan bero-bero aritu dena, eta ispilua gehitu diote aleari norberaren praktikak isla ditzan, edo. «Napartheid»ek agerian (biluzik) utzi digu sexua (euskaraz, aizul!) barregarria gerta daitekeela; eskerrak horri, eskerrak preserbagailurik gabeko umoreari.

EUSKALDUNON sexualitatearen irudi 'gozagarrietatik' harantzago, entziklopedien gerra plazaratu zaigu bere gordinetan, joan denekoan. Lur proiektuak piztu zuen sua, bere egitasmorako dirulaguntzen falta salatuz, eta Eusenorrek abiatu nahi duen egitasmoa erdi-erditik kolpatuz (ekimen pribatua izaki, babes ofizialekin jarduteak ekartzen dien konpetentzia

onartezina zaielakoan).

Lur argitaldariak duela bi urte inguru inauguratu zuen, lehen liburukiarekin, egun mamitzen ari den Lur Hiztegi Entziklopedikoaren proiektua. 1991ren azken aldera eraiki zen, bestalde, Eusenor enpresa, zeinak Elhuyar, Uzei, Ikastolen Elkartea zein Elkar argitaldaria jasotzen dituen, ardatz nagusi moduan Euskal Entziklopedia Nagusia hartuta; horretarako datu banku entziklopedikoa osatuko dute, hori guztia multimedia sistemaz.

Eusenor proiektua, indar kultural, sozial eta finantz arlokoak lotzen saiatu da, denbora honetan. Eusko Jaurlaritzaren babesa, Hizkuntz Poli-

EAEko Administrazioaren datorren urteko aurrekontuen proposamenak —Gasteizko Legebiltzarrean aurkeztu berri dira— estu eta larri utziko ditu kultura saileko hainbat egitasmo. Orotara, 366 milioi pezeta (18 milioi libera inguru) gutxiago zuzenduko zaizkio euskarari. Hizkuntz Politikarako Idazkaritza Nagusiak (HPIN) eta Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundeak (HAEE) ezagutuko dituzte murrizketa nabarmenenak. HPINek, 320 milioi pezeta izango ditu (duela bi urte baino 82 milioi pezeta gutxiago). HAEEK, berriz, 656 milioi pezeta (duela bi urte baino 246 milioi pezeta gutxiago). Hainbat iturri itxen ari zaizkio euskarari...

nikarako idazkaritzaren bitartez eta Mari Karmen Garmendiaren begi onez jaso zuen... Historiak, haatik, askoz ere gehiagorako ematen du; ez, ordea, egungo egoeraren larria ulerzeko.

AZKEN harria Lur argitaldarian ari diren lau euskaltzainek bota dute, Enderike Knörr, Pello Salaburu, Ibon Sarasola eta Beñat Oihartzabalek, proiektu honek euskararen etorkizuna arrisku bizian jartzen digu, hiz-

Entziklopedigintza gerraren lehen pasarte 'beltzak' ditugu hauek, eta gatazka honetan 'ezkutukoak' dira arrazoi nagusiak ●

kuntzari buruzko eredu zehatz bat imposatu nahi baita», esanez. Horrekin batera, Eusenorrek eskatua duen finantzamendu publikoaren aurrean «kezkarik larriena» agertu dute. Guzti honen aurrean, isileko bideari heldu dio, orain artean, Eusenorrek.

Honekin batera, eta komunikabideetako berriei jarraikiz, EAEko diputazioek nahiz BBK, Vital Kutxa eta Kutxak beren babesa ukatu diote. Halaber, Eusko Jaurlaritzaren baitan, Joseba Arregi eta Mari Karmen Garmendiaren kriterio kontrajarriak bere gorenara eraman ditu auziak.

Entziklopedigintzaren alorreko gerraren lehen pasarte 'beltzak' ditugu hauek eta gizarteratu den gatazka honetan ezkutukoak dira arrazoi nagusiak. Alegia, klabe politikoetan egosten ari dira entziklopedigintzaren lehen urratsok.

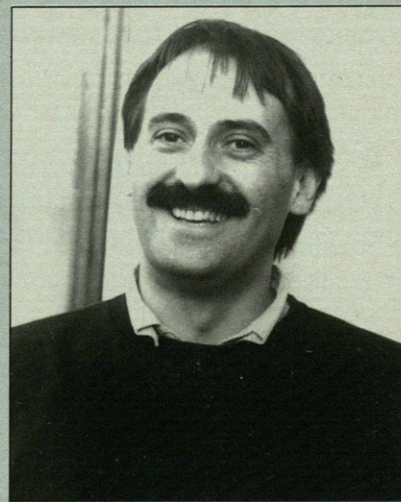
J.J. Petrikorena

TXINDOKI AURREAN DUDALARIK

Odol hotzean

KALERATU berri da azkenik Igela argitaletxearen eskutik «In Cold Blood» nobela ospetsua, Truman Capoteren maisulana, Xabier Olarrak bikainki euskeratua eta «Odol hotzean» izenaz. Benetan poztu gara literaturzaleok liburu hau euskeraturik irakurtzeko mugona dugulako hemendik aurrera, hala nola poztu garen argitaletxe honek duela pare bat aste plazaratu duelako beste maisulan bat ere: «Koxka bat estuago», Henri James-ek idatzirikoa klasiko ahantziezina. «Odol hotzean» liburu dela-eta errepikatu behar Bernardo Atxagak hitzaurrean jartzen duen esaldi zehatz hau: «Eta hauxe da nobela zoragarria, 'Odol hotzean', euskal irakurleak euskeraz irakur dezakeen libururik onenetarikoa».

ETA euskal bertsio hau irakurtzen ari naizela Truman Capote idazlearekin gogoratu naiz, nolatan ibili zen batetik bestera liburu hori erabat borobildu zuen arte. Eta gero nolako pertsonaia berezia izan zen Capote gogoan izan dut, eta zer nolako iritzi apartekoak zituen gauza askotan eta zelako adierazpenak egin izan zituen behin eta bitan baino gehiagotan. Ezin dut ahaztu oraindik elkarrizketa liburu batean berak aitorturikoak enegan sortarazitako inpresio latza; esate baterako, hauxe zioenean: ezagutzen zuela berak New Yorkeko Greenwich Village auzoan club bat edo, hobe esanda, bar nekrofiliko bat non jendea bertaratzin zen hildako jendearekin, hau da, gorpuekin oheratzearen.

JOXEMARI ITURRALDE

GOGOAN dut, baita ere, Truman Capotek politikarietaz zuen iritzia: ez izugarri ona egia esan behar baldin bada. Hemen ere, esango nuke nik, badago iritzi horrekin bat datorren pertsona mordotxoa. Eta azkenaldi honetan hemengo politikariek (bai partida politiko batekoak zein bestekoak) egiten dituzten deklarazioak kontutan hartuz gero ezin utzi gogoratzeke Capotek Kaliforniako Los Angeles hiria kritikatzin zuen modua, esanez, alegia, «bertan egonda egunero koefiziente intelektualetik puntu bat galdu egiten zela». Eta guri ere otu zaigu, paralelismo xume batez eta bertako politikoen besterik gabeko hizjarioa entzuten aspertu ondoren, ea ez ari ote den hementxe ere, politikoen artean behintzat, gertatzen Capotek Los Angelesi buruz esaten zuen gauza bera. Baina, momentuz, hobe izango da eta, agian honen inguruko erreflexioak hurrengo baterako utzi beharko ditugu.

Abenduaren 4ean egingo du azken kantaldia Txomin Artolak Amaia Zubiriarekin

«Bakoitzak bere proiektuak lantzeko utzi diogu elkarrekin kantatzeari»

Azken bost urteotan musika munduan elkarrekin jardun ondoren, hemendik aurrera bakoitzak bere bideari jarraitzea erabaki dute Txomin Artola eta Amaia Zubiriak. «Folk-lore sorta» izenburuko hiru diskoak dira Haizea taldeko partaide izandako bi kantariak urte hauetan eman dituzten fruituak. Azken bi kantaldiak azaroaren 20an Oiartzunen eta abenduaren 4ean Durangon eskainiko dituzte.

ARGIA. *Abenduaren 4ean egingo duzu azken kantaldia Amaia Zubiriarekin.*

TXOMIN ARTOLA.

Bakoitzak bere bidea dauka kantuak egiteko garaian, eta hori alde batera utzi dugu pixka bat elkarrekin aritu garen urte hauetan. Ondorio

berera iritsi gara biok, eta parentesi bat irekitzea erabaki dugu.

A. *Nekeak izan al du era-*

ginik erabakia hartzeko garaian?

T.A. Ez. Une bat iristen da non erreperitorioa berritu behar duzun, eta gu une horretan gaude. Nahiago izan dugu biok bikote jarduera alde batera utzi, atsedena izan dezan, eta bakoitzak bere asmoei ekin.

A. *Zailtasunik izan al duzue kantu zerrenda berritzeko garaian?*

T.A. Erreperitorioa berritu

Amaia Zubiria: «Betidanik izan da nire kezka musika estilo ezberdinak jorratzea»

ARGIA. *Martxan dago, honezkero, sortu berri duzun taldea.*

AMAIA ZUBIRIA. Pascal Gaigne (gitarra), Angel Unzu (gitarra) eta Oiartzabal anaiek (saxofoia eta perkusioak) osatzen dute taldea. Musika tradizionala jorratuko dugu baina tratamendu berezia izango du. Garrantz handia emango diogu musikari, eta konponketak

girotuagoak, zabalagoak eta oso landuak izango dira. Donamarian eginga dugu lehenengo emanaldia eta badugu zuzenean jotzeko zenbait proposamen. Guzti horrekin batera, kantu berriak prestatzen hasiko naiz taldearekin.

A. *Beste bainbat musika estilo jorratzeko asmorik ere baduzu.*

A.Z. Les Chimeres an-

tzerki taldeak bere emanaldietako musikaz arduratzeko proposamena luzatu dit. Iaz, bikotearen jarduera zela eta ezin izan nuen, baina aurrean egingo dut.

Eskaini didate Bratislavako Orkestra Sinfonikoarekin pieza batzuk kantatzea ere. Angel Ilarramendi da piezen egilea. Betidanik izan da nire kezka musika estilo ezberdinak jorratzea.

Beti egon naiz jazz munduan sartuta, fusio munduan, eta orain daukat baietz esateko eta ahalik eta gehien ikasteko aukera.

behar genuen eta hori normalean beste disko batekin etortzen da. Horrela izaten du kateak jarraipena, baina hori beranduagorako uztea iruditu zaigu egokien.

A. Baduzue berriz ere elkarrekin jarduteko asmorik?

T.A. Bai, baina oraindik ez dugu datarik jarri bakoitza bere proiektuetan murgilduta dagoelako. Amaia eta biok lagunminak izateaz gain arlo artistikoan oso ondo konpontzen garenez, badakigu noizbait abiatuko dugula berriz ere bion arteko jarduera. Kantu zaharrak landu ditugu urte hauetan, hori asko maite dugu eta ez dugu utzi nahi.

Aberasgarriak izan dira urte hauek kantatzen asko aritu garelako. Guk nahi duguna hori baita: jendearen aurrian kantatzea. Amaiak eta biok kantu zaharrenekin lotura oso handia genuen aspalditik eta ikusten genuen Euskal Herriko kantagintzan tarte bat bazegoela guretzat. Emanaldi ugari egin ditugu, herri txiki askotan izan gara, eta oso esperientzia aberasgarria izan da. Jendearen harrera oso ona izan da eta guretzat oso pozgarria.

A. Dena atsegina izan da edo zerbaiten kexu zarete?

T.A. Kexu izan baino, gauza batzuk egiten dituzunean beste batzuk ez dituzu egiten. Hau egiten ari ginen bitartean oso pozik geunden, baina denbora pasatzen zen neurrian konturatzen ginen egiten ez genituen gauzak pixkanaka pisa hartzen hasi zirela.

A. Komunikabideetan izan duzuen oihartzunaz ere ez?

T.A. Ez, irriti eta gainerako komunikabideetan ondo hartu gaituzte.

A. Askoren ustez, ospe eta

Gitarra nagusi izango duen disko bat prestatzen ari da Txomin Artola. (Argazkia: Edurne Koch).

arrakasta aldetik une hobereanean zeundetenean banatu zarete.

T.A. Galdera honi erantzuteko Amaiari irratiz entzun nion esaldia aipatuko dizut: «Momentu hobereanean zaudenean utzi behar dituzu gauzak, jendea eta zu horrekin gelditzen zarelako, eta maitasunarekin gauza bera egin beharko genuke».

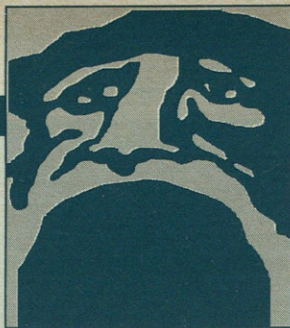
Erabat ados nago.

A. Bukatzeko, zein proiektu daukazu eskuartean?

T.A. Gitarra da nire hurrengo proiektuaren ardatza. Disko bat prestatuta daukat, instrumentala, eta gitarra izango da protagonista. Kantu batzuk nik sortu ditut eta beste batzuk Euskal Herriko dantzak dira. Gauza

berria izango da. Kantari bezala ezagutzen nau jendeak, ez arlo horretan. Abenduan grabatu nahi dut eta udaberriko kalean egongo dela uste dut. Beste proiektu bat ere bideratzen ari naiz. Kantu berriak idazten ari naiz une honetan, eta horiek ere noizbait argia ikusiko dute.

Joxi Goikoetxea

● KANPORAKETAK ●

Bertsoaren haziaz, fruitu heldua Gipuzkoan

Xabier Zeberio Txirritaren paperean. Gipuzkoan, bertsolaritzak hamaika bide ireki eta 'talentu' sortu ditu Txirritaren garaietatik hona.

Bostgarren kanporaketarekin batera zehaztuko dira aurrera joko duten 16 bertsolariak, Zumarragakoa izango baita aurtengo Bertsolari Txapelketa Nagusiko azken kanporaketa. Orain arte, Hegoaldeko beste 3 herrialdeetako eta Iparraldeko saioa gaindituta, hau da Gipuzkoan txapelketa honetan izango da lehenbiziko saioa, baina ez azkena; gero Eibarko final aurrea eta Donostiako belodromoan azkenik finala.

AURREKOETAN

bezala, oraingo honetan ere, bertsolariek aurrera pasatzeko asmoz burutu beharreko sei lanei aurre egin beharko diete; hala-beharrez. Zumarragako saio hau dela eta, Gipuzkoan bertsolaritzak bizi duen egoera aztertu nahi izan dugu, ez baita nolanahikoa. Egun, Euskal Herri osoan den herrialde osasuntsuena dugu Gipuzkoa, eta horren adierazgarri, txapelketa honetako partehartzaileen erdia baino gehiago gipuzkoarrak izatea, 23 hain zu-

zen ere.

Ezagutzen den lehen bertsolaria ere, non eta Gipuzkoan sortua. Horretarako XVIII. mendera jo behar dugu, Amezketako herrira; han sortu baitzen gerora oso ezaguna izango zen Fernando Bengoetxea Altuna bertsolaria. Gure «Pernandok» nekazari, artzain eta bertsolari atera zuen bizimodua. Gipuzkoan ezagutzen den lehenbiziko bertsolaria bera, garaiko bertsolari guztien buru eta aburu. Gure garaiotan hainbat irri eta barre eragindako

GIPUZKOAKO BERTSO ESKOLAK

ARETXABALETIA 1984

Besu Alaisolo
Amaia Agiriano, Ainhoa Agiriazaldeg
Taldekak 2

AZPEITIA 1987

Margarita Altuna
Jose Ramon Gemiko
Taldekak 2

AZKOITIA 1987

Margarita Altuna
Igor Eguren
Taldekak 1

BERGARA 1984

Andoni Etxeberria
J. Ramon Gemiko, A. Agiriazaldeg
Taldekak 2

DONOSTIA

Sito Tomas Lizasoan
Xabier Euskitze
Taldekak 1
Irinxaurondo
Karlos Aizpurua
Taldekak 1
Ibai ikastolan
Josu Zelaia
Taldekak 2

Aranio Beltza elkartean

Josu Zelaia
Taldekak 1
Marutene
Luis Urdangarin
Taldekak 1

ELGOIBAR 1981

Iñanoli Lamanaga, Pake Garzia
Kerman Meabebasterretxea
Taldekak 3

ERRETERIA 1987

J.L. Zabala, J.L. Maritxalar
Karlos Aizpurua, Ibon Zabala
Taldekak 3

ESKORIATZA 1976

Edume Baltzategi, Marian Zubizarreta
Amaia Agiriano, Liher Larrea
Taldekak 3

ANDOAIN 1984

J.Manuel Oiarzabal
J.Manuel Oiarzabal, Aitor Mendiluze
Taldekak 2

GUZTIRA: 30 BERTSO ESKOLA

26 HERRIETAN

HERRIA SORTUTAKO URTEA
ARBURADUNA
IRAKASLEA
TALDE KOPIURUA

Fernando Amezketa, bere sasoian ere jarriko zuen bat baino gehiago baren algar batean. Gogoratu besterik ez dago 1801ean Billabonako bertso desafio batean, Amezketa Zabala eta Txabalategi hernaniarra aritu zirela lanean. 4.000 entzule eta epaile lanetan

gure Fernando. Epaia emateko orduan, hartu ere ezusteko ederra hartu zuten ikusleek, berdinketa eman baitzuen Fernandok.

Gerora ere, bertsolari handiak sortu ziren Gipuzkoan, XIX. mendean; Xenpelar erreteriarra, Bilintx eta Iparragirre edota Pello

Errota zein Txirrita. Hernaniko 150 kiloko Txirritak 1936an II. Bertsolari Txapelketa Nagusia irabazi zuen, eta urte horretan bertan hil zen.

Mende honetan bertan sortutakoak ditugu Manuel Olaizola «Uztapide» eta Iñaki Eizmendi «Basarri». Bi hauek txapelketa nagusi gehien irabazi dituzten bertsolariak ditugu. Uztapidek 1962, 1965 eta 1967 urteetako txapelketak eskuratu zituen eta Basarrik, aldiz, 1935 eta

Herrialde guztian zeharreko 230 ikastetxe publiko eta pribatuak gazteekin egindako lanetik eta hemen aipaturiko bertso eskoletatik sortzen da uzta berria.

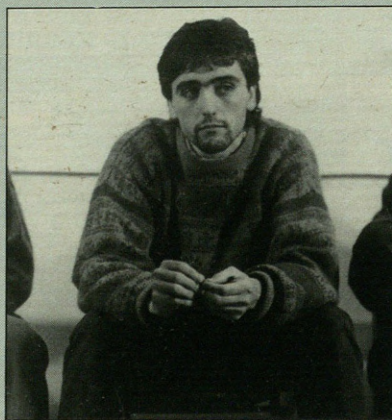
■ Asko dira eskolarteko sariketetatik igaroz, egun, bertsolaritza goi mailan diharduten bertsolariak ●

Gozatzera

AURREKO lau kanporaketetan banatu diren puntuazioei buelta batzu emanda taularatuko dira Zumarragan bertsolariak. Baina ez naiz ni ere aurrera pasatzeko aukerak zertan diren aztertzen hasiko, zoritxarrez bertsolari bakoitzak nahi gabe ere egiten baitu horrelako pentsakizunik. Norbere burua blokeatzearaino ere bai askotan, kiniela eta pronostikoek ez dute askorik laguntzen txapelketan berezko bertsogintza plazara dadin, eta beste gauza askotan ere ez.

Entzuleok gauza berriz gozatzera joan behar dugu saio hontara (besteetara ere hala joan behar genukeen baina), ez da alferrik eta kanporaketetako talderik gazteena. Zaharrenak 36 urte ditu, Txapelketak sortzen duen nerbioen sareen artetik bertsolari bakoitzak duen freskotasanak ihes egiterik lortzen badu, gozatzeko saioa gerta dakiguke.

Loidisaletxek ahots sendo izurrez eta euskar xamur eta aberatsez bertso natural politak eskein diezazkiguke.

AITOR SARASUA

Olasok Aiako hizkera lokalez, bizitasunez eta pronto zirikatzailez lagun diezaioke.

Estitxuk, Kepak, Sasiainek eta Haritzek gazteenen ideia eta molde berriak kanta ditzakete, bakoitzak bere eta bere herrialdeko berezitasunez: mezuak esaldi bikoitzetan dotore tolestatur, erantzun berri erasokorrez, ulterterezago ala bortxatuxeago, bertsolaritzarentzat berba

berriak bilduz... Txapelketak baina, zaharragoen moldea kopiatzera buztatuko ditu.

Euskitzek bere maisutasuna erakuts diezaguke teknikoki hutsik ga-beak diren bertsoekin, euskara aberats eta, komeni denaren arabera, erantzun lotsagabe ala ideia borobilekin. **Millanek** ere esaldi xamur eta eztundun hitzak tarteka ditzake plazek ematen duten ziurtasunez eta doinu berri eta eredugarriez.

Baina profezia guzti hauek gaijartzile eta bertsozaleok bertsolarietatsastan dizkiegun klitxeen ondorio dira. Bertsolariak mugatu egiten ditugu espero duguna botatzera. Eta hau bezalako artikuluek ez diete mesederik egiten horretan. Artikuluok bertsozaleentzat idazten dira ordea, ez bertsolarientzat.

Espero dezagun Zumarragn aurrikusi ez genituen bertsoez, ideiez eta moldeez gozatea eta puntuazioa bitxikeriatzat bakarrik hartzea. Ez diezaiegun bertsolariet gehiagorik eska.

BERTSO SAIOA GASTEIZEN

IRAZU Jexux Mari
SOROZABAL Jokin
MURUA Iñaki
MENDIZABAL Mikel
GONZALEZ de
DURANA Rikardo
MAIA Ion

**AZAROAK 25 GAUEKO 8RETAN
VILLASUSO ARETOAN**

ANTOLATZAILEA

1960an izandakoak. Basarrik berak aipatu digunez, Uztapide eta bera «26 urtetan zehar, senar-emazteak bezala ginen, ia igandero batera ibiltzen baikin, saioz saio». Plazaz plaza saio ugari egiten zituen bikote zelebre honek Gipuzkoa zein Euskal Herri osoan.

Oraindik ere Zarautzen bizi den Iñaki Eizmendik, gustura asko gogoratzen ditugu garai emankor haiek, taberna eta sagardotegietan ordu luzez emandako bertso emanaldiak. «Garaiak asko aldatu dira, orain doinuak ere oso ezberdinak dira, lehenengo gaiak oraingoekin ez dute zerikusi handirik; nekazari girokoak, nagusi eta morroia, arrantzalea, abadea ziren betiko gaiak. Gaiak arruntak ziren», gogoratzen du

Basarrik. Orduko bertso-gintzaren indarra du mintzagai, baina gero, «gerrak dena hondatu zuen, zoritxarreko gerrak, eta dena eten zen».

Orain ere, alde du haizea Gipuzkoako bertsogintzak, eta lan horretan dihardu jende ugari. Haurrengan zaletasuna piztu eta eragiteko xedez aurkituko ditugu Gipuzkoako Ikastolen Elkarteantton Kazabon eta Mikel Mendizabal; biak ere bertsolaritza munduan eza-gun, azken txapelketan epaimahaikide Antton eta

**Euskal Herrian,
iaz, egin ziren 715
saioetatik 409
Gipuzkoan gauzatu
ziren ●**

HISTORIAREN ATEA ZABALIK

«Bildu da juradua, eta or ixtilluak...»

ERREPUBLIKA garaiko Bertsolari Egunak eta gero, urte luzez erabat isildu ziren txapelketak mugaz behetik. 1960an berritu zen ohitura, Euskaltzaindiaren esku. Bi urtean behin, Txapelketa Nagusia antolatzeari ekin zion, 1967ra bitartean.

Basarriren neurriko txapela izan zen 1960koa. Uztapidek hartu zion txanda, baina, jarraiekoan, aurreko txapelketan legez, Basarri eta biek azken saioa jokatu ondoren. Horrela aztertu zuen Donostiako Astoria Antzokian hartutako erabakia Alfonso Irigoienek: «Bildu da Juradua, eta or ixtilluak, nolako erabakia eman. Nik sekula ez det ikusi Juradua ain seriyo bakoitzak bere iritzia ematen». Kronikek ere honela zio-

ten: «Txapelketa onetan agertzen da bakarrik bakoitza bere botoa ematen, duda aundiak zeuden eta Basarri txapela kentzea ez zan txantxetakoala». Azken txapelketa izango zuen.

Bigarren txapela 1965ean egokitu zitzaion Uztapideri. Aurretik, hala mintzo zen Juan San Martin: «Goierri 'Lazkao Txiki'k jendearen borondatea irabazia dauka, ta Donosti'ko azken saioan, lanak emango dituan otsa dago». Sabaia jo zuen

Anoeta pilotalekuan goierritarrak, txapeldun orde geratuz. Eztabaidarik ere izan zen.

Azken lauen artean klasifikatzeko, Mattin eta Lopategiren artean aukeratzeko egokitu zitzaion mahaia, eta hautua, Mattinen aldekoa izan zen, publikoaren sekulako txistualdiaren erdian. 1967an, bost minutu t'erdikoa jaso zuen, ondo dakizuenek, Xalbadorrek... Uztapideren hirugarren txapela izango zen hura, eta azkena.

Uztapidek jasotako txapeletan lehenak eta hirugarrenak eztabaida eta iskanbila ugari sortu zituzten (Sendoaren bildumatik).

egiten den bertso saio eta jaialdi kopurua. Euskal Herrian iaz egin ziren 715 saioetatik 409 Gipuzkoan gauzatu ziren. Saio asko dudarik gabe, eta bertso jaialdi bakoitzeko batez besteko ikusle kopurua 400 eta 800 lagun bitartean egon daiteke. Eskualdez eskualde aztertuta, Beterri eta Goierri genituzke bertsotan aberats eta oparoenak. Hernani eta bere inguruak lehenago ere sagardotegi ingu-

rua zela aitzakia ondo asko landu zuten bertsogintza; eta Goierri, aldiz, egun belaunaldiz belaunaldi sendo agertzen da zaletasun eta grina nabarmena.

Beraz, eta datuak aztertu

ondoren, norberak atera ditzala kontuak, gipuzkoarren fruitu heldu honen gora-beheretan.

Patxi Gaztelumendi

bertsolari ezaguna Mikel Beraien lana, Gipuzkoa guztian zehar bertsotan jasaten ari diren haur eta gazte txoen prestaketa. Materiala landu, irakasleak prestatu, zentroak kordinatu, sariketak antolatu eta beste hamaika zeregin. Beraien ardurapean daude herrialde guztian zehar 230 ikastetxe pribatu eta publikoak.

Bertsoa ikasgelara

Uztaputako ikastetxe guzti hauek haurrek urtero eskolarteko sariketa izaten dute, eta hor txikienekin zein 18 urte bitartekoek aukera ona izaten dute beraien burua ezagutzera ematearekin batera, eskola lagunekin batera bertsotan aritzeko, ikastetxeen arteko talde lehiak. Horrela, iaz 19 talde parte hartu zuten, 14 urte azpikoak, guztira 75 bat haur, eta Zarauzko taldea garaila. Gazteetan 40 inguru izan ziren elkarren artean aritu zirenak eta Aitor Mendizabalek suertatu zen Gipuzkoako txapeldun.

Asko dira era honetako sariketatik igaroz egun bertsolaritzaren goi mailan diharduten bertsolariak. Gogoratzea zilegi bada, gogoratu ditzagun bada: Euzkitze, Sarasua, Arantzazu Loidi, Jon Maia eta Madalen Lujanbio.

Gipuzkoako giroa beraz, ona, lehen eta orain, eta horretan sakontzeko badugu beste arrazoirik ere: herrialde honetan urtean zehar

Lubaki Bandak bere lehen aldizkaria plazaratuko du Susaren eskutik

Luebakietako kultur mendekua

Aurtengo udan osatu zuten plana hamabi gaztek: egungo literaturari astindua eman eta luebakietan ezkutatutako errealitateak agerira ekartzekoa. Lubaki banda deitu diote eta lehen aldizkaria plazaratuko dute, azaroaren hondarrean, Susaren eskutik. Gai monografikoa aukeratu dute horretarako, soldadu anonimo baten gainekoa. Eta manifestua erantsi diote lanari, «Atzazalez urratzen dugu bidea» deiturikoa.

«Euskaraz idazten genuen idazle gazteak luebakietan geundela adierazi nahi genuen eta berauetatik irten nahian gabiltzala».

LITERATURAK

adinik badu gurean; aurpegi begiratzuz gero, heldutasunaren marka antzeman dakioke. Masailak hezurretan ditu, ordea. Zimurrik badu bekoki aldean. Bere osasuna kaskar dago; eztulka hainbatetan. Eta Lubaki Bandari kasu egiten badiogu, betaurreko lodiak behar ditu, begiak oker eta urrutira

ikusteko gai ez delako.

Azaroaren amaiera aldera plazaratuko du lehen aldizkaria Lubaki Bandak. Hona aurkezpena: «*Luebakietan lurperatu gintuzuen gure ametsekin, eta aspaldi zendu ginelakoan bizi izan zarete geroztik. Behin gehiago ordea, oker zeundeten. Eta itzuli gara. (...) Itzuli da hainbat urte lebe-*

nago bitz emaniko mendekua. Mendeku kulturala.

Hamabi 'gastetxoren' harrotasuna dela ulertuko dute batzuek (hemezortzi urteko haizea eta tinta beltzeko lumarekin egindako 'barra-baskeriak'); belaunaldi berria sortu delako kanpaiak joko dituzte, besteek... beraien gainean esan ditzaketen guztiaz jabeturik daude,

ordea, ale monografikoa osatu ondoren. Espektatibak ere tamainakoak dira.

Susa aldizkariak eskaini die horretarako aukera, eta hortik aurrerakoak, zirt-zart lotu dituzte, Xabier Aldai, Garikoitz Berasaluze, Haritz Cano, Eluska Fernandez, Xabier Ganzarain, Josu Goikoetxea, Lierni Ibarguena, Arantxa Irigoien, Ander Izagirre, Manex Mugika, Mikel Reparaz eta Axier Serranok. Aurretik elkar ezagutzen zuten batzuek, literatur lehiaketetako bidez elkar topatu eginda, baina horietatik uda partean berotu zuten harremanak, Zarautzen egindako lehen bazkari hartan.

Ordutik, kolkoa bete hitz aritu dira, gaur hau lotu, bihar hura prestatu, lantza-mendua prestatzen: «Garai bateko 'Pott banda' eta

antzekoek ipurdia astindu zioten literaturari. Egun, ez dago balakorik. Bakoitza bere kontura dabil, bakar-tuta. Talde lan bat sortu nahi dugu, eta bide batez, literatura jende gaztearen-gana burbultu», mintzatu zaigu Hasier Cano, 18 urte-

koa, lasartearra, zuzenbi-dearen lehen urtea ikasten ari dena. Axier Serranok jaso du eskua: «Euskaraz idazten dugun idazle gazteak luebakietan gaudela adierazi nahi genuen eta berauetatik irten nahian gabiltzala». 18 urte ditu, Ei-

Partaide bakoitzaren poema eta narrazio lanak hari batera ekarri dituzte aldizkarian, soldadu anonimoaren istorioa osatuz.

«Zuen gezur ederrak gezurtatzera»

ABANDONATUEN luebakietatik itzuli direla diote manifestuan, «*zuen krisi sakona gezur ederrez apainduriko krisia baino ez dela salatzerik*». Salaketarako orduan ez dituzte hitz erdiak baliatzen. Lehiaketak jipoitzen dituzte: «*Zenbat idazle zapuztu ote dituzte sotanek eta ustezko intelektualek? Literaturak, espresabide den heinean ezin onar dezake klasifikaziorik*». Berdin jo dituzte argitaletxeak, gazteak baztertu dituztelakoan.

Literaturaren krisiaren fundamendu ezaz ari dira, bidenabar: «*Krisirik balego*

ere, konpontzeko isilpeko lana egin beharko litzateke, gauzez irakurri eta idatziz, luebakietan egin obi dugun moduan. Ez ordea zuek azken aldian gebiegi maite duzuen literaturaren gaineko literaturaz jardun». Irakurleari ere oharrik egiten diote, ohizko idazleez gain, «*bain fotogenikoak ez diren literato orbanduen aienearaz*» ohar daitezen. 'Gerra aizkora' jarri dute mahai gainean, eta badatoz, kultur mendekua lau haizetara zabaltzera.

Hainbat arrasto zabaldu dituzte dagoneko...

Manifestuan, argitaletxez,
literaturaren krisiaren
fundamendu ezaz,
irakurleaz eta bestez aritu
zaizkigu, 'gerra aizkora'
mahai gainean jarrita.

barkoa, UBI egiten ari da.

Partaide bakoitzak bere ipuinak eta poemak ekarri ditu aldizkarira eta denak lotuz soldadu anonimoaren istorioa osatu dute, «*arma bat hartu nabi izan dugu, belduek darabiltena, eta gure helburu iraultzaileak erakutsi, egungoa apurtu nabilan*». «Atzazalez urratzen dugu bidea» deitu manifestua gehitu diote, aleari: «*Probokazio moduan egin*

dugu, tonu erasokor batez, ea jendea astintzen dugun...», argitu digu Gari-koitz Berasaluze zarauztar-
rrak, 18 urte ditu eta UBI egiten ari da.

Beren buruak astintzeko ere baliagarria gertatu zaie esperientzia, Xabier Ganza-rain azkoitiarrak adierazi digunez: «*Gauzak idatzi bai, baina lehor-lehor ari nintzen, ingururik gabe. Taldean funtzionatzeak*

*hainbat ikuspegi ireki diz-
kigu eta oso aberasgarria
izan da. Baina, gurea ez da
bakarrik poema pare bat
idatzi eta horiek zabaltzeko
asmoa. Aldaketa ematen
ari garela adierazi nahi
dugu*. 18 urte ditu eta eus-
kal filologia ikasten ari da.

Errezitaldia, maketa...

Luska Fernandezek dibe-
rigarria aurkitu du esku ar-
tean izan duten aukera: «*Oso
pozik gaude, oso polita izan
da aldizkaria osatzearena,
aurretik elkar ezagutzen ez
genuenon artean, eta tal-
dean oro har sortu den
barreman mundua. Lite-
ratura bultzatu nabi dugu,
eta horri eutsiko diogu*. Do-
nostiarra dugu, 17 urtekoa,
eta UBI ikasten ari da.

Luebaketatik irten on-
dorengo lehen pausoa, al-
dizkariarena, beteta, «*au-
rrera begira gazteentzat oi-
narri izatea*» bilatzen dutela
dio Ander Izagirrek. UBI
ikasketak eta literatura gogo-
onez jarraitzen ditu donos-
tiar honek. Proiektuak esku
beteka dituzte, lotu gabeak,
hargatik. Epe laburrean
errezitaldiak egitea, make-
ta... «*Aldizkarian dagoena
jendearengana helarazteko
asmoz*», Lierni Ibargutxiren
hitzetan. Eibartarra, 18 urte,
UBIn ari da.

Lubaki bandak zabaldu
du bere bandoa: «*Non dira
idazle gazteak*», «*non dira
idazle gazteak*» errepika-
tzen duzue behin eta berriz
zerura begira bezala, lu-
rrari egindako ebakietan
minuskulaz idazten dena
ikusi ere egin gabe sekula.
Sakonegiak dira nonbait
banatzen gaituzten zan-
gak. Literaturak adin berri-
rik badu gurean.

J.J. Petrikorena

BERTSOLARI TXAPELKETA NAGUSIA 93

ZUMARRAGA

Azaroak 21

“Beloki”

Pilotalekuan

Arratsaldeko 5etan

E. Arozena

Loidi-Saletxe II

K. Intxausti

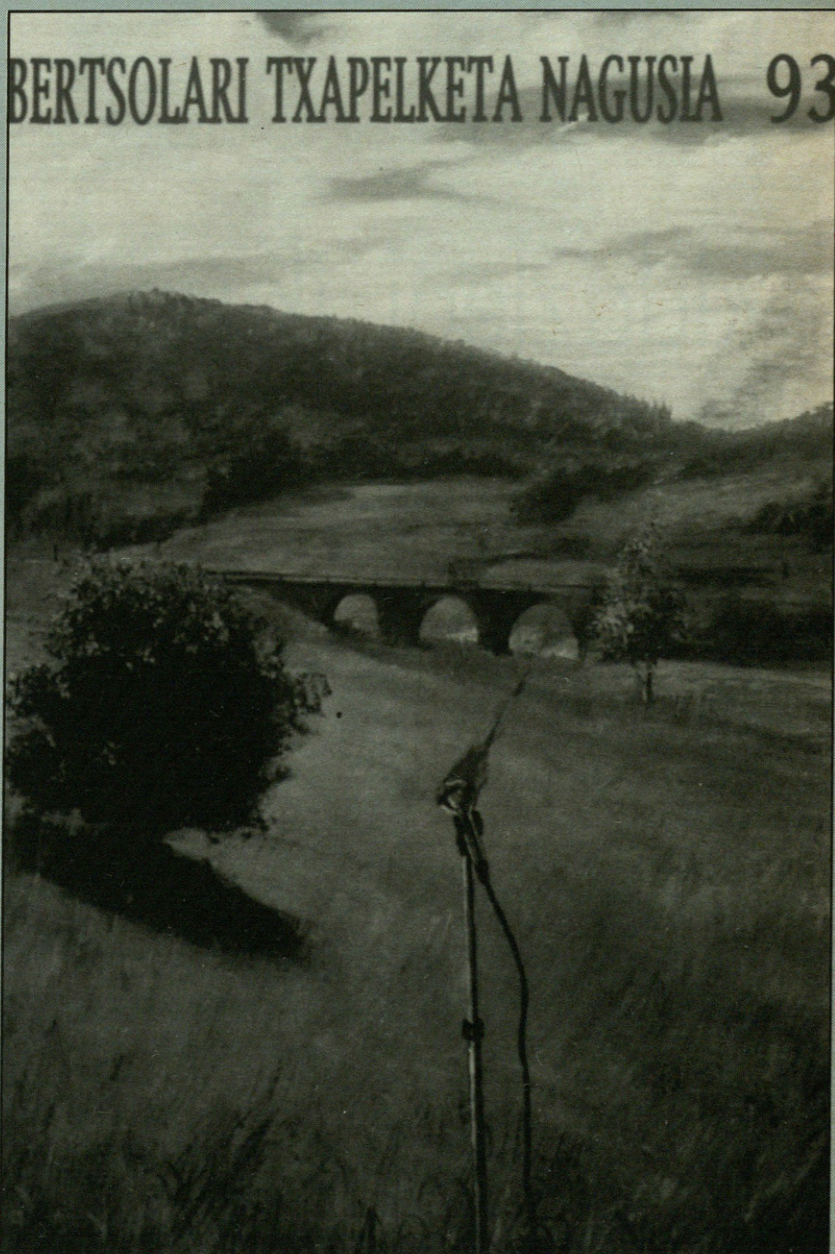
A. Lopetegi

Euskitze

Olaso

Sasiain

Telleria

Antolatzailea:

Bertsolari Elkarte

Rosa Montero, idazlea eta «El Pais»eko kazetaria

«Idazleoi ikuspegi zabalagoa izaten uzten digute»

Ehiztaria naiz». Ezezagunaren ehiza da idaztea, etengabe ihes egiten duen zerbaiten bila aritzea. Emakumezkook kultura ofizialaren konkistaren gaia betetzeke dugula pentsatzen du Rosa Monterok eta horretan saiatzen da egunero, mahaiaren bi aldeetan jokatu, «El Pais» egunkariko kazetari, eta idazle ospetsu bezala.

ARGIA. Zure azken liburua kaleratu berri duzu, «Bella y oscura».

ROSA MONTERO.

Rosa Montero Bilboko Emakumeari buruzko Dokumentazio Zentroaren inagurazioan aurkitu genuen (Argazkia: Jose Luis).

Idazle guztiek diote azken liburuaz maitemintzen direla, eta ni berdin azken honekin, baina arrazoi nagusi batengatik, errealitatea eta

fantasiaren arteko nahasketan oreka lortu baitut.

Idaztea jakintza bide bat da, eta zentzu honetan, liburu bakoitza pauso bat. Atze-

ra begiratzen dudak bakoitzean nire bidea irudimenaren konkista bezala hartzen dut. Batzuetan errealitate zakar bat islatu nahi duzu, eta beste batzuetan istorio fantastikoa mundu fantastiko batean; baina orainoan, erronka bi munduen nahasketan datzan.

A. Benetako bizimodurako denok beharrezkoa dugun fantasia dosi bat izango balitz?

R.M. Hori da. Gizakion irudimen ahalmena, jaio-tzean, mugagabea da. Geroago, sozializazio prozesua dela medio dugun ahalmen hori murriztuz doa, munduaren interpretazio bakarra jasotzen dugulako. Ikuspegi horrekin bat ez daterrenari eroa esaten diogu. Idazleoi, ordea, ikuspegi zabalagoa izatea uzten digute.

A. Eleberrigintza kazetari-tzatik ibes egiteko bidetzat hartzen duzu?

R.M. Ez. Nire burua munduarekin erlazionatzeko bi harreman mota dira. Baina

...fantsia ez dut atsegina. Fantsia ez da ihes egitea, errealitateak ere fantsia bumeratzen duelako.

Errealismotzat jotzen dena ohiturakeria estuegia besterik ez da. Errealitatea askoz ere zabalagoa da, bertan gure barruan bizi diren deabruak zein desioak, beldurrak... biltzen dira. Nahiz eta hauek ukigarriak ez izan, bizitzaren funtsezko zatikak dira, eta ildo honetarako errealitatearen barruan bizi dira.

A. Esan izan duzu kazetaritza senartzat eta literatura maitaleztat hartzen zenuela.

R.M. Nik horrela sentitzen alaitut. Kazetaritza lanbidea alaitut, ohizkoa, egunerokoa. Hala ere, izugarri gustatzen zait, denok oso mundu txiki bizi bagara ere, kazetaritzak mugak apurtzera behartzen gaitu, beste

mundu batzuk ezagutzera. Eta ez bakarrik geografikoak, errealitatearen beste ikuspegi batzuk edota beste barne mundu batzuk eskaintzen dizkit. Baina azken batean, lanbide bat besterik

ez da. Aldiz, ezin dut nire bizitza eleberrigintzarik gabe jasan. Erabat beharrezkoa dut, eleberrigintza bizitzeko era bat da, nire bizitzeko era.

Irakurle amorratua eta

«Irakurle amorratuak eta idazleak errealitatearekiko brintzadura edo ezinegona dugu; hori betetzeko hitzez eginiko zubi batez baliatzen gara».
(Argazkia: Jose Luis)

XABIER ALDAI

bala zeru urdina

Moderno da Xabier Aldairen poesia, Gabriel Aresti ezkerro modernoena; belaunaldi baten itule datekeen nortasun handiko boza. Poema liburu batek eman dezakeena ematen du «Bala zeru urdina» honek, bere garaikoa izateko sena eta grina. Aspaldian irakurri ditudan poema gihartsuenetako batzuk hemen dira.

JOSE LUIS OTAMENDI

S U S A

literatura
argitaldaria

(943) 37 07 38 / 37 15 45

Rosa Monteroren iritziz,
«gizon eta emakume
idazleen arteko
ezberdintasuna,
emakumeok gure
emakume izatearen
kontzientziazatik idazten
dugula»
(Argazkia: Jose Luis).

idazlea arraza berekoak dira. Arraza honetakoak errealitatearen moldera ez gara guztiz egokitzen, brintzadura edo egonezina bat jasaten dugu, eta hori betetzeko hitzez eginiko zubi batez baliatzen gara.

A. *Espainiar kazetaritza eta emakumezko idazleen artean aitzindarietakoak zara.*

R.M. Ez naiz horrela sen-

titzen. Aitzindariez hitz egitekotan, nire aurreko belanuldiak hitz egingo nuke. Emakume horiek baziren itsaso ekaiztsu batean galduak, edo naufragoak. Basamortuaren zeharbidea egin dutenei ezker, gaurko emakume idazle edo kazetariak beste lasaitasun batez egon gaitezke. Nire belanuldiak esango nukeena da normalitatearen lehen uhina izan ginela, baina ez gara

aitzindariak.

A. *Gaur egungo emakume idazleen arteko ezaugarri komunik ikusten duzu?*

R.M. Gaur egun ez. Duela urte batzuk emakumeak buruzko literatur testimonia egon zen, aurreko ga-bezia zela medio. Emakumearen hainbat gauzari

«Fantasia ez da nire ustez ihes egitea, errealitateak fantasia barneratzen duelako» ●

izena jartzea beharrezkoa zen, baina epe labur hori amaitu zela uste dut. Gaur egun gizon zein emakume idazleen artean izugarriko eklektikotasuna nabaritzen dut. Jadanik ez dago munduaren azalpen bakarra, bakoitzak norberaren estiloa, begirada edo literatur perspektiba pertsonalaren bila jarduten du.

Emakume idazleei dago-kienez, berdin gertatzen da. Ikusten dudak ezberdintasun bakarra da emakumeok gure emakume izatearen kontzientziazatik idazten dugula. Orain arte eginiko literatur guztia gizonezkoen moldetan mugitu denez, idazterakoan beti mimetismoaren beldur izan naiz, molde horiek oharkabearen segitzearen beldur. Hauetatik at saiatzea ez da izan gauza erraza. Normalkuntzaren bidean gaudenez, emakume idazleen pausoak gure emakume kontzientziaren dimentsiotik ematen ditugu.

Ainhoa G. Etzaniz

EZ GALDU AUKERA!!!
ESKATU AGORTU BAINO LEHEN.
GABON HAUETAKO BEST SELLERRA

DURANGOKO AZOKAN

NATURAREN ENIGMA KITZIKAGARRIAK

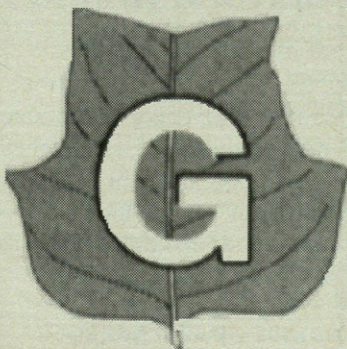
(Jetitik, estropada espazialetaraino)

GAIK

Alfontso Mtz. Lizarduikoa

Tunguskako kataklismoa
Dinosauruak akatutako meteoritoa
Jetia: Bizirik ote dago?
Mamut erraldoien ezkutuko historia
Zelakantoa: Fosil biziduna
Otzi: Izotzetako momia
Estropada espazialak
Martitzeko kanaleen kondaira.
Piri Reis-en mapa enigmatikoa
Hilltarren mapa estralurtarra

GAIK ARGITALDARIA

AZAROAK

20

■ RUPER ORDORIKA AZKOITIAN

LARUNBATEAN izango da Azkoitiko Baztartxo Antzokian Ruper Ordorika, Mugalaris taldearen laguntzaz. Gaueko 10.30etan hasiko den kantaldia **Ruper Ordorika & Mugalarisek** taldea berritu ondoren egingo duten bigarrena izango da, aurrekoa Getxon eskaini baitzuten azaroaren 13an.

Partaide berriak daude taldean, eta Angel Celada (bateria), Jose Gereñu (baxua) eta Nando de la Casa (teklatuak eta perkusioa) dira orain Mugalariseko musikariak.

Azken urteotan Ruper Ordorikak grabatu dituen diskoetan eta egin dituen emanaldietan parte hartu dute Mugalaris osatzen duten hiru musikariek.

AZAROAK

20

■ IN FRAGRANTI ANDOAINEN

AZAROAREN 20an aurkeztuko du In Fraganti hirukoteak «Hala bazan ez bazan, sar dadila...» antzezlan berria Andoainen. Edi Naudoren zuzendaritzapean, Ane Gabarain, Idoia Sagarzazu eta Olatz Beobidek prestatu duten muntaia **iluntzeko 8etan hasiko da La Salle aretoan**.

Esketx eta kantuz osaturik, Angel Unzu, Joseba Tapia eta Pascal Gaignek parte hartu dute musika sortzeko garaian, eta hitzak Joxerra Gartzia eta Felipe Juaristik idatzi dituzte.

Beste zenbait emanaldi eskainiko ditu In Fragantik abenduan, eta besteak beste, hilaren 3an Azpeitiko Antzeki Topaketetan parte hartuko du, 5ean Getxoko Antzerki Jardunaldietan, eta 12an «Egunkari Festa»n.

B E G I B E L A R R I

E T N O G R A F I A

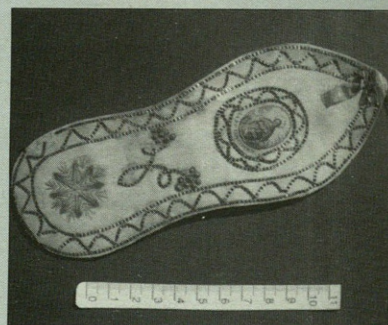
Euskal etnografia ezbaian

DENOK dakigu eskultore, pintore, idazle, olerkari, antzezle, bertsolari edota dantzari baten zeregina zein izaten den. Kasu batzuetan bestetan baino hobeto, akaso. Hala ere, bati baino gehiagori, seguruenera, zailantza sortuko zaio etnografo baten lana zein den galdetzean. Izan ere, badirudi kulturagileen artean ere halako mailak daudela, eta kaleko jendeak ere ez dituela denak berdin antzematen.

Donostian burutu berri da, bestalde, lehengo azaroaren 2tik 5a bitarte, arrakasta handiz gainera, Euskal Etnografiari buruzko hitzaldi sorta berria: Fermin Leizaola eta Josu Tella-bide euskal etnografoak eta Brad Loewen eta Alberto Santana historiariren partehartzearekin. Euskal baserriaren historia, baserri motak, arkitektura herrikoien tipologia, oraingo eta lehengo erritoak, sagar-

doa Euskal Herrian, dolare zaharrak (mota desberdinak), sagardoa egiteko prozedura... izan dira, besteak beste, hitzaldi hauetan jorratu diren gaiak.

Euskal Etnografiak, hala ere, beste asko ere ikertu ohi ditu, beti ere tradiziozko kulturaren inguruan; esate baterako, artzantza, artesautza edota arkitektura herrikoien inguruan egindako lanak. Lan ugari, edozein modutara ere, Donostiako San Telmo Museoa lekutua dagoen Aranzadi elkarteok burutu ohi dituztenak, eta burutzeko dituenak. Nahiz bazkide nahiz kolaboratzaile bezala azpimarratu nahi izan dute lan guzti hauen aurrera eramateko ezinbestekoa den laguntzaileen parte hartzea, baita egindako lan guzti horien zabalakundeak ere duen garrantzia, bertako etnografiak maizetan zor zaion errekonozimendua izan dezan. Za-

EUSKAL ETNOGRAFIAREN HASTAPENAK XIV. ASTEA.

ANTOLATZAILEA: ARANZADI ELKARTEKO
ETNOGRAFIA SAILA. BABESLEA: KUTXA
FUNDAZIOA.

lantzarik ez dago, urtero antolatzen den -aurtengoa 14.a- Euskal Etnografiaren Asteak, zati handi batean behintzat, bere helburua bete duela. Baina, zuk, irakurle, zer dakizu euskal etnografiaz?

PATXI SARRIEGI

■ SANTA ZEZILIA KONTZERTUA TOLOSAN

TOLOSAKO Leidor Zineman eskainiko dute kontzertu berezia herriko musika taldeek Santa Zezilia egunean. **Tolosako Udal Musika Banda, Udal Txistulari Banda, Akordeoi Orkestra, Dultzainero Taldea, Hodei Abesbatza** eta **Abeslarien Lagunak Abesbatza** izango dira partehartzaileak eta eguerdiko 12etatik aurrera eskainiko dituzte beren emanaldiak.

■ ANTZERKI IKASTAROA ONDARROAN

AZAROAREN 22ra arte dago zabalik Ondarroan antolatu den antzerki tailerreko izen-ematea. Txo Antzerki Kolektiboak antolatu du **hurrengo egunean hasi eta 24 orduko iraupena** duen ikastaroa.

Astearte eta ostegunetan, iluntzeko 8etatik 10etara burutuko da ikastaroa Ondarroako Institutuko gimnasilekuan, gehienez 20 izango dira partehartzaileak, eta izena Ondarroako Udal Bulegoan edo Zurru Murru Elkartean eman daiteke.

■ XX. MENDEKO MUSIKA BILBON

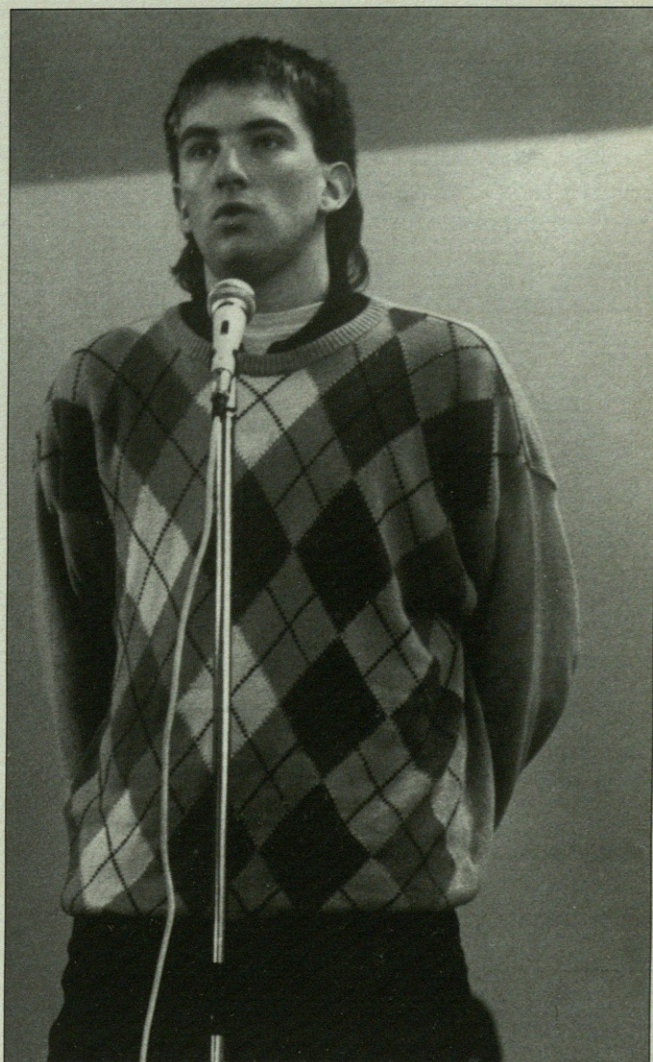
MUSIKAREN bide berriak eta klasikoak jorratuko ditu XX. Mendeko Musika Jaialdiaren 13. edizioak. Azaroaren 8ra bitarte, **hilaren astelehen eta astearte guztietan** izango dira emanaldiak Bilboko Arte Ederretako Museoan arratsaldeko 7.30etan. Hitzaldi bitartez eta musikagileen piezak landuz omenduko ditu jaialdiak, **Carmelo Bernaola** eta **Francisco Escudero**, besteak beste.

Zenbait estreinaldi ere izango dira jaialdian. Horrela, azaroaren 23an **Ramon Lazkanok «Bigarren Bakarritzeta»** aurkeztuko du, eta **Joseba Torrek «Argia eta itzala»**.

■ JOSETXU AGIRREREN OBRAK GASTEIZEN

VITORIA-ARTE-GASTEIZ jaialdia dela eta antolatu den erakusketako protagonista da Josetxu Agirre. Lehen Arte Garaikideko Biurtekoa izena zuen jaialdi honen ardatzak arte garaikidea jorratzen duten lehiaketa eta erakusketa, hitzaldi bat eta artista baten biduma dira.

Josetxu Agirre (1928-1988) eskultorearen zenbait obra aukeratu dira aurten, egurrez egindakoak gehienak, eta **lan hauek azaroaren 24etik abenduaren 20ra arte ikus daitezke** ur biltegi zaharrean.

JON MAIA izango da **ARGIA** aldizkariak azaroaren 25erako Gasteiz eg antolatu duen bertsolari jaialdiko protagonistetariko bat. Jon Maiatz gain, Jesus Mari Irazu, Jokin Sorozabal, Iñaki Murua, Rikardo Gonzalez de Durana eta Mikel Mendizabalek kantatuko dute arratsaldeko 8etatik aurrera Villasuso aretoan. (Argazkia: Carlos Villagran).

■ LEIOAKO ELEBERRI SARIKETA MARTXAN

ZABALIK dago Leioako III. Euskarazko Eleberri Lehiaketaren izen-ematea. Parte hartu ahal izateko azaroaren 26a baino lehen aurkeztu edo bidali behar dira lanak helbide honetara: Sako-neta Udal Kultur Biltokia, Sabino Arana kalea 77. 48940 Leioa.

Leioako Udalak beste hiru sariketa antolatu ditu: **VIII. Bertso Paper Lehiaketa**, **VII. Diapositiba Lehiaketa** eta **VII. Argazki Lehiaketa**. Eleberri Lehiaketa bezala, lanak azaroaren 26a baino lehen aurkeztu behar dira lehen aipaturiko helbidean, eta informazio gehiago nahi izanez gero 463 11 69 telefonoan edo Leioako Udaltxean lor daiteke.

L I B U R U A K

**«EUSKAL HERRIA
ANTZINATE
BERANTIARREAN ETA
LEHEN ERTAROAN.
MATERIAL ETA AGIRIAK».**
KOLDO LARRAÑAGA.
**ITZULTZAILEA: XABIER
AGIRRE. EHU. 263 or.**

ALDEZ aurretik argitaraturiko «Euskal Herria Antzinatean» izeneko lanaren jarraipen modukoa da honakoa. VI. eta X. mendeen arteko epea ikertzen da eta, horrekin batera, material eta agi-

rien azterketetatik lorturiko emaitzak ematen. Euskal Herria bere osotasunean hartzen du ikerketa honek. Helburu didaktikoa du lan mardul honek ■

«KATORENGO ERREGE».
JAN TERLOW. ITZULTZAILEA:
ANTTON BURGOA. SM. 187 or.

HAMABI urtetik aurrerako gaztetxoentzat eginik dago liburua. Katorengo erregearen heriotza da istorioaren abiapuntua, haren ministro izandakoek boterea hartzen

dutenean. Baina handik hamazazpi urtera gazte baten errege izateko asmoa agertuko du... ■

**«EUTSI. EGA-RAKO
MATERIALA, 1, 2, 3, 4.»**
BILBO ZAHARRA. 246 or.

LAU aletan banaturik ematen dute material ugari Bilbo Zaharrako euskaltegiek EGA azterketa prestatu ahal izateko. Gaietan banaturik aurkezten dira testuak eta ariketak; azken hauek, era guztietakoak dira, ez baka-

B E G I B E L A R R I

L I B U R U A K

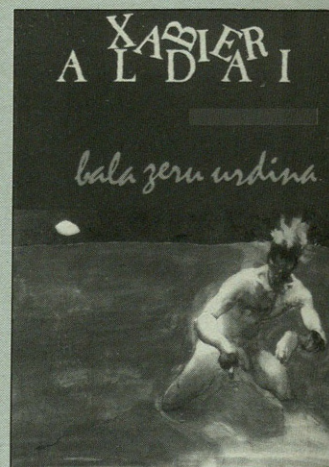
Gaztetasunak bai derabila...»

ASPALDIDANIK ez gintuen, euskararen hitz uhin basatiak gisa horretan ito. Haraintzinetik, ez zen norbait, hitzak beren ugaritasun krudelean erabiltzen ausartu. Xabier Aldai, azpeitiar *gazteak* inarrosaldi on bat ematen dio Euskal Herriko poesigintzaren *zeru urdina* mila *balaz* zilatuz. Susan ateratzen du beraz lehen liburua, 31 —eta esku...— olerkiz horniturik. Azpeitia-Azkoitia, behin ere, poesiaren sorburu oparoa dela frogatuz.

Bildumaren oinarria herioa da. Herioaren inguruko haserrean bermatzen dira olerki gehienak, eta oinarriak ditu maleziarik gabeko hitzak bortizten, urrikitik eta barkamendu errezetik urruntzen, gure baitan urteen higaduraz hazi den oreka nahasiz. Xabier Aldairen poemek, gaztetasuna dela kausa agian, ez dute konpazione indar izpirik.

Leku frangotan irakurri dugunez, bildumak bi zati dauzka, bat *soziala* deit genezakeena, eta bestea *intimoa*goa litzatekeena. Gure iduriko ordea, bien artean batasun finkoa bada, bizitzeko biolentzia beharrezkoa delako sinesteak josten duena. Gainera, Xabier Aldaik bi eginkizun argi zilegitzen dizkio bere buruari: lehenik, hitzen bidezko gertakari errealean agerpena, eta bigarrenik, gertakari erreal horien jujatzeko eskubidea. Prometeoren maneran suarekin jostatzen da, *jujatzera* menturatzen ez den jendarteko partaideak tranka edo behaztoparaziz.

Ororen gainetik, «Bala zeru urdina» elearen dantza eroa, zurrumbilo galgarria da, hitzaren ahuspez eta atseginez moldaturik diren poemaz osotu bilduma. Eskertzekoa da, azkenik, Susa argialetxeak, poeta gazteen lanak publikatzeko arriskua hartzen

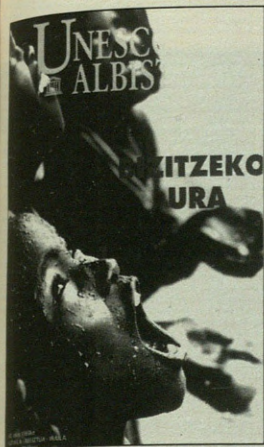
«BALA ZERU URDINA».
XABIER ALDAI. SUSA65 or.

duelako, uste orokorraren kontra, idazle eta irakurle belaunaldien arraberritzeari bidea idekiz.

Hala dadila Lubakien sua...

ITXARO BORDA

mik azterketan agertuko direnen modukoak. Aukera ona, dudarik gabe, norbera exeean saiatzeko titulu famaturako ariketak egiten ■

**«UNESCOREN
ALBISTARIA».**

UNESCO-HABE. 1993.EKO
UZTAILA, ABUZTUA, IRAILA. 90.
ZENBAKIA. 34 or.

DAGOENENKO hogeita hamahiru hizkuntzatan kaleratzen den albistari honen azken alearen ardatza uraren beharra da. «Bizitzeko, ura» izenez dator azala, eta gai honen inguruan eragina duten hainbat gai aipatzen dira: klima, hondarra, egariaren geografia, Asuango presa, eta abar ■

**«ESAERA ZUHUR ETA
ZAHAR». IKA. 143 or.**

EUSKAL esaera jatorrak lantzeko lana da honakoa,

euskalduntze prozesuari zuzendurik, baina, oro har, hizkuntza aberastu nahi duen edonorentzat baliagarri izan daitekeena. Esaera zaharrak, esamoldeak, batbateko itzulpenak... Ariketa bakoitzaren amaieran datoz erantzunak ■

**«HEZKUNTZA ETA
SOZIOLOGIA».**

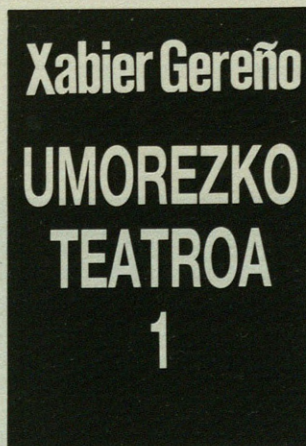
EMILE DURKHEIM.

ITZULTZAILEA: PAULO

IZTUETA. KLASIKOAK. 177 or.

SOZIOLOGIAREN frantses eskolaren sortzaileztat joa, Emile Durkheim-ek lan garrantzitsuak kaleratu zituen XIX. mendearen amaieran gai honen inguruan. Lau zati ditu ikerlan honek: «Hizkuntza: izaera eta egitekoa», «Pedagogiaren izaera eta metodoa», «Pedagogia eta soziologia» eta «Bigarren mailako irakaskuntzare n

eboluzioa eta egitekoa Frantzia». Jokin Apalategik egin dio hitzaurrea lan honi, egilearen bizitza eta ekarpenaren balorazioa eginez ■

«UMOREZKO TEATROA 1».
XABIER GEREÑO. 168 or.

HAMAIIKA pieza laburrez dago osaturik teatro lan hau, hogeitabat minutuko iraupe-nekoa bakoitza. Ikastola, elkarte eta familia giroan antzetzua izateko bereziki prestatuak, euskaraz azpijenero honek jasaten duen gabezia —egilearen esanetan— betetzera dator lana. Liburu sail baten lehen atala da Gereñok idatzi eta argitaratu duen hau ■

**«EUSKAL HERRIA
FISIKO-POLITIKOA ETA
EKONOMIA» HORMIRUDIA.**
ELHUYAR-ELKAR. 95 x 130 cm.

OSO txukun eta osagaiez

horniturik aurkeztu digute hormirudi hau. Zazpi herrialdeen gainean eraikia, puntako informazioa biltzen du, autopistetatik hasi eta haitzuloetaraino. Atzealdean, gure herriaren mapa ekonomikoa azaltzen da, hiru sektoreri buruzko informazioa laburbilduz ■

**«GIPUZKOA DUELA 200
URTE, 1793-1813».**
ASKOREN ARTEAN.
GIPUZKOA FORU
ALDUNDIA. 143 or.

KOLDO Mitxelena Kulturunearen aurkezpenerako hainbat ekintza prestatu zituen Foru Aldundiak. Horien artean, liburutaren ize-na duen erakusketa, Gipuzkoaren historia azalduz. Hori dela eta, gai honen inguruko artikulubilduma kaleratu dute liburuki batean. Edizio elebiduna da honakoa eta gai zerrenda hau da: «Euskal Herriko Ipar eta Hegoaldearen arteko merkatal harremanak XVIII. mendean», «Frantsesezko argitalpenak Gipuzkoan Iraultzaren garaian», «Konbentzioko gerrak eta Gipuzkoa», «Urretxu duela 200 urte: bidelapurren kontakizunak», «Gipuzkoa: Itsas armadarako soldadu-biltzeak 1789/1815» eta «Erakusketaren egitura eta inventarioa» ■

**1993
NOBEDADEAK
HAUR HEZKUNTZA
LEHEN HEZKUNTZAKO BIGARREN ZIKLOA
ERLIJIOA
LITERATUR UNIBERTSALA**

Pasiotarrak - 48290 - E U B A - Urrut.: 630 80 36 - Fax: 630 80 28

T E I L A K

■ ESKIFAIARENTZAT DOMINA

HONDARRIBIKO Eskifaia abesbatzak, musikaren alorreko Arte Ederren Merezimenduzko Zilarrezko Domina jaso du, Espainiako Kultura Ministerioaren eskutik, eta azken 15 urteotako lanaren ordainez. Denbora honetan, munduan zeharreko jaialdi nagusietan parte hartu eta hainbatetan garaile suertatu da: 1983an, Italiako Gorizia herrian; 1986an, Tolosan; aurten, Alemaniako Martoberdofeko herrian, adibidez.

■ UDALERRI EUSKALDUNEN AURKA

EUSKAL Autonomia Elkarteko Auzitegi Gorenak bertan behera utzi ditu Abaltzisketa eta Baliarrain Gipuzkoako udalerriek euskara hutsez funtzionatzeko hartutako erabakiak, Estatu espainiarreko Administrazioak egingandako errekurtsoei arrazoia emanez.

Epaiaren arabera, UEMaren (Udalerri Euskaldunen Mankomunitatea) estatutuak jarraitzen dituzten herriok «goren mailako erabaki orokorrak haus-tent dituzte», eta honez gain, «itxurazko» neurriak baino ez dituzte hartzen eta erdaldunek udal administrazioarekin erdaraz aritzeko duten eskubidea oztopatu eta galerazten dituzte».

■ ZINEMA ETA BIDEOA LIBURUTAN

ANDOAINGO Zine eta Bideo Eskolak lerro editorial berria ireki du lau liburu osatuz: «Ikus-entzunezko lengoaiaren gramatika», «Bideoaren erabilera», «Lenteak eta hauen erabilerak» eta «Pelikula eta zine laboratoriora» izenekoak. Ikasleen foma-kuntzarako interesgarrienak aukeratu dituztela adierazi du Iñaki Aizpuru Eskolako zuzendariak, eta aurrera begira, gehiago ere kaleratu nahian dabilzala, hala-nola, kameraren eskuliburuak, zinematografia elektronikoa... eta beste.

E R R A N A K E R R A N

«Koldo Mitxelena zentroa ez da Guggenheim. Antzekorik bilatzen jarrita, nabiago dut Pariseko Pompidou zentroarekin alderatzea, batek zein besteak jendearenganako hurbiltzea eta parte hartzea bilatzen dutelako».

Maria Jesus Aranburu,
Gipuzkoako Foru
Aldundiko Kultura
diputatua.
El Correo Español, 93-XI-7.

«Erran genezake euskara estabilizatu egin dela Nafarroan. Honek beherantzako joera bat eten dela adierazten du, baina, balaber, ez dagoela indar nabikorik errekupeazio bati basiera emateko».

Ander Iturriotz, soziologoa.
Egunkaria, 93-XI-7.

TXUTXU - MUTXUKA

SENDOAREN BILDUMA NAGUSIA

DURANGOKO azokan aurkeztuko dira Sendoa argitaldaria bertsozalaritza gaitzat hartuta osatu duen Bilduma Nagusiaren azken bost liburuak (hamar liburu dirateke guztira, aurrekoak Errota, Txirrita, Basarri, Lasarte eta Karlis-tadako bertsoei buruzkoak). «Otaño eta bere ingurua» aztertuko dituzte seiga-rren nahiz zazpigarrenean; zortzigarrena «Xenpelar eta bere ingurua»-ri buruz-koa izango da; azken biak, «Bilintx, bertsoak eta bizitza» eta «Bertsolaritzaren desafioak, guduak eta txapelketak» deiturikoak. Harpidetza bidez bideratu dute liburuon salmenta, eta Antonio Zabala izan da bildumaren arduradun nagusia.

NOR - NORI - NORK

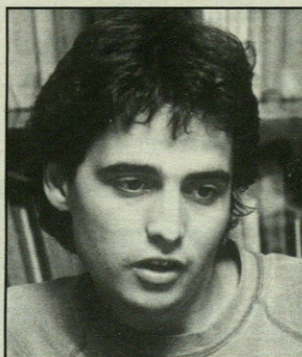
«Publikoari iruzur egiten diogu, beti gauza bera eskaintzen diogulako».

Carmelo Bernaola,
musikaria.
Egin, 93-XI-10.

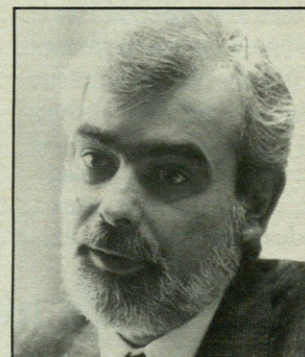
DANIEL LANDART

esku batekin antzerkia eta bestearekin eleberria idazteko gai dela eta bietara asmatzen duela erakutsi digu. Irun Hiria saria bereganatu du «Batita handia» izenpeko prosazko testuarekin (Rufino Iraolak ipuinen sailean nahiz Karlos Zabalak poesiarenean, izan dira beste sarituak). Aspaldiko isilunea eteteko balio izan dio ●

JON SARASUARI

odola berotu zaio, nonbait, El Salvadorreko oporraldietan, eta zirt-zart, txapelketan parte ez hartzea erabaki du. Ezustekorik handiena aurretik emana zuen baina, Gipuzkoako txapelketan; oraingoa, haren segida baino ez da. Hala ere, 'star-system' honetan 'superrizarren' artekoa bera, malko ugari isuri dira inoiz txapeldun izango ez denarengatik ●

FERNANDO BUESAK

eta Javier Markotegik jaso dituzte unibertsitate publikoetako ikasleen eskaerak tasen igoerari dagokionez. Alderdi politikoei ere ikasleekin negozioa dezaten eskatu diete. Elkarrizketa eskatzen da. Inoiz baino garestiago bihurtu den unibertsitateak aukerarik merkeena luke, Buesak eta Markiegik honetan maisutasunik ez badute ere ●

Joxe Juan Gonzalez de Txabarri, EAJko diputatua.
El Diario Vasco, 93-XI-7.

«Lehen Euskadiko Orkestra Sinfonikoaren abonatu guztiak gure lagunak ziren, eta egun musikaren lagunak dira».

Elias Elorza, Euskadiko Orkestra Sinfonikoaren zuzendari nagusia.
Egunkaria, 93-XI-10.

Gure arbasoen bidezidorretan barna

AUTOEN askakizuna ez da antzinakoa, eta horiekin batera ibil daitezen era guztietako errepideena. Autoarekin bat hasi ziren gure lurak gora eta behera, eskuin eta ezkerre zeharkatzen. Gurdibideak eta bideskak ziren nagusi hemen. Lehenbizikoak galipotak irentsi ditu dagoeneko, eta bigarrenetariko gehienak sasi artean galduta geratu dira.

MENDIZALE eta naturzaleen artean bideskak dira, hain zuzen, Euskal Herrian gero eta gehiago aldarrikatzen diren bideak. Gure arbasoen ibilbideak ziren eta hauek ezagutuz, gune ederak ezagutzeaz gain haien ohiturez ere zerbait gehiago ikasteko aukera izango dugu beti. Hego Euskal Herriko mendi federazio guztietan badago bideon inguruan diharduen batzorde berezi bat, eta hauek egindako lanari esker, gero eta gehiago dira agerian eta dastatzeko moduan geratzen diren ibilbideak.

Mendizaletasunak eta mendi elkarteek sustrai sakonak dituzte Euskal Herrian. Gaur egun indarra galdu badu ere, garai batean oso ohizkoa zen Euskal Herriko tontorretako buzoietan elkarte desberdinetako eskutitzak topatzea. Harreman modu bitxia zen. Gaur egun tontorrek erakargarritasuna galdu du, edo hobeto esanda, mendi eta naturaren gainerako guneak dastatzen ikasi da.

BIDESKEKIKO zaletasunaren areagotze izugarriaren adierazle dira urriaren bukaera aldera Donostian izan

Gipuzkoa 17 etapatan zeharka daiteke bideskatan zehar.

ziren Bidexkei Buruzko Lehenbiziko Jardunaldiak. Jesus Martinez, Jardunaldietako zuzendariak ondo asko azpimarratu zuen za-

letasun honen izaera. «Zidorzaletasunak gure ingurune fisiko eta soziala zein gure bondasun artistiko eta naturalaren ikuspegi des-

berdin bat eskaintzen digu».

IBILALDI modu honen barruan koka liteke Gipuzkoako Itzulia, gero eta talde eta elkarte gehiagok egiten duen ibilbidea. Orrialde hauetan eman izan dugu itzuli honen berri, Aretxabaletako Murruxio mendi taldeak egindako zenbait etapari buruzkoa hain zuzen. Itzuliak 17 etapa dauka, bideak kostaldea eta barnealdea zeharkatzen du eta ondo dokumentatua dago. Itzuli honez gain, badaude beste ibilbide erakargarri batzuk ere, hauen artean Loiolako Inaxio deurenaren ibilbidea, Iruñetik Loiolara, edota Aralarreko itzulia. Bidezidorretan barna abiatzea gero eta erakargarriagoa eta gero eta prestatuagoa. Ekin, beraz, eta ezagutu gure arbasoen bide eta bidezidorrak ■

ATZERRIKO URRATSAK

Frantzia sorleku

ZIDORZALETASUNA Frantzian sortu zuten, orain eza gutzen den jardura moduan behintzat, nahiz eta bidesketan gora eta behera zaletasunez ibiltzea gizakumearen sorrerarekin bat datorren kontua izan. Frantzian badira 50 urte bertako bide eta bidezidorrak aztertzen eta hauen inguruan ibilbideak egiten hasi zirenetik. Europako beste leku askotan ere oso ekimen hedatua da: Suedia, Norvegia, Finlandia... Oro har, Europako estatu gehientsuenetan; Europako Zidorzaletasunaren Elkarte ere badago.

IKUSTEKO dago jardura hau aspalditik dagoen lekuetan nola garatuko den. Ez da ezer zehatzik baina, Frantzian esaterako, jardura hau jende zaharren eskuetan bakarrik ez ote den geratzen ari susmoa dago. Ez du gehiegi esan gura, baina adierazgarria bada: Pirinioetan uda aldeko edozein garaitan ibiliz gero, ez tontorretan, bideska eta zeharbideetan baizik, jende nagusi ugari eta gazte gutxi ikusten dira.

MOKO FINA

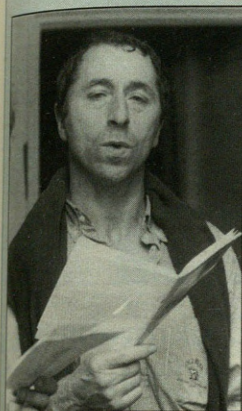
● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA

SABEL FINA

HURA OTORDUA!

ERRAMUN
MARTIKORENA

Kantaria

Artzainaren errezetak

Erramunek ez du askorik behar kontent geratzeko. Lehen platererako porru, patata eta baratxuriz egindako baratzekari salda. Bigarrenetako urdaiazpikoz lagunduriko arrautza txin- garrak. Postrerako, azkenik, ardi gazta. Horrela, ase ase eginda, baxenafarra lasai joan ohi da artzain lane- tارا. Hantxe, mendiko berdean, ezti hartuz eta sagarrak jaten betetzen ditu sabeleko azken zu- loak. Tarteka marteka, hala ere, mendiz mendi muga igarota, Baztan al- deko garbantzuak eta kostaldeko arrainak fro- gatzea egokitzen zaio. Batzuekin zein bestee- kin, mugaz hara zein ho- na, kantari egin ohi du bazkalondorengoa. Bai- gorriko «Manexenea» ja- tetxean, esaterako, ba- dute Erramunen ohitura horren berri. Mendiz mendi hara abiatzen de- nak ez du etxeko girorik faltako.

Perretxiko beteak sabela asetzeko

OSAGAIK

SEI LAGUNENTZAKO

12 txanpinoi bandi (sasoikoak erabil ditzakezu, zuk zeuk bildutakoak) ● neurri ertaineko 6 txanpinoi ● urdaiazpiko egosi bi zerra fin ● 60 gr gruyere gazta arrailatu ● litro erdi esne ● 200 gr esnegain ● 125 gr gurin ● 2 arrautza ● limoi bat ● 50 gr irin ● gatza eta piperrautsa.

PRESTATZEKO ERA

PERRETIXIKO sasoia dela eta, aste honetan perretxi- koekin osatu dugu plater goxoa. Perretxiko bakoitzak bere ezaugarriak dituela eta, txanpinoiak aukeratu ditu- gu. Garbitu itzazu eta txape- lak zurtoinetik banatu. Gu- rin zati eder batekin busti- tako zartaginean jarri itzazu txapelak. Puskatu gabe utzi goritzen, su txikitan. Oinak eta gainontzeko txanpi-

Txanpinoiak, beren ur kantitate handiagatik, aproposenak dira plater hau prestatzeko.

noiak zatitu eta txikitu, ure- tan garbitu ondoren. Su mo- teletan egosi hauek, ur guz- tia lurrindu arte. Urdaiazpi- koa txikitu eta alde zurretik zatitutako perretxikoei gehi- tu. Sutatik kendu eta man- tendu. Litro erdi bexamel prestatu gero, gaina eta bi zuringo gehituz. Piperrautsa eta gatza ere bertara bota.

Bexamelaren erdia urdaiaz- piko eta perretxikoen nahasketari gehitu, gruyere ttanta batekin. Txanpinoien txapelak krema honekin bete. Soberan geratutako kremaz tartera bat estali, be- tetako perretxikuak jarri gainean eta geratzen den bexamelaz estali. Labe be- roan gratinatzen jarri ■

EDARIAK

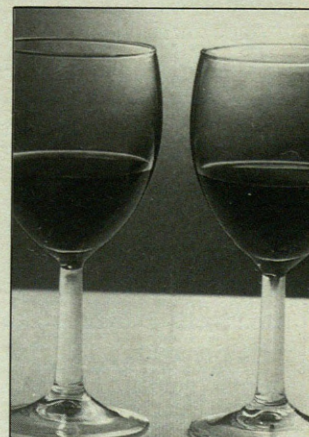
Ardoak behar bezala eragin diezazun

ARDOA edatea erraza da. Hori diote behintzat zaleek. Baina ez da hain erraza, nonbait, behar bezala zer- bitzea. Ardo beltzak, adibi- dez, 18 gradu inguruko ten- peraturan atera behar dira mahaira, baina oso emeki heldu behar dira tempera- tura horretara. Hobe da ho- tzak zerbitzea beroegi bai- no. Gainera, botilak edaten hasi baino ordu batzuk lehenago ireki behar dira, arnasa hartzen uzteko, leku epel batean mantenduz.

Ardo lehor eta gorriak ho-

tzak zerbitu behar dira, 10 gradu inguruan. Jatordua hasi baino ordubete lehe- nago hozgailuan sartu. Ardo zuri goxoak lehorrak baino hotzagoak atera mahaira.

Ardo goxoak, Jereza adi- bidez, hamaiketako lege z zerbitzen direnak, pixka bat hotzak atera daitezke. Hu- rrengoan, ez duzu ardoa behar ez bezala zerbitzeko aitzakiarik. Gehiago dasta- tuko duzu, eta ziur graduek ere gehiago eragingo dizu- tela. Bada ez bada ere. Hori ere jakin dezazun ■

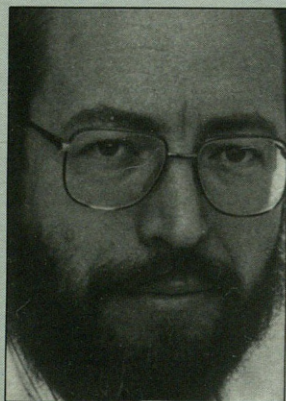
Ardoa hozbero egokian edatea komeni da, ardo motaren arabera.

BATA ZURIA ERANTZITA

JOSE MARI
RODRIGUEZ IBABE

Elhuyar-eko kidea

Dirukrazia

Garai batean teknokrazia-
ren menpe geundela
baiezatzaten zen. Orain,
egunero auskalo de-
mokrazia hitza zenbat al-
diz aipatzen dugun, baina
gaudeneko hamarkadaren
ezaugarri nagusienetarikoa
bat *dirukrazia* dela irudi-
tzen zait. Ekintza gehie-
netan, dirua ez da kontu-
tan hartu beharreko erre-
ferentzietako bat, helburu
nagusia baizik eta era ho-
netan gainerako ikuspun-
tuak bigarren mailan ge-
ratzen dira.

«Bata zuriaren» inguruan
ere gauza bera gertatzen
da. Ikerkuntzan ari diren
lagunek ez dute haiek nahi
dutena edo haiei komeni-
iruditzen zaiena ikertzen,
dirua duten erakundeek
agindutakoa baizik. Egoera
honen adibide nabarmena
EEBBetako ikerlariena da. Lan bat
aurrera eramane ahal iza-
teko epe jakin baterako
jasotzen dute dirua. Aldi
hori igaro ondoren, lana-
ren kalitatea argitaratutako

artikulu - kopuruaren bi-
dez neurtzen da. Askotan,
lanak, emaitzak guztiz bi-
ribildu gabe argitaratzen
dira; hau da, nahitaezko
emaitzen beharrak ikerla-
naren kalitatea mugatu
egiten du. Ondorioz, tek-
nologiaren zenbait arlotan
gaiak ez dira sakonki iker-
tzen.

Europar ere adibide
ugari ditugu. Europako
Ekonomi Elkartek bul-
tztatuta datozen urtetan
birziklapenak garrantzi
handia izango du. Horrela
ikusita, badirudi indus-
triaren produkzioari ikus-
puntu ekologikoa ematea
helburu nagusia dela. Hala
ere, horren atzean beste
mota bateko ondorioak
izan daitezke, garrantzi-
tsuenetakoa merkatutik
zenbait industria bazter-
tzea izanik (Alemaniako
industria hemengoa baino
askoz hobeto prestatuta
dago birziklapenaren
beharrak betetzeko). Be-
raz, kasu honetan ere,
ekologia tresna bezala
erabil daiteke beste hel-
buru ekonomiko batzuk
lortzeko.

Amaitzeko, euskal kul-
turan ere dirukrazia na-
gusituz doala iruditzen
zait. Duela gutxi arte lanak
eta proiektuak aurrera
eramateko zeuden inda-
rrak disolbatuz joan dira
profesionaltasunaren truke.
Uste baino gehiagotan,
profesionaltasun hitzaren
atzean ez da kalitatea ez-
kututzen, dirua baizik. Ni-
retzat, euskal kulturak
garrantzi handiegia dauka
diruaren termometroaren
bidez bakarrik neurtuta
izateko.

Paloma Cueva: «HIESak prebentzioa gizonezkoen arazo ere bihurtu du»

Lasarteko famili planifikazio zentroan egiten
du lan ginekologo honek. Donostiako Erresi-
dentzian larrialdi gelako mediku baita ere,
harreman zuzena du bere aholku bila gertu-
ratzen diren gazte zein helduekin.

ARGIA. *Oraindik hitz egin al
daiteke prebentzioari bu-
ruzko informaziorik gabeko
gazteez?*

PALOMA CUEVA. Dauden
medioak ezagututa, behar
baino informazio gutxiago
dutela uste dut. Larrialditan
ikusten da batez ere: 14 ur-
teko neskato bat etortzen
zaizu harreman sexualak
izan dituela eta haurdun ez
geratzeko zer egin dezakeen
galdetuz.

A. *Aldatu al da batere pre-
bentzio neurrien erabilera?*

P.C. Ez, beti legez erabiltzen
dira, batez ere preserbatiboak
eta pilulak.

A. *Emakumeentzako pre-
serbatiboak, beste hainba-
tek bezala, ez du harrera
onegirik izan gure artean.
Zer dela eta?*

P.C. Gizonezkoentzakoak
dituen abantaila berak ditu,
baina askoz ere deserosoa-
goa da. Sentsibilitate aldetik
ere galdu egiten da. Nire
kontsultan badituz, baina
oraindik ez da inor etorri

hori eskatzen.

A. *Azken inkestean arabera,
gazteek gero eta lehenago
izaten dituzte barreman
sexualak, 14 urterekin edo,
baina prebentzio neurrien
erabilera, lehen bezalaxe,
17 urtetik aurrera hasten
da.*

P.C. Gazte jendeak infor-
mazio zeharo urria izaten
du. Gero eta gazteago, gero
eta beldur handiagoa edozer
galdetzeko orduan. 17 urte-
rekin edo hasten dira beren
kabuz mugitzen zentzu ho-
rretan.

A. *Prebentzioa emakumeen
arazoa al da oraindik ala
hori aldatu egin da?*

P.C. Aldatu egin da. Gizo-
nezkoen arazo ere bihurtu
da. Batez ere HIESaren era-
ginez. Lehen, harreman se-
xualek ekar zezaketen ara-
zorik larriena haurdunaldia
zen. Hori emakumeen ara-
zoa zen. Orain, gizonezkoek
ere badute zertaz babestu.

OSASUNA

HIES kutsaketa ez da odol kontua

HIES-AREN aurkako lanean munduko ikerlari asko ari diren bitartean, oinezkooi utzi diguten aukera bakarra prebentzioa ziurtatzea izan da. Sexu harremanen bitartez, orratzen bitartez, odol transfusioen bitartez... Bide asko omen daude izurrite honen hedatzeko. Ez da horrela, ordea. Hori dio behintzat Robert E. Willner iker-tzaile iparramerikarrak. Hori frogatzeko, HIESak jota dagoen gaixo bati odol- la atera eta xiringa beraz bere haragia ziztatu zuen Arrecifen (Espainia), duela hilabete eskas egindako kongresu batetan.

IKERLARI honen ustez, odol- la bildu dadin erabil- tzen den VIII faktorea da kutsaduraren eragilea, eta

ez odola bera. Faktore ho- nek proteina txarrak biltzen omen ditu, beraiek sortuz kolapso bat immunologi sis- teman. Horrez gain, HIE- Saren eragile lehena nutri- zio txarra da Willnerren us- tez; drogen kontsumoa da- tor ondoren; eta azkenik erradiazioak, immunologi sistema mintzen dutelako. Bizimodu eskasa da, gizon honen esanetan, gaitz ho- nen habia.

Ikertzaile iparramerika- rrak HIESa senda daitekeela adierazi zuen, eta horreta- rako beharrezkoa dela drogak gorputzetik desa- gertaraztea, ongi jatea eta dietak egokitzea. Horrez gain, immunologi sistema osatu egin behar omen da, konplexu bitaminiko, mi-

neral eta homeopatikoen bitartez.

«**HIESARI** buruz aurkeztu diren 60.000 txostenetan ez da inoiz frogatu VIH birusa gaitz honen eragilea denik», adierazi zuen bere hitzal- dian Willnerrek. «VIHa hain da birus lelotua, ezen ha- maika harreman sexual behar baititu kutsakorra izateko; eta gero gainera ez du gaixotasunik sortzen». HIESa sendatzeko egun erabiltzen den AZT droga, aldiz, ba omen da, ikerlari honen esanetan, gaitzaren eragilea. Egia esan, azken aldian ez da erraza erabaki- tzea nork duen arrazoia. Denetarako teoriak ager- tzen ari baitira azken aldian. Baten batek asmatuko ahal du! ■

Robert E. Willnerrek HIESa ez dela gaitz kutsakorra frogatzeko, gaitzak jotako bati odola atera eta bere besoan sartu zuen.

ETXE ZULOAN

• ETXE ZULOAN • ETXE ZULOAN • ETXE ZULOAN •

GARBIKETA

Nikotina arrastoak deusezteko

ERRETZEAREN aurkako kanpainak gero eta ugaria- goak diren arren, jende multzo handi batek erre- tzeari ekiten dio aldiro. Bi- rikez gain bada keak zikin- tzen duen besterik ere. Ho- riz janzen ditu nikotinak bazter guztiak. Erretzailea bazara, komeni zaizu on- dokoa irakurtzea:

HAUTSONTZIAK garbituta- koan, orbainduta geratzen badira, onena gatz finez es- talitako kortxo batez igur- tzitzea duzu. Pare bat igurtzi eta kitto!

ESKUEN horitasuna garbi- tzeko aholkua, egunean erretzen dituzun zigarreten

araberakoa izango da. Egunean bizpahiru zigarreta besterik ez badituzu erre- tzen, eskuak limoi urez igurtzitzea nahikoa da. Al- diz, 10-15 erretzen badituzu, lixiba eta ozpina nahastu eta garbitu. Ondoren, ur beroaz garbitu. Neurririk ezagutzen ez duen erretzailea bazara, sodio borato eta pomez ha- rriaren hautsa koilarakada bana nahastu eta limoi ura gehitu.

ARROPAN azaltzen diren orbaintzat, 90 graduko alkoholetan bustitako kotoi puska batez orbaina desa- gertarazi arte arropa igurtzi- tzea duzu errazena ■

Nikotinak ez ditu birrikak soilik zikintzen. Arropa, hautsontziak, eskuak... kanpotik ere ikus daiteke tabakoaren arrastoa.

TELEBISTA-IRRATIA

● TELEBISTA-IRRATIA ● TELEBISTA-IRRATIA

IKUSI BAIETZ

● Marrazki bizidunetan hamaika aukera izaten ditu teleikusleak. Aste honetan, **«Ty eta Uanen bidaia fantastikoa»** aurkeztuko zaigu, azaroak 23an, asteartean, 14.35etan.

● 140 lagun lehian eta garraileak milioi bat pezeta irabazteko aukera eskaintzen ditu Jon Anduezak aurkezturiko **«Hor dago koska»** lehiaketak. Asteazkenean, azaroaren 24ean, 21.00etan.

● Ostegunean, azaroaren 25ean, 00.10etan, **«Marian arina eta mutil txolinak»** telesailaren bigarren atala erakutsiko da. Sherwood basoan gertatutako istorioa azaltzen digu: Marian-ek egindako lan guz-

tia eta Robin Hood-ek lortu zuen ospea.

● Zinemaren tarteetan, ostiralean, azaroaren 26an, 22.35etan, **«Bailara anker-rra»** Richard Lang-ek zuzendutako *western*-ak, mendiko indio eta trape-roen arteko borrokak ditu kontagai. Igandean bestalde, azaroak 28an, **«Putalaia Washingtonen»** pantailaratuko da. William A. Leveyk zuzendua dugu. 23.25etan.

● Igandean ere, 11.40etan, **«Zarauzko Super Prestigioa»** ziklokross proba azpimarratuko da «Kirolez Kirol» saioan; bertan, egungo munduko ordezkariak sonatuenak izango dira.

TXORI BATEK ESAN DIGU

Larunbatero, programazioa isten duen «Ikuskaria» saioak estilo guztietako zuzeneko musika eta dantza emanaldiak eskaintzen ditu. Urte amaierari begirako ekitaldiei buruzko xehetasunak luzatu dizkigu Jose Maria Argoitia arduradunak: Txomin Artola Txomin Artola eta Amaia Zubiria grabatuko dituzte

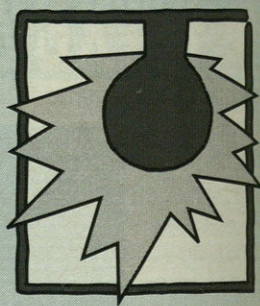
Oiartzunen; bestalde, Argia dantza taldearen bi ikuskari pantailaratuko dira, «Zortziko» eta «Alakiketan». Gabonetan berriz, operari buruzko zikloa lotu nahi lukete, ikusleagoak zentzu honetan egin dien eskaerari erantzunez. Nazioarteko emanaldi handien harikoa litzateke, hots, opera obra ezagun eta arrakastatsuetara jarria. Horretarako, harremanak lotzen eta programazioa zehazten dihardute.

ARGIA

EZ GALDU AUKERA HAU!

Datozen asteetan ARGIAren harpidedun egiten bazara 1994ko egutegia dohainik jasoko duzu zure etxean.

HARPIDETZA TXARTELA

Tel: (943) 37 15 45

Faxa: (943) 36 10 48

IZENA _____

1. DEITURA _____

2. DEITURA _____

HELBIDEA _____

TFNOA _____

HERRIA _____

KODE POSTALA _____

HERRIALDEA _____

BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____

SUKURTS. HELBIDEA _____

SUKURTS. ZKA. _____

KONTUAREN ZENBAKIA _____

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 1 eta 2 LASARTE-ORIA 20160

HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)

Hego Euskal Herria

10.900 pztz

Ipar Euskal Herria

685 libera

Espainia 10.900 pztz

Beste Atzeriak

14.250 pztz

Airez 22.500 pztz

«Askotan ito naiz
itsaso
desberdinetan».

Belen Aizpurua: «Marinel onak topatu ditut untzi honetan»

Zarautzen jaioa, baina hemeretzi urte luzez Bilbon bizitzen, ETBko saiorik berezienetako baten aurkezlea dugu Belen Aizpurua. Sorginak eta esoterismoa gustuko ditu, eta itsasoen aniztasuna frogatu asmoz hartu du untzi hau. Norabidea? «Itsaso guztiak». Astero desberdina.

ARGIA. *Itsaso guztiak desberdinak al dira?*

BELEN AIZPURUA. Ez dakit, nik Kantauri eta Mediterraneoa ezagutzen ditut. Hala ere, uste dut itsaso guztiak desberdinak izaten direla, eta itsaso bera ere desberdina izaten dela. Batzuetan oso lasaia, besteetan ekaitz handikoa. Eta uste dut pertsonak ere horrelakoak garelako, beti ezberdinak.

A. *Horren bila ere joan zarete, korrontearen aurka doazen arrainen bila.*

B.A. Ez dakit lortu dugun, baina horren bila joan gara. Gainera, oso gutxitan egiten dira elkarriketa luzeak, pertsona batekin, luzez hitz egin ahal izateko berarekin. Normalean oso labur eta gai konkretu bati buruz hitz

egiten da jendearekin, eta gure saioan korronte guztiei jarraitzen saiatzen gara gonbidatuarekin.

A. *Zarautzen ikasitakoa Bilbon ez abantzekotan?*

B.A. Zarautzen ikasi nuen, baina hemeretzi urte darmatzat Bilbon eta hemen ere asko ikasi dut. Benetan. Eta lehorrekoa izan arren, itsasoa ez dago hain urrun.

A. *Ar eta eme izaera eman diezu zure itsasoei. Bederatzi batekoak, bederatzi besteakoak.*

B.A. Ahaleginak egiten ditugu emakume euskaldunak ateratzen, baina asko kostatzen zaigu. Emakumeak irekiagoak garela diote, baina gure gauzak oso publikoak egitea ez zaigu gustatzen. Nahiago dugu lagun artean

mintzatzea. Azkenean lortu dugu, baina kostata.

A. *Ez al duzu hainbeste uretan itotzeko beldurrik?*

B.A. Ez dakizu zenbat aldiz ito naizen! Askotan. Oso zaila da elkarriketaren haria ordu erdiz mantentzea paperik gabe. Baina horretan gidoilariak, Edorta Jimenezek, lan handia egin du. Askotan, dena den, elkarriketa berak eraman egiten zaizu, eta ito egiten zara nolabait.

A. *Marinel onak topatu dituzu, beraz, untzi honetan.*

B.A. Bai, kamerariak ere oso ongi portatu dira, baita errealizadoreak ere.

A. *Itsasoak ba al du esperantzarik?*

B.A. Beti. Ez da esperantzarik galdu behar, bestela urak eraman eta hondoratu egiten baitzaitu. Beharrezkoa da aurrera egiteko, ez itotzeko. Ekaitz zein barealdian igeri egiten jakin behar da.

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Ikusi ala ikasi

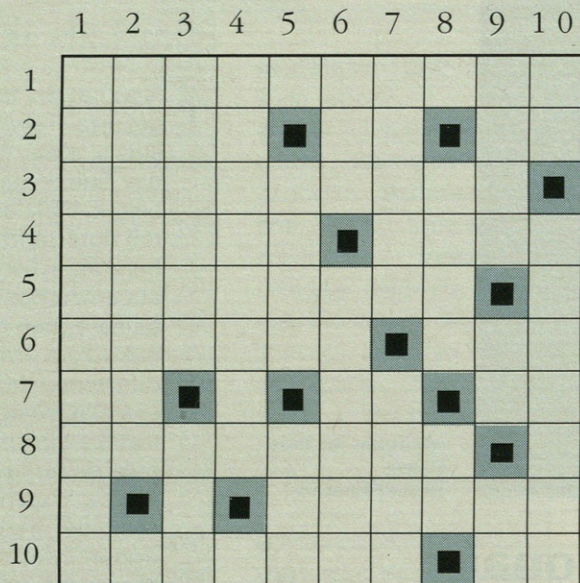
Filme bat da, beraz gezurra. Telebistan ikusia, aldiz, egia da. Zineak eta telebistak, biek, eragiten dute zentzu berberetan, ikusmen eta entzumenean; baina egiten den irakurketa erabat diferentea da. Nere ustez, egokiagoa litzateke biak manipula daitezkeela esatea. Ikusmenaren bidez hartzen dugun informazioari buruzko kultura gutxi daukagu. Gehienok ez dugu irudiak nahasteko prozesua ezagutzen. Egunkarietan, papera eta boligrafoa edo orain ordezkotako den ordenagailua baino ez dira behar eta denok dakigu elementu hauen erabilerak zeintzu izan daitezkeen. Berriz, zenbatek hartu dugu kamara bat? edota zenbat egon gara irudiak nahasteko aukera ematen duen makina baten aurrean? Ez dugu prozesua kontrolatzen, ez dakigu nola egiten den, zenbateko boterea duen... Oso ona litzateke, telebistarako beharrezkoak diren elementuak gertuagotik ezagutzeko aukera edukitzea. Horrela, eta ezagupenean oinarrituz, aberasgarriagoa litzateke, eta gu, libreago ginateke.

BEA NARBAIZA

AMAGOIA IBAN

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Lohikeria. 2.- Moduak. Ez eme. Naizen hau. 3.- Ateak eta leihoak zabaltzeko nahiz ixteko zurezko piezak. 4.- Amaiera iritsi dela adierazteko. Adierazi. 5.- Tantaiak. Bokala. 6.- Euskal Herriko mendikate ezaguna. Beldur. 7.- Berrogeitabederatzi. Lehenengoa. Aluminioaren sinbolo kimikoa. Ukatzeko. 8.- Neska gaztea. Potasioaren sinbolo kimikoa. 9.- Argoiaren sinbolo kimikoa. Bokala. Afrikako estatua. 10.- Konderrietako jabeak. Zintzo.

GOITIK BEHERA: 1.- Lemariak. 2.- Irakurtzen duen pertsona. Oxigenoaren sinbolo kimikoa. 3.- Hotsa. Santua. 4.- Esku itxiak. Tona. 5.- Nitrogenoaren sinbolo kimikoa. Herri jokoa. Areagotzeko partikula. 6.- Portu. Heldua. 7.- Ezti emailea. Pluralean, gauero egin ohi duguna. 8.- Röntgenen sinbolo kimikoa. Nahikoa! Non atzizkia. 9.- Peruko herria. Herri hizkeran, zer. Musika nota. 10.- Interjekzioa. Nituen.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Emakumea
Karobiak
Ostatuak
Tantaiak

7 letra

Ezkurdi
Kanilak
Olariak
Orkatza

4 letra

Aita
Aizu
Azti
Beta
Botu
Deba
Ekia
Eman
Ezti
Inka
Irin
Esan

Kaka
Lata
Lats
Leka
Lelo
Maiz
Obus
Oteo
Otia
Ondu
Ozen
Zara

2 letra

Ar
Ka
Ka
La
Ta
To
Uk
Ur

3 letra

Bat
Eta
Kin
LII

A black and white photograph of a young man with dark hair, wearing a light-colored collared shirt under a dark jacket. He is singing into a vintage-style microphone. The background is dark and out of focus.

1	2	3	4	5				
6	7	8	9	10	11	12	13	14

Ogi saskiak	▼	Barrearen onomatop.	▼	Sasoi	▼	Frutitu arbola
Gerizak		Zumar basoak	1	At		
▶		▼		▼		▼
4				14		
Urrea	▶			Garai	▶	
Euskaraz eta kitto!	13			Bokala		7
▼		▼				
				Hari, du	▶	
				Bi		
		▼				
3					Nitrogenoa	▶
Erne!	▶				Zabaldu	
					11	
Adreria				499	▶	▼
▶	▼			Lege		
				(Ald. infin.) Oratu	▶	▼
				Partitiboren marka		9
			▼			
		Kolore iluna	▶			
5		... egin, goitik ari			8	
▼						
	2					
		Landare mota	▶			
						Lehenengo
						▼

Aurreko asteko soluzioak

[illegible]

Hieroglifikoa: Bigarren saioan

S	A	S	I			H	O	B	I
B	E	L	E		O		B	E	G
E	M	A	G	I	N	A		R	O
R	E		A	R	A	B	A	R	R
O		A	P	A	R		H	I	K
E	G	O	N		Z	O	T	Z	
B		O	T		A	I	Z		A
E	R	R	O	N	K	A	K		A
T	I	R		S	E	N	A	R	R
I	A	I	O		R		T	I	K
I		L	U	A		Z	U	K	U

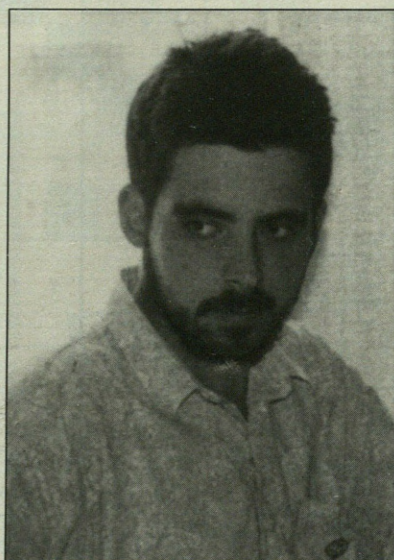
Hontza

LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxes: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Seaska: eskola estatutu baterantz?

1992-KO abenduan Frantziako Hezkuntza Ministerioak eta Seaskak akordio berri bat izenpetu zuten. Aurrekoarekin konparatuz, alegia 1989an izenpetua izan zenarekin, Ipar Euskal Herrian euskaraz eramateari den irakaskuntzaren ezagutza ofizialaren alde urrats berria izan zen. Lehen mailako eta kolegioko irakasleen postuen beregain hartzea, lizeoko irakasleen postuak akordio honek kanpo gelditzen direlarik, hots, Seaskako guraso eta languntzaileen gain, estatuaren ezagutza bat bezala har daiteke. Akordio honek ekartzen duen aitzinatze nagusia da lehen aldikotz ikastolendako eskolako estatutua aipatzen eta eskaintzen dela. Ondoko urratsak aukera baten aitzinean jarriko gaitu, eskola publikoan integrazioa ala estatuarekiko asoziazio kontratua. Hori da aitzinatze inportante bat. Gaur egun daukagun estatuarekiko konbenioak ez baitigu eskola estatuturik eskaintzen, beste eskola guziek dirulanguntzei esker baliatzen ahal dituzten zerbitzu publiko guziak baliatzeko ahala, gaurraioak adibidez.

ESTEBÉ EYHERABIDE

Seaskako kidea

JOAN den uztaillean Francois Bayrouk, Hezkuntza ministro berriak, ikastolei aski laster eskola estatutua eskaintzeko zituen asmoak adierazi zituen. Irailean zehatzago asoziazio kontratuak eskaini zituen ikastola guzientzat, ama ikastolatik, unibertsitate arte, sistema osoarentzat.

Ikastolek Ministerioaren proposamen berriak kontuan hartu dituzte, alegia eskola estatutuaren eskaintza asoziazio kontratuen bidez bakarrik. Urriaren bukaeran iragan zen biltzar nagusi batean Seaskak kontratu berri horien negoziaketaren bidean jartzea erabaki zuen. Orain dagokigu neurteza Frantziako Hezkuntza Ministerioarekin kontratu berri horien ingu-

ruan beharko diren antolaketa desberdinak euskaraz daramagun irakaskuntzaren berezitasuna beti ere, errespetatua izan dadin. Akordio batera iristen bagara, protokoloa negu honetan izenpetu dezakegu, neurri guzti horiek definituak izaten badira. Asoziazio kontratuak, ikastolak eta estatuaren artean, negu honetan edo heldu den udaberrian izenpetuak izango lirateke eta praktikan jarriak heldu den ikasturtearen sartzetarako.

IKASTOLAK dira gaur egun Euskal Herrian eramaten den irakaskuntzaren ezin baztertutako errealitate bat. Asoziazio kontratuen bitartez, eskola estatutuaren lortzeko prespektiba ez da berez Seaskarentzat helburu bat, beste urrats bat bainik zerbitzu publikoa eramaten dugula ezagutzaren bidean.

Agian, beste lurralde arduradun publikoek, Kontseilu Nagusia, erregioa, udalek, estatuaren enplegua jarraituko dute eta bakoitzari doakion eremuan eskola guzien aitzinean jarri berdina izanen dutela espero dugu.

TXOMIN ARTOLA

&

AMAILA ZUBIRIA

O I A R T Z U N

MADALENSORO

1.993eko AZAROAK 20

Larunbata

Gaueko 10 t'erditan

Babeslea

Oñatzungo Udala

Laguntzaileak

kutxa fundazioa
fundación kutxa

Antolatzailea

ARGIA

SARRERAK SALGAI:

OIARTZUN: Amazkar Taberna, Madalensoro
DONOSTIA: Baintx, Azoka, Frudisk, Xaribari, Musikarte Bengoa
ERRENTERIA: Arkaizta, IRUN: Bertso Hop, Centro Musical Irúnés.
LESAKA: Zialdo, BAIONA: Zabal Liburutegia.

UHIN BERRIA.
IRUDI BERRIA.